T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

BATI TRAKYA TÜRK ŞÂİRLERİNİN DUYGU VE DÜŞÜNCE DÜNYASI

NERMİN AMET

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ TUNCAY ÖZTÜRK

EDİRNE – 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı ANABİLİM DALI

Türk Edebiyatı PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nermin AMET tarafından hazırlanan Batı Trakya Türk Şairlerinin Duygu ve Düşünce Dünyası... Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 20.09.2019 Cuma günü saat 16:30 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *KABUL EDİLMESİNE **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Yüksel TOPALOĞLU	KABUL EDİLMESİNE	
Dr. Öğr. Üyesi Sibel BAYRAM	KABUL EDİLMESİNE	
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ÖZTÜRK	KABUL EDİLMESİNE	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

17/10/2019

Nermin AMET

Tezin Adı: Batı Trakya Türk Şâirlerinin Duygu ve Düşünce Dünyası

Hazırlayan: Nermin AMET

ÖZET

Bu çalışmada, Batı Trakya Türklerinin bulunduğu coğrafya ile içinde yaşadıkları toplumun sosyo-kültürel yapısı incelenerek, Yunanistan'da azınlık olarak yaşayan Türklerin karşılaştıkları sorunlara da değinilerek, Batı Trakya Türk şiirinin nasıl bir ortamda var olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, Batı Trakya Türk Edebiyatı ürünleri türleri bakımından incelenmiş, özel olarak ise bu türlerden şiir alanında verilen eserler tahlil edilmiştir. Batı Trakya Türk edebiyatı incelendiğinde, en çok şiir türünde eser kaleme alındığı dikkatimizi çekmiştir. Çalışmamızda önce Batı Trakya Türk Şiiri dönemlere göre dörde ayrılarak değerlendirilmiş, daha sonra bu farklı dönemlerdeki Batı Trakyalı Türk şairlerinin şiirleri, konularına göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca çalışmamızda, incelediğimiz şiirlerin şekil ve biçim özelliklerine de kısaca değinilmiştir.

Çalışmamızda Batı Trakya Türk Azınlığının önde gelen şairlerinden Alirıza Saraçoğlu, Asım Haliloğlu, Hüseyin Alibabaoğlu, Rahmi Ali, Mustafa Tahsinoğlu, Hüseyin Mazlum ,Reşit Salim, Dr.İbram Onsunoğlu, Salih Halil, Mehmet Çolak, İmam Kasım, Ferruh Mehmet Pazvantoğlu, Cihan Abbasoğlu, Ercan Caneri, Nalan Saraçoğlu, İbrahim Baltalı, Şükran Raif, Abdürrahim Dede, Mustafa Çolak, Şefaat Ahmet, Sibel Gülistan, Füsun Süka gibi şairlerin şiirleri incelenmiştir.

Şairlerin duygu ve düşünce dünyalarını ortaya çıkarmak amacıyla, şiirleri bireysel, sosyal ve siyasi temalara ayırarak; tabiat, aile, kadın, eğitim, sanat gibi alt başlıklara ayırarak, yorumlamaya gayret ettik.

Çalışmamız neticesinde görülmüştür ki; Batı Trakya'da Türk şairler şiirlerinde, özellikle Batı Trakya Türk toplumunu yakından ilgilendiren eğitim, azınlık o, kadın olmak, Türk kimliğinin tanınmaması, göç gibi konularda duygularını ve düşüncelerini yoğun bir şekilde aktarmıştır. Kullandıkları sade ve anlaşılır dil ile

Batı Trakya Türk toplumunun her kesimden ferdine ulaşmayı ve anlaşılabilir olmayı amaçlamış, bunu büyük ölçüde de başarmışlardır.

Bu bakımdan Batı Trakya Türk şiiri, içinde doğduğu Batı Trakya Türk toplumunun sıkıntılarını, özlemlerini, mutluluklarını yansıtan bir ayna niteliğindedir.

Anahtar Sözcükler: Batı Trakya Türkleri, Edebiyat, Şair, Şiir, Duygu, Düşünce.

Name of Thesis: The World Of Feelings And Emotions Of Western Thrace Turkish Poets.

Prepared by: Nermin AMET

ABSTRACT

In this study, researched the geography and socio-cultural structure of the society of Western Thrace Turks in which they live, referring the problems of Turks who are faced living in Greece as a minority and determined in what kind of environment the Western Thrace Turkish poetry exists.

In this research, Western Thrace Turkish Literary products were examined in terms of their types, and especially the written works in the field of poetry were analyzed. When the Western Thrace Turkish literature was studied, it was noted that most of the written works are in the field of poetry. In our study, Western Thrace Turkish Poetry was first divided into four parts according to periods, and then the poems of Western Thrace's Turkish poets of these different periods were classified according to their subjects. In the classifications, the worlds of feelings and emotions of the poets are observed and interpreted. In addition, the style and characteristics of the poems which we analyzed are also briefly mentioned in our study.

In our study, Western Thrace Turkish Minority's well known poets, Alirıza Saraçoğlu, AsımHaliloğlu, Hüseyin Alibabaoğlu, Rahmi Ali,Mustafa Tahsinoğlu, Hüseyin Mazlum, Reşit Salim, Dr.İbram Onsunoğlu, Salih Halil, Mehmet Çolak, İmam Kasım, Ferruh Mehmet Pazvantoğlu, Cihan Abbasoğlu, Ercan Caneri, Nalan Saraçoğlu, İbrahim Baltalı, Şükran Raif, Abdürrahim Dede, Mustafa Çolak, Şefaat Ahmet, Sibel Gülistan, Füsun Süka have been studied.

İn order to uncover the world of feelings and emotions of poets, we tried to interpret the poems into the framework of individual, social and political themes:with the sub-titles such as nature, family, women, education and art.

As a result of our study, it has been seen that in the poems of Turkish poets in Western Thrace, poets have intensely conveyed their feelings and emotions about topics especially like education which is closely related to Western Thrace Turkish society, being a minority, being a woman, unrecognition of Turkish identity, migration. With their simple and comprehensible language usage, they aimed to reach and become understandable in every part of the Turkish society and achieved this goal to a great extent.

In this respect, Western Thrace Turkish poetry is a mirror reflecting the problems, nostalgias and happinesses of the Western Thrace Turkish society in where it was born.

Key Words: Western Thrace Turks, Literature, Poet, Poem, Feeling, Emotion

ÖN SÖZ

Osmanlı devletinin hakimiyetini kaybetmesi ile birlikte Yunanistan'a azınlık olarak bırakılan Batı Trakya Türklerinin sosyal ve kültürel hakları Lozan Antlaşması'nın hükümlerince koruma altına alınmıştır. Yunan devletinin azınlık Türklerine uyguladığı tutarsızlıklara rağmen Batı Trakya Türkleri kimlik ve kültür birikimlerini korumayı bilmişlerdir.

Batı Trakya Türk Edebiyatı ve şairleri üzerine yapılan çalışmalar son yıllarda çoğalarak artmaya devam etmekte ve böylelikle Batı Trakya Türk Edebiyatı ve özellikle Batı Trakya Türk şiiri kendine özgü yapısı ile yeni araştırmalara katkı sağlayacak ölçüde aydınlığa kavuşmaktadır.

Yüksek Lisans tez çalışması olarak hazırlanan "Batı Trakya Türk Şairlerinin Duygu ve Düşünce Dünyası" başlıklı bu çalışmamız, Batı Trakyalı şairlerin duygu ve düşüncelerine ilişkin bir araştırma niteliğinde olup, bu yönde yapılacak araştırmalara katkı sağlayabilme amacına dayanmaktadır. Dört bölümden oluşan Tezimizin ilk bölümünde, Batı Trakya'nın içinde bulunduğu bölge tanıtılmış ve demografik yapısı incelenmiş olup, Batı Trakya Türklerinin yaşadıkları ekonomik ve siyasi sorunlara kısaca değinilmiştir. Böylelikle azınlık konumunda olan Türklerin yaşadıkları bu sorunların şiir üzerindeki yansımaları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde, Batı Trakyada var olan edebiyat faaliyetlerinden kısaca bahsedilerek Batı Trakya Türk şiirinin dönemleri ve bu dönemlerin genel özellikleri incelenmiş olup, Türk şiirininin var olduğu ortama genel bir ışık tutulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, şairlerin duygu ve düşünce dünyasını aydınlatmak amacı ile belirli temalar tespit edilmiştir. Bu temalar doğrultusunda şairlerin şiirleri yorumlanmaya çalışılmış ve şairlerin düşüncelerine de yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, Batı Trakya Türk Şiirinin dil ve biçim özelliklerine yer verilerek örneklerle birlikte açıklanılmaya gayret gösterilmiştir.

Beşinci ve son bölümde, şiirleri ve düşünceleri incelenen şairlerin hayatlarından kısa kesitler sunulmuştur.

Bu çalışmayı hazırlamamda katkılarından dolayı danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ÖZTÜRK'e, Prof. Dr.Yüksel TOPALOĞLU'na, Dr.Öğr. Üyesi Özcan AYGÜN'e, yardımlarını benden esirgemeyen ve kahrımı çeken arkadaşım Dilek OSMAN'a ve sabırlarından dolayı aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Nermin AMET

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖN SÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
KISALTMALAR ..... **x**
GİRİŞ **1**

1.BÖLÜM **4**
TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA **4**
1.1. BATI TRAKYA'NIN COĞRAFÎ KONUMU 4
1.2. BATI TRAKYA'NIN TARİHİ VE KÜLTÜREL DURUMU 6
1.3. BATI TRAKYA'NIN DEMOGRAFİK YAPISI VE TÜRK NÜFUSU 8
1.4.AZINLIK OLARAK BATI TRAKYA TÜRKLERİ VE SORUNLARI 13
1.4.1.Türk Etnik Kimliğinin Tanınmaması 13
1.4.2. Eğitim Sorunu 15
1.4.3. Ekonomik Sorunlar 17
1.4.4. Müftü Sorunu 18
1.4.5. Siyasi Sorunlar 19

2.BÖLÜM **21**
BATI TRAKYA TÜRKLERİNDE EDEBİYAT **21**
2.2. BATI TRAKYA TÜRK ŞİİRİNİN DÖNEMLERİ 25
2.2.1. 1923- 1960 Dönemi 25
2.2.2. 1960- 1980 Dönemi 26
2.2.3. 1980-1990 Dönemi 27
2.2.4. 1990 ve Sonrası 28

3. BÖLÜM **30**
BATI TRAKYA TÜRK ŞAİRLERİNİN DUYGU VE DÜŞÜNCE DÜNYASI **30**
3.1. BİREYSEL TEMALAR 30

3.1.1. Tabiat 30
3.1.2. Aile 40
3.1.3. Kadın 51
3.1.4. Aşk 59
3.1.5. Din 70
3.1.6. Ölüm 78
3.1.6. Atatürk 86
3.2. SOSYAL TEMALAR 89
3.2.1. Vatan 89
3.2.2. Millet 98
3.2.3. Barış ve Dostluk 104
3.2.4. Toplum 112
3.2.5. Edebiyat 121
3.2.6. Sanat 132
3.3. SİYASÎ TEMALAR 141
3.3.1. Özgürlük- Esaret 141
3.3.2. Azınlık 145
3.3.3. Eğitim 151
3.3.4. Göç 162

4. BÖLÜM 168
BATI TRAKYA TÜRK ŞİİRİNİN DİL VE BİÇİM ÖZELLİKLERİ 168
4.2. BİÇİM ÖZELLİKLERİ 170
4.2.1.Hece Vezni 170
4.2.2. Aruz Vezni 172
4.2.3. Serbest Vezin 173

5. BÖLÜM 175
ŞİİRLERİ İNCELENEN BATI TRAKYALI TÜRK ŞÂİRLER HAKKINDA BİLGİLER 175
5.1. Alirıza Saraçoğlu 175
5.2. Asım Haliloğlu 175

5.3. Hüseyin Alibabaoğlu 176
5.4. Rahmi Ali..... 176
5.5. Mustafa Tahsinoğlu 177
5.6. Hüseyin Mazlum..... 177
5.7. Reşit Salim..... 178
5.8. Dr.İbram Onsunoğlu 178
5.9. Salih Halil 179
5.10. Mehmet Çolak 179
5.11. İmam Kasım..... 179
5.12. Ferruh Mehmet Pazvantoğlu..... 180
5.13. Cihan Abbasoğlu 180
5.14. Ercan Caneri 181
5.15. Nalan Saraçoğlu..... 181
5.16. Şükran Raif 181
5.17. Abdürrahim Dede 182
5.18. Mustafa Çolak..... 182
5.19. Şefaat Ahmet 182
5.20. Sibel Gülistan..... 183
5.21. Füsun Suka..... 183
5.22. İbrahim Baltalı 184
5.23. Hüseyin Salihoğlu..... 184
5.24. Nurten Altınok 184

SONUÇ 186
KAYNAKLAR 190
KİTAPLAR 190

KISALTMALAR

age ., : Adı geçen eser

agm., : Adı geçen makale

bk. : Bakınız

C : Cilt

No. : Numara

S : sayı

s. : sayfa

TOÇEK : Tohum ve Çekirdek Topluluğu

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

vs. : Vesaire

GİRİŞ

Batı Trakya Türk şiirini tanıyabilmek için Batı Trakya'nın icinde bulunduğu bölgenin ve burada yaşayan toplumun genel özelliklerinin tanınıp bilinmesi gerekir. Osmanlı egemenliğinde uzun yıllar yaşanılan bu bölgede Osmanlı izleri göz ardı edilemez. Batı Trakya şiiri de böyle bir ortamda doğmuş ve bulunduğu toplumun duygu ve düşüncelerini yansıtmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan yarımadasına yayılması sonucu Batı Trakya topraklarına yerleşen Türkler, uzun yıllar bu topraklarda diğer topluluklarla birlikte barış ve huzur içinde yaşamışlardır. Osmanlı'nın çökmesi ile birlikte azınlık konumuna düşen Batı Trakya Türkleri bu durumdan oldukça etkilenmişlerdir.Yunan devletinin uygulamış olduğu baskılar, yaşanılan zorluklar azınlık insanını ve dolayısı ile şâirlerin şiirlerini ve düşüncelerini de etkilemiş derin tesirler bırakmıştır. Bu sıkıntılara rağmen Batı Trakya Türkleri millî kimliklerini asla unutmamışlar, gelenek ve göreneklerine sıkıca bağlı kalmışlardır.

Batı Trakyalı şairlerin duygu ve düşünce dünyalarının incelenmesi amaçlanan bu çalışmada Batı Trakya Türk şiirinin 1923 ve sonrası sonrası ele alınacaktır. 1923 öncesi için net bir edebiyat arşivi ne yazık ki oluşturulamamıştır. 1960'lı yıllar ve sonrası Batı Trakya Türk Edebiyatında ve özellikle şiirde gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir.

1960'lardan sonra Batı Trakyalı bir grup genç öğrenim görmek üzere Anavatan Türkiye'ye gitmiş ve geri döndüklerinde sahip oldukları bilgi birikimini de beraberinde getirmişlerdir. "Öğretmen Şairler" olarak bilinen bu grup ile şiir ve edebiyat çalışmaları canlanmış, yeni eserler verilmeye başlanmıştır. Edebî anlamda "Şafak Dergisi"nin 1990'lı yıllarda kurulması ile birlikte bu alanda ciddi bir adım atılmıştır. Batı Trakyalı şâirlerin şiirleride bu dergide yayınlanarak şâirlerin daha kalabalık bir kesime ulaşması sağlanmıştır.

Son yıllarda gelişme gösteren Batı Trakya Türk şiirinde en belirgin unsur Türkiye şiiriyle olan yakın ilişkisidir. Şâirler şiirlerinde, Türk şâirlerinden Mevlana,

Yunus Emre, Karacoğlan gibi şâirlerin isimlerine yer vermişler, böylelikle Anavatan Türkiye ile olan bağlarını şiirleri aracılığı ile nakletmişlerdir. Türk şiirinin aksine şâirlerin Yunan şiirinden veya edebiyatından doğrudan etkilendikleri söylenemez. Bunun nedeni olarak yaşadıkları ülkede bir azınlık konumunda olmaları ve Yunan kültürü ile yakın bir bağ kurmamaları gösterilebilir. Bu durum yaşadıkları ülkenin edebî çalışmaları ile hiç ilgilenmedikleri anlamınıda vermez. Ancak bu ilgilenme Türk şâirlerin bir kısmının Yunan şiirlerini Türkçeye çevirmeleri dışında pek de ileri seviyeye geçememiştir.

Batı Trakya Türk şiirinin dili incelendiğinde anlaşılır bir Türkiye Türkçesinin kullanıldığı görülmektedir. Bu durum şâirlerin çoğunluğunun Türkiye'de eğitim görmeleri ve Türkiye Türkçesini de iyi derecede bilmelerinden kaynaklanmaktadır. Bunun yanında yerel ağıza da rastlanmaktadır. Yunan dili ile bazı kişi isimleri, söcükler ve ifadeler dışında ciddi anlamda bir etkileşim söz konusu değildir. Şiirler yapı olarak incelendiğinde genelde serbest nazımın kullanıldığı açıkça görülmektedir.

Biz de bu çalışmamızda Batı Trakyalı şairlerin büyük bir kısmının duygu ve düşünce dünyasını incelemeye çalıştık. Çalışmamızda, şiirleri kitap haline getirilmemiş olan İbrahim Baltalı, Ercan Caneri, Cihan Abbasoğlu, Nalan Saraçoğlu, İmam Kasım, Ferruh Mehmet Pezvantoğlu vb. şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. "Şafak Dergisi" de sıklıkla başvurduğumuz bir kaynak olmuştur. Başvurduğumuz diğer kaynaklar arasında Feyyaz Sağlam'ın "Batı Trakya'da(Yunanistan'da) Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi", Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan"Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi" ve Rahmi Ali'nin "Batı Trakya Türk Edebiyatına Gönül Verenler" ilk sıralarda yer alır. Yakup Kurt'un yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "Batı Trakya Çağdaş Türk Edebiyatı" isimli çalışması Batı Trakya Türk Edebiyatı açısından başvurduğumuz önemli bir kaynaktır.

Şâirlerin şiirleri ve makale yazıları da incelenerek duygu ve düşünce dünyalarını oluşturan ana temalar bireysel, siyasal, sosyal olmak üzere sınıflandırılmış, bu temalar üzerinden tabiat, aşk, kadın, eğitim, azınlık vb. alt başlıklar ile şiirleri ve düşünceleri yorumlanmaya çalışılmıştır.

Şâirlerin duygu ve düşünce dünyasının incelendiği bu çalışmamızda Batı Trakya azınlık insanının zorlu yaşamı, eğitim de dahil olmak üzere karşılaştıkları sorunları, kimliklerini korumak için verdikleri mücadeleleri, yarınlar için besledikleri büyük umutları, sanatı ve edebiyatı ile toplum olarak var olma çabalarının yansımaları açıkça görülebilir.

1.BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE BATI TRAKYA

1.1. BATI TRAKYA'NIN COĞRAFÎ KONUMU

Batı Trakya'nın içinde bulunduğu Balkan Yarımadası asırlar boyu birçok etnik gruba ev sahipliği yapmıştır. Avrupa'nın üzerinde durduğu üç büyük yarımadadan birisi olan Balkan Yarımadası, Avrupa ile Asya arasındaki kara yolunun geçiş noktasıdır.[1]

Balkanlar, kuzeyde Tuna'nın aşağı kesimleri ve Sava Irmağı, doğuda Karadeniz, güneydoğuda Ege Denizi, güneyde Akdeniz, güneybatıda İyon Denizi'yle çizilen yüzölçümü yaklaşık olarak 505.000km' yi kapsayan bir alan olarak sınırlandırılmaktadır.Yarımada Tuna Nehri'nden başlayarak Karpat Dağları'na, Bulgaristan'da Balkan ve Rodop dağları ile Karadeniz'e, Transilvanya Alpleri ve Arnavutluk ile Adriyatik Denizi, Ege ve Akdeniz'e ulaşır.[2]

Balkanlar bölge olarak içinde 52.000.000 civarında bir nüfusa sahip, çeşitli ulusların yaşadığı bir toprak parçasıdır. Adını ise Bulgaristan'ı ikiye bölen sıradağlar olan ve daha sonraları tüm bölgenin adı olarak kullanılan Balkan dağ topluluğundan almaktadır.[3]Coğrafî olarak bölge konumu gereği tarih boyunca Latin dünyası ile Grek dünyası arasında paylaşılmaya çalışılmıştır. Daha sonraları ise Katoliklik ve Ortadoksluğun ortaya çıkışı ve en nihayetinde Müslümanlığın da bölgeye eklenmesiyle birlikte bölge iyice şekillenmiş ve renklenmiştir.[4]

---

[1]Halil Akman, *Paylaşılamayan Balkanlar*, IQ Yayınevi, İstanbul, 2006, s.23.
[2]Muhammet Kaçmaz, "Balkan Coğrafyası TürkTarihinde Balkanlar",*Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları*, Cilt 1, s. 11.
[3]*İslam Ansiklopedisi Cilt 5*, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1988, s.25.
[4]Yalçın Koçak, Ertan Özyiğit, *Batı Trakya Türk Cumhuriyeti*, Kayhan Matbaacılık, İstanbul 2014, s.170.

Çoğu stratejist tarafından dünyanın merkezi olarak görülen Avrasyanın batı geçişinde bulunan Balkanlar günümüzde dünyanın başlıca enerjigüzergahı ve bölgesel güç olmada ana kaynak olarak önem arz etmektedir.[5]

Adını, İ.Ö 2000/1200 yılları arasında bu bölgeye yerleşmiş olan Trak kabilelerinden alan Trakya bölgesi doğuda Karadeniz, Güneyde Marmara, Çanakkale Boğazı ve Ege denizi ile sınırlanan bir bölgedir.[6]

Etimolojik olarak incelediğimizde "Trakya" kelimesi Eski Yunanca olan "trachea" kelimesinden gelmekte, "gırtlak ve soluk borusu" anlamını taşımakatadır.[7]

Trakya' nın toprakları Türkiye Trakyası, Bulgaristan Trakyası ve Yunanistan Trakyası olarak üç siyasi bölgeye ayrılmıştır. Batı Trakya adı ile anılan bölge günümüzde Türkiye sınırları içinde kalan doğu bölümü (Doğu Trakya) ile Meriç Irmağı'ndan batıda Karasu Irmağı'na kadar olan bölgeyi kapsamaktadır. 8578 kilometrelik bir alanı kaplayan bu bölge üç ilden oluşmaktadır. En doğuda Meriç (Evros), ortada Rodop(Rodopi) ve batıda İskeçe (Ksanthi). Bugün Edirne'ye yakın olan Meriç (Evros) bölgesinde, Türkiye'ye göç ettiklerinden dolayı Türk yok denecek kadar azdır.[8]

Halk arasında Batı Trakya'nın denize kadar uzanan bölgesi Ova, Rodop Dağları arasında yer alan kısım Yaka, kuzeyde yer alan bölge ise Cebel yani Balkan Kolu olarak adlandırılmaktadır.[9]

---

[5] Muhammet Kaçmaz, *agm.*, s.16.
[6] Baskın Oran,(a) *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Mülkiye Birliği Yayınları, Ankara 1986, s.7.
[7] Yalçın Koçak, Ertan Özyiğit, *age.*, s.169.
[8] Hikmet Öksüz, *Batı Trakya Türkleri (Makaleler*), Karam Araştırma ve Yayıncılık, Çorum 2006, s.2.
[9]Baskın Oran,(a) *age.*, s.7.

1.2. BATI TRAKYA'NIN TARİHİ VE KÜLTÜREL DURUMU

Batı Trakya'nın tarihi, bölgenin Türklerin eline geçmesiyle başlamıştır. Osmanlılar Rumeli'ne ilk olarak 1356 yılında gelmiştir. Batı Trakya'ya gelişleri 1360'lı yıllarda başta Ferecik ve Dedeağaç olmak üzere Dimetoka ve ve çevresinin alınması ile başlamıştır. Bu yıllardan itibaren Gümülcine ve çevresi, İskeçe, Kavala ve Serez dolayları fethedilerek bölgenin ticari yolları kontrol altına alınmıştır.Daha sonraları Sultan 1. Murad'ın emri ile ilk kültür hareketi olarak Anadolu topraklarından Konya, Bergama ve Balıkesir çevrelerinden getirtilen Türkler bölgeye yerleştirilmiş ve bölgenin Türkleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Gazi Süleyman Paşa tarafından fethedilen Ferecik, manevi olarak Türklerin Batı Trakya'ya ilk adımları olması itibarıyla ayrı bir anlam taşımaktadır.İlk kurulan kasaba ise Edirne'ye 40 km.uzaklıkta bulunan Dimetoka'dır. 1.Murad, Edirne'nin fethinden sonra buraya yerleşmiş ve Batı Trakya'nın fethi için kuvvetlerini uzun yıllar buradan idare etmiştir. Gazi Evrenos Bey tarafından fethedilen Gümülcine ise dönemin kültür merkezikonumundadır. İslami hayatın ilk kurumları olan imaret ve bugün Eski Cami olarak adlandırılan Kubbeli Camiburada inşa ettirilmiştir.[10]

Dede'nin verdiği bilgilere göre: "Eskiden tüm Batı Trakya Edirne livasına bağlı idi.Bugün ise üç vilayete ayrılmaktadır. İskeçe (Ksanthi), Gümülcine (Komotini) ve Dedeağaç (Aleksandrupolis). Buraları hakkında en eski bilgiyi Evliya Çelebi'nin Seyehatname'si ile Katip Çelebi'nin Cihannüma'sından öğrenmekteyiz. Dedeağaç'ın merkezi eskiden Dimetoka - Dimoduka imiş. Hatta burası Edirne'deki padişah sarayının yapımı sürerken iki yıllığına Osmanlı İmparatorluğu'nun başşehri olmuştur."[11]

---

[10]Feyyaz Sağlam, *2. Uluslararası Batı Trakya Türkleri Araştırma Kongresi*, Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, Münih 2007, s.27.

[11]Abdürrahim Dede, *Rumelinde Bırakılanlar (Batı Trakya Türkleri*), Otağ Matbaası, İstanbul 1975, s. 9.

Balkanları 500 yıl boyunca adalet ve huzurla yöneten Osmanlı Devleti, ne yazık ki dış güçlerin Osmanlı'yı yıkma çalışmalarının ve Fransız İhtilali'nin dünyada uyandırmış olduğu "Milliyetçilik" akımının gazabına uğramıştır.

Osmanlı Devleti'nin tasfiye sürecinin başlangıcı olan Ayastefanos Antlaşması ve onu izleyen 93 Harbi'yle birlikte Türk ve Müslümanlar Rodop Balkanları'na sığınmıştır. 1877- 1878 Osmanlı- Rus Savaşı Rumeli'de ve Anadolu'da çok cepheli bir savaş olarak sürerken, halk direnişi sadece Rodoplar'da olmuştur. Rodop halkının mücadeleci gücü ile birlikte ilk muvafakat hükümeti Ahmet Ağa Tirmiski'nin başkanlığında kuruldu. İkincisi ve üçüncüsü de kurulan kısa ömürlü bu hükümetler 1878'den 1886 yılına kadar sekiz yıl gibi bir süre ayakta kalmıştır.[12]

Baskın Oran bu durumu şu şekilde özetlemiştir: "*Batı Trakyada sekiz yıl içinde yaşanan aktif, siyasal ve askeri mücadele Lozan Konferansı'nın başlaması üzerine son buldu.Türkiye yapmakta olduğu silah yardımını artık kesmişti ve Batı Trakya sorunu artık bütün Türkiye'yi ilgilendiren daha geniş dengelerin içinde olmak zorundaydı. Bununla birlikte Batı Trakya olayı Balkanlar'da yitirilen toprakların ve yabancı yönetim altında bırakılmak zorunda kalan Türk azınlıkların simgesi olmuştur."*[13]

İsmet Paşa Lozan Konferansı'nda Batı Trakya konusunu açmış ve bölgenin geleceğinin saptanması için için oylama istemiştir. Bu durum Misak- ı Milli sınırları için önem arz etmekteydi. Oysa Misak- ı Milli yalnızca Mondros imzalandığı andaki sınırları kapsamaktaydı. Batı Trakya bu sınırların dışında bulunuyordu.[14]

İsmet Paşa'nın Lozan'a sunmuş olduğu resmi evraklarda Türkler, Batı Trakya topraklarının %85'ine sahipti. Lord Curzon, Lozan Konferansı'nda yaptığı konuşmada Batı Trakya'nın 1919 Neuilly Antlaşması ile Bulgaristan'a bırakıldığını ve Türkiye'nin kimi yerlerinde plebisit yapılırsa sonucun ne olacağını

[12]Süleyman Sefer Cihan,*Batı Trakya Türk Cumhuriyeti*, Yeni Batı Trakya Dergisi Yayınları, İstanbul 2013, s.19.
[13]Baskın Oran,*(a) age.*, s.14.
[14] Baskın Oran,*(a) age.*, s.14.

kestiremediğini belirtti. Curzon'un bu sözleri ile konu kapanmış ve alınan kararlar üzerine Batı Trakya'nın sınırları doğuda Meriç, batıda Karasu olarak belirlenmiştir.[15]

Lozan Konferansı'nda Türk heyeti Batı Trakya için plebisit förmülünü yürürlüğe sokamamış ve Lozan Barış Antlaşması'nın 37-45. maddeleri uyarınca mübadeleden ayrı tutulan İstanbul Rumları hariç, bu hükümlerle azınlıkların korunması teminatına razı olmuştur.

Batı Trakya Türklerinin özgürlük ve bağımsızlık uğruna verdikleri mücadele ve son umut olarak görülen Lozan Barış Antlaşması sadece azınlık hukukunu sunmuştur. Batı Trakya Türkleri, Türk Devleti'nin rızası ile sınır dışında kalan tek Türk topluluğu olmuştur. Böylece Batı Trakya Türkleri, Yunanistan'ın ülkesinde resmi olarak varlğını tanıdığı tek azınlık olarak tarihteki yerlerini almıştır.[16]

1.3. BATI TRAKYA'NIN DEMOGRAFİK YAPISI VE TÜRK NÜFUSU

Batı Trakya'nın demografik yapısı ve nüfusuna değinmeden önce "azınlık" kavramının açıklanması gerekmektedir. Azınlığın tanımı tam olarak belirlenemese de hukuksal olarak tanımının yapılmasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nda görevli rapörtörü Francesco Caporti'nin önerdiği tanım ön görülmektedir. Caporti'ye göre azınlık, "Başat olmayan bir durumda olup bir devletin geri kalan nüfusundan sayısal olarak az olan, bu devletin uyruğu olan, üyeleri etnik, dinsel ve dilsel nitelikler bakımından nüfusun geri kalan bölümünden farklılık gösteren ve açık olarak olmasa bile kendi kültürünü, geleneklerini ve dilini korumaya yönelik bir dayanışma duygusu taşıyan gruptur."[17]

Lozan Antlaşması ile Batı Trakya Türklerinin azınlık hakları güvence altına alınırken, Yunanistan'ın Türkiye sınırına yakın bölgelere yerleştirilen Rum

[15]Baskın Oran (a), *age.*, s.15.
[16]Hikmet Öksüz, Lozan'da Batı Trakya Sorunu, http://www.ayk gov.tr/wp-. (03.10.2019). s.2310.
[17] Baskın Oran (b), *Küreselleşme ve Azınlıklar*, İmaj Yayınevi, Ankara 2001, s.67.

göçmenler sorunu, iki ülke arasında 1 Aralık 1926 Atina Antlaşması ile çözülmeye çalışılmıştır.Azınlıklarınmülkiyet haklarını düzenleyen bu antlaşma ile Batı Trakya'da kamulaştırılmış mülklerin geri verilmesi hükmü getirilmiştir.[18]

Türkiye ile Yunanistan arasında uzun yıllar sorun yaratan toprak çözümü ile ilgili son anlaşma, 9 Aralık 1933 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Ancak bu anlaşmanın 2.maddesinin hükmüne göre değişime giren ya da dönüş olma ihtimali olmayan kimselere kalan malların ait olduğu saptansa bile,1930 yılından önceki fiilen işgal edilmemiş olan mallar hakkında bir önlem ve sınırlama getirilmemiştir.[19]

Yunanistan'ın Batı Trakya'ya uyguladığı azınlık politikalarının şekillenmesinde etkili olan önemli bir unsur da Türkiye'nin Batı Trakya'da yaşayan Türkler ile olan akrabalık ilişkileridir. Bu unsur Yunanistan tarafından her zaman bir tehtid olarak görülmüş, bu nedenle de yıllardır azınlığa uyguladığı asimilisyon çerçevesinde farklı politikalar geliştirmiştir. Yunanistan'ın Türk azınlığa karşı temel politikası, azınlığın Türk kimliğini reddederek "Müslümanlaşmış Helenler" olduğu iddiasıyla azınlığı Türk, Pomak ve Çingene olarak etnik üç kökene ayırarak azınlığı birbirinden koparmaya çalışmak olmuştur.[20]Yunanistan, Türkiye ile yaşanan olumlu veya olumsuz gelişmeleri doğrudan Türk azınlığa karşı politikalarına yansıtmıştır. Kıbrıs, Ege Denizi ve İstanbul Rum Azınlığı'na ilişkin yaşanılan herhengi bir olumsuz gelişme Batı Trakya Türk Azınlığı'na yansıtılmakta, bu da yeni huzursuzlukların doğmasına yol açmaktadır.

Yunanistan taraf olduğu birçok ikili anlaşmada dinsel azınlıkların varlığını kabullenmekte, ancak dilsel ve ulusal azınlıkları tanımamaktadır. 1990 yılından itibaren Avrupa Birliği'nden gelen tepkilerle azınlık politikalarında birtakım değişikliklere gidilse de Yunanistan'ın Avrupa azınlık rejimine uyma konusunda istekli olmadığı dikkatlerden kaçmamaktadır.[21]Ne yazık ki Yunanistan günümüzde

[18] Hakan Baş,*Unutulan Batı Trakya Türkleri*, Umay Yayınları, İzmir 2005, s.42.
[19]Baskın Oran,(a) *age.*, s.51.
[20]Turgay Cin, "Batı Trakya Türklerinin Hukuki Statüsü Sorunları ve Avrupa Birliği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, 2009, s.171.
*Türk Fones: Anadoludan 1925' te mübadele neticesi Yunanistan'a gönderilmiş olan "Hristiyan Karaman Türkleri" ile "Lezgiler" dir.
**Vlah: Ulahların Yunancadaki karşılığıdır

de uluslararası antlaşmalara vehukuk kurallarına aykırı olarak Batı Trakya Türk Azınlığı'nın haklarının uygulanmasını engellemeye yönelik politikasını devam ettirmektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nın imzalandığı dönemlerde bölge nüfusunda Türklerin Yahudi, Ermeni, Rum ve Bulgarlara göre daha etkin durumda olduğu bilinmektedir. Lozan görüşmeleri sırasında Batı Trakya Türk nüfusu hakkında bilgiler İsmet Paşa tarafından sunulmuştur.Bu bilgilere göre Türkler 129.120 kişi ile diğer milletlerin toplamından daha fazladır.[22]

Tablo 1: Yunanista'nın genel demografik yapısı içinde Yunan olmayan unsurların varlığını gösteren 1930' daki veriler[23]

Türk Fones*	2.650.000
Slavo Makedon	685.000
Hristiyan Arnavut	340.000
Kastorietes	230.000
Vlah**	180.000
Türk	148.000
Ortadoks Çingene	92.000
Yahudi	80.000
Ermeni	75.000
Gagavuz Türk	18.000
Toplam	4.498.000

[21]Hakan Baş,*(b) age.*, s.6.
[22] Baskın Oran,(a) *age.*, s.15.
[23]Ntilek Osman, Batı Trakya Türklerinin Ana Dili Korunumu, Dil Kullanımı ve Kimlik Algıları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2016, s.28.

Yunanistan'ın sınırları içinde etnik olarak Yunanlı olmayan etnik gruplar da varlıklarını sürdürmektedir. Bunlar Makedonlar, Ulahlar, Arnavutlar, Ermeniler, Romanlar ve Türklerdir. Yahudiler dışında diğer topluluklar etnik azınlık kategorisinde görülmekte, sadece Batı Trakya Türklerinin hakları Lozan Anlaşması ile korunmaktadır.[24]Ancak Yunanistan, Avrupa Birliği bünyesinde kabul ettiği kararlarını uygulamamakta Arnavut, Makedon, Ulah ve Türklerin haklarını tanımayarak varlıklarına karşı çıkmaktadır. Bu nedenle de ülkesinde bulunanan Arnavut, Makedon ve Türkleri dinî azınlık olarak görmektedir.[25]

Batı Trakya'da yaşayan Türk azınlığın sayısı ile ilgili tam bir rakam vermek çok zordur. 2011 yılında yapılan genel nüfus sayımına göre Yunanistan nüfusunda bir azalma göze çarparken, Batı Trakya bölgesinde bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Türkiye'de Yunan pasaportu taşıyan Türkler ve Avrupa'da yaşayan Batı Trakyalı Türkler hesaba katılmadan, Batı Trakya Trüklerinin nüfusu günümüzde 120.000 civarındadır.[26]

Tablo 2: 1928-2011 Yılları arasında Yunanistan Türk Nüfusu içerisinde Türk nüfusun oranı [27]

Yıllar	%
1928	1,65
1951	1,37
1991	1,10
2001	1,12
2011	1,14

[24] Hakan Baş, *age.*, s.62.
[25]Halim Çavuşoğlu, *Avrupa Birliğinde Etnik Tabakalaşmaya Kasıt Kanıt (Kavramlarıyla Hükümleriyle İşlevleriyle)Yunan Vatandaş(sız)lık Kanunları (337/ 1955 ve 3284/2004),* Naturel Yayıncılık, Ankara 2007, s.1.
[26]Ahmet Serdar, "Tarihsel Süreç İçinde Batı Trakya Türklerinin Ekonomik Ve Demografik Gelişimi", *Balkan Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, Edirne 2014, s.102.
[27]Ahmet Serdar, *agm.*,s.104.

2011 nüfus sayımı ile birlikte Türk asıllıların yaşadıkları bölgelere göre dağılımı şu şekildedir:

Dedeağaç% 5,5,

Gümülcine % 57,5,

İskeçe% 45.[28]

Batı Trakya, ülke içerisinde tarımsal özellik gösteren bir bölge niteliğindedir. Halk daha çok uzun uğraşlar gerektiren zahmetli bir iş olan tütün ve alan olarak daha geniş bölgelere ihtiyaç duyulan fakat üretimi daha az zahmetli olan pamuk, mısır, ayçiceği üretimi ile yaşamını sürdürmektedir. Bu durum, Batı Trakya Türk azınlığının yaşadığı bölge için "Yunanistan'ın gelişmemiş bölgesi" tabirinin kullanılmasının baş etkenlerinden birisidir. Geniş araziler ve büyük tarımsal işletmeler Yunanlar tarafından sahiplenilerek, işletilmektedir. Uzun yıllar uygulanan devlet politikasının sonucu olarak Türk azınlık fakirleşmiş, yaşam standartları açısından Yunanlar ile arasında büyük farklar ortaya çıkmıştır.[29]

Son yıllarda krize bağlı olarak yaşanan belirsizlikler, uygulanan maliye politikaları ile birlikte ekonomik olarak zayıf bir yapıda olan Türk azınlığın durumu iyice güçleşmiştir. Günümüzde yapılacak kalıcı ekonomik çözümlere ihtiyaç vardır. Alternatif tarım uygulamaları ile yapılacak yeni atılımlar bölge insanı için bir umut kaynağı niteliğinde olacaktır.

[28]Ahmet Serdar, *agm.*,s.105.
[29]Ahmet Serdar,*agm.*,s.126.

1.4.AZINLIK OLARAK BATI TRAKYA TÜRKLERİ VE SORUNLARI

1.4.1.Türk Etnik Kimliğinin Tanınmaması

Batı Trakya Türkleri, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması'yla azınlık statüsü ile Yunanistan'a bırakıldıklarından bu yana günümüz de dahil olmak üzere birçok sorun ve haksızlıklar ile karşı karşıya kalmıştır. Batı Trakya'daki Türkleri Türkiye'nin bir uzantısı olarak gören Yunan makamları, azınlığı bir tehtid olarak görmekte ve uygulamış olduğu politikalarla azınlığı asimile etme çabalarını sürdürmektedir.

Yunanistan, ülkesindeki Türk varlığını inkâr ederek Batı Trakya'da "Türk" değil "Müslüman" azınlık bulunduğuna dair tezler savunmakta, bu iddiasını da Lozan Barış Antlaşması'nda yer alan "Müslüman" ifadesine dayandırmaktadır. Öte yandan Lozan Barış Antlaşması'nın 37.maddesinden 45.maddesine kadar olan bölüm incelendiğinde burada "Rum" sözcüğünün de hiç geçmediği ve "gayrimüslim" teriminin kullanıldığı görülmektedir.[30]Lozan'da geçen "Müslüman" teriminin kullanılma nedenleri; Türklerin Yunan uyruğunda bulundukları için ayırt edilebilme amacı ile ve Osmanlı İmparatorluğun'da etkili olan "ümmet" anlayışının devam etmesi olarak özetlenebilir.

1956 yılından itibaren Batı Trakya Türkleri üzerinde baskılar artmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren Yunan devletince uygulanan siyasetin temeli, Türkleri göçe zorlamak yönünde olmuştur. Bu dönem, Türkiye'nin göçmenlere serbest geçiş için vize vermesi de Batı Trakya'da birçok köyün boşalmasına neden olmuştur.[31]

---

[30]Turgay Cin, *agm.*,s.171.

[31]Serap Toprak, Türk Yunan İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu, Bitlis Eren Üniversitesi (BEU), *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (SBE) Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 2014, s.50.

1967'de Yunanistan'da Cunta Rejimi'nin gelmesiyle birlikte Batı Trakya Türkleri üzerinde baskılar iyice artmıştır. Yunan devleti azınlığın kimliğini inkâr etmeye devam ederek 21 Ocak 1972'de çıkartılan 1109 sayılı kanunla Türk okullarının isimleri azınlık okulu olarak değiştirilmiştir. Çıkartılan 1260 sayılı kanun ile de Türkçe olan yer isimleri değiştirilmiş, Türkçe ile haberleşme, yazışma, basın ve örgütlerde kullanılması yasaklanmıştır.[32]

1974 Kıbrıs Barış Harekatı'nın başlaması ile birlikte Türklere olan baskılar artarak devam etmiş ve daha önce yöneticiler tarafından bürokratik olarak uygulanan sınırlamalar bu tarihten sonra açıktan uygulanan bir politikaya dönüşmüştür.[33]Batı Trakya'da Yunan tanklarının köyleri kuşatması, Türk esnaflarının dükkanlarının yağmalanması, Türk gençlerinin toplanarak kamplara gönderilmeleri ve Türklere ait arazilerin kamulaştırılması gibi yaptırımlar hafızalardaki yerini bugün de korumaktadır.

Türk azınlığın tarihi açısından önemli bir gelişme de 1982 yılında İskeçe'ye bağlı İnhanlı Köyü'nde Türklere ait 200 dönüm arazinin tapularının geçersiz sayılarak ellerinden alınması üzerine yaşanmıştır. Türkler İskeçe meydanında 17 Mart - 2 Nisan 1982 tarihleri arasında oturma eylemi gerçekleştirerek, azınlık olarak maruz kaldıkları hak ihlallerini ilk defa protesto etmiştir.[34]

Batı Trakya'da "birlik" adını alanİskeçe Türk Birliği, Gümülcine Türk Gençler Birliği, Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği gibi dernekler "Türk" sözcüğünü adında bulundurdukları için 1984 yılında kapatılmıştır. Azınlık, 19 Ocak 1988 yılında ilk defa toplu bir protesto düzenlemiş,yapılan karşıt propagandalar neticesindeise birçok azınlık insanı yaralanmıştır. Bu protesto, azınlığın etnik kimliğini haykırdığı bir gün olarak tarihe geçmiştir.

26 Ocak 1990'da ise Dostluk Eşitlik ve Barış Partisi başkanı Dr. Sadık Ahmet ile İbrahim Şerif "Türk" olduklarını söyledikleri için tutuklanmıştır. Batı Trakya Türkleri protestonun yıl dönümü olan 29 Ocak 1990'da Eski Camii'de okutulacak

---

[32] Hüseyin Pazarcı,*Uluslararası Hukuk*,Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2003 , s.26.
[33]Baş, age., s.51.
[34] Baskın Oran (c), "*Batı Trakya'daki Türk Müslüman Azınlığı, Türk-Yunan Uyuşmazlığı*", Metris Yayıncılık, İstanbul 1990, s.153.

mevlidde biraraya gelineceğini duyurmuşlar, bunun üzerine radyolardan yapılan kışkırtıcı yayınlar sonucu Yunan fanatikler aynı gün sokaklara çıkarak Türklerin dükkanlarını yağmalamışlar ve azınlığa saldırmışlardır. Gün boyu süren olaylar sonucu bağımsız Türk Milletvekili Ahmet Faikoğlu, müftü Mehmet Emin Aga da dahil olmak üzere çok sayıda Türk yaralanmıştır.[35]

2000'li yıllara gelindiğinde 1999 depreminin etkisiyle yaşanan Türk-Yunan yakınlaşmasının ardından Yunanistan Dış İşleri Bakanı Yorgos Papandreu, Batı Trakya'da Türk varlığından bahsetmiştir. Ancak o tarihten sonra günümüzde hâlâBatı Trakya'da Türk derneklerinin ve Türk okullarının tabelalarındaki "Türk" sözcüğünün kullanılması yasaktır. Oysa, Yunanistan'ın üyesi olduğu Avrupa Birliği'nin azınlıklar konusunda yapmış olduğu Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi'nde Batı Trakya Türk azınlığının "Türk" kimliğini sosyal alanın her aşamasında kullanabilme özgürlüğünün olduğu açıkça belirtilmektedir.[36]

Batı Trakya Türkleri, Yunan makamları tarafından hâlâdevam ettirilen kimlik inkârını kabullenmemekte ve anlaşmalar uyarınca sahip oldukları hakların uygulanması için ulusal ve uluslararası mecralarda mücadele etmektedir.

1.4.2. Eğitim Sorunu

Eğitim, insanların birey olarak gelişiminde önemli rol oynayan ve bir azınlığın grup kimliğini korumasında gerekli olan en önemli faktördür.[37]Batı Trakya'daki azınlık okulları Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan anlaşmalar gereği azınlığın seçtiği encümenler tarafından yönetilmekte ve öğretmenlerin maaşları da vakıf gelirlerinden karşılanmaktadır. Yani özerktirler. Ancak Türk azınlık okullarının bu statüsü, Yunan Devleti tarafından tek taraflı olarak sonlandırılmış ve okullar devletin mülkiyeti altına geçmiştir.[38]

[35]Baskın Oran,(a) *age.*, s.191.
[36] Ntilek Osman, *age*., s.86.
[37] Baskın Oran,(a) *age.*, s.117.
[38]Turgay Cin, *agm*.,s.162.

Yunanistan'ın, ülke genelinde 9 yıl olan zorunlu eğitimi Türk azınlık için sadece ilkokul seviyesinde 6 yıl olarak uygulamıştır. Azınlık okullarında Türkçe ve Yunanca iki dilde eğitim gören Türk çocukları, kalitesiz eğitim nedeniyle her iki dili de yeterli düzeyde öğrenememektedir. Anlaşmalar gereği Türkiye'den gönderilen kontenjan öğretmenlerininaz sayıda olması ve Türkçe ders saatlarinin azaltılması gibi gelişmeler, azınlık eğitimindeki sıkıntılı durumu daha da zorlaştırmaktadır. Diğer yandan Yunan devleti, yeni azınlık okulu açılmasına da izin vermemektedir. Azınlık eğitiminde karşı karşıya kalınan diğer bir sorunsa anaokullarıdır. Okul öncesi eğitim, 2007 yılından itibaren ülkedeki zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Bu gelişme üzerine azınlık, anaokullarında Türkçe ve Yunanca iki dilli eğitim talep etmiştir. Azınlığın bu talebi Yunan devletince kabul edilmemekte ve günümüzde de anaokullarında eğitim yalnızca Yunanca olarak devam etmektedir.

Yunan Devleti tarfından 1969 yılında açılan Selanik Özel Pedagoji Akademisi, Batı Trakya'daki Türk okullarına öğretmen yetiştirmek amacı ile kurulmuştur. Yunanistan'ın eğitim dili Yunanca olan bu akademide üç yıl verilen eğitimin ardından mezun olanları Türk azınlık okullarına öğretmen olarak atamaktadır. Buna karşılık Türkiye'deki üniveristelerin ilgili bölümlerinde iyi eğitim almış mezun öğretmenleri ise bu okullara atamaktan kaçınmaktadır.[39]

Batı Trakya'da ilkokuldan sonra Türkçe ve Yunanca iki dilde eğitimin verildiği sadece iki tane orta okul ve lise bulunmaktdır. Gümülcine'de bulunan Celal Bayar Azınlık Ortaokul ve Lisesi ile İskeçe' de bulunan Muzaffer SalihoğluAzınlık Ortaokul ve Lisesi, orta ve lise eğitiminde Türkçe ve Yunanca iki dilde eğitim almak isteyen öğrenci sayısını karşılayamamaktadır. Bu durumda azınlık çocuklarının mecburen Yunan devlet okullarına yönelmesi bazı kaygıları da gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu yönelişle birlikte zamanla gerçekleşebilecek millî kimlik ve kültür kaybı endişesi yaşanmaktadır.[40]

---

[39]Şerafettin Hürşit, *Lozan Antlaşması'ndan Günümüze: Batı Trakya Türkleri Eğitim Tarihi,* Paratiritis Yayınları, Gümülcine 2006, s.84.

[40] Erol Kaşifoğlu, "Batı Trakyada Eğitim gerçeği ve Çözüm Önerilerimiz", *4. Uluslararası BatıTrakyaTürkleri Kurultayında Sunulan Bildiri*, Londra 2000, s.104.

Diğer yandan yüksek eğitimde olumlu bir gelişme olarak, Yunanistan'daki üniversitelerde Türk azınlık öğrencilerine kontenjan ayrılması gösterilebilir. Son yıllarda Yunanistan'daki üniversitelerin tercih edilmesindeki asıl önemli neden ise Türkiye'deki üniversitelerden mezun olan öğrencilerin diplomalarının tanınması için çıkartılan fark dersler yüzünden yaşanan mağduriyettir.

1.4.3. Ekonomik Sorunlar

Batı Tarkya Türklerinin % 80'i köylerde yaşarken ancak %20'si şehir ve kasabalarda yaşamaktadır. Bu durumun açıkça gösterdiği gibi bölgedeki Türkler toprağa bağlı olarak yaşamlarını sürdürmektedir.[41]

Ekonomik olarak ayakta kalabilmesi için gerekli tek üretim kaynağı olarak görülen toprakların azınlığın elinden alınması, Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra başlayan ve kamulaştırma adı altında günümüze kadar sürüp giden bir durumdur.

Ayrıca, Türk azınlığa ait zirai yapılar ile arazilerin Yunanlarca satın alınması için bankalardan kredi yardımı yapılmıştır. Topraktan geçinen Türk azınlığın elindeki toprakların azaltılmasının yanında, Hristiyan dininden olan başka azınlıkların Batı Trakya'ya yerleştirilme amacı da bu plan dahilinde uygulanmıştır.[42]

Azınlığın arazilerini yitirmesine neden olan diğer bir uygulamaysa, Yunanca "Anadozmos" adı altında 821/1948 sayılı kanunun kapsamındaki toprak birleştirmeleri olmuştur. Bu uygulama ile araziler birleştirilip tekrar dağıtılmaktadır. Yeniden dağılımda topraklar eskisine nazaran daha kötü yerlerden verildiği gibi dönüm miktarı da düşürülmüştür.[43] Böylece Türklere ait araziler Lozan Barış Konferansı'ndaki verilere göre bölgenin % 84' ünü oluştururken, günümüzde bu oran %25'in altına düşmüştür. 1990 yılından sonra Yunan devleti arazilerin istimlak

[41] İlker Alp, Batı Trakya Türkleri, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, No. XI (33), 1995, s.629.
[42] Baskın Oran,(a) *age*., s.121.
[43] Baskın Oran,(a) *age*., s.123.

edilmesi, evlerin onarılması ile ilgili kısıtlamaları kaldırmıştır.1992' den sonra Türk azınlık artık arsa alıp satabilmekte ve ev yapabilmektedir.[44]

Batı Trakya'da Türklerin %95' i tarım ve hayvancılıkla, %5' lik bir kesim ise esnaf olarak geçimini sağlamaya çalışmaktadır.[45]Özellikle tütün halkın temel geçim kaynağıdır. Ancak son zamanlarda Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası kapsamında uygulanan destek primlerinin 2009 yılı itibarı ile yarıya indirilmesi, tütün üreticisi olan Türkleri ekonomik olarak sıkıntıya düşürmüştür. Sanayinin yeterince gelişmiş olmaması ve ülkenin içinde bulunduğu ekonomik kriz Batı Trakya Türklerini de ekonomik olarak bir çıkmazın içine sürüklemiştir.

1.4.4. Müftü Sorunu

Batı Trakya Türkleri diğer konularda olduğu gibi dinî konularda da baskıya maruz kalmaktadır.Geçmişte Türkler, cami inşaası ve tamiri, cemaat idari heyeti seçimleri, imam tayini gibi konularda sorunlar yaşamışlardır. Müftülük ve Başmüftülük sorunu ise uzun zamandır süren ve hâlâ çözümlenemeyen önemli bir sorun niteliğindedir.

Yunanistan'da müftüler statüleri gereği dinî görüş bildiren,fetva veren ve aynı zamanda Müslümanlar arasında evlenme, boşanma ve veraset konularında yetkiye sahiptir. Ayrıca miras konularında da çıkabilecek uyuşmazlıklara "Kadı" sıfatıyla karar verme yetkisine sahip yargılama makamıdır.[46]

14 Kasım 1913'teimzalanan Atina Anlaşması'nın 11. maddesi, müftülerin kendi yetki alanı içindeki Müslüman seçmenler tarafından seçileceğini öngörmektedir. Bu hüküm Lozan Barış Anlaşması ile de teyit edilmiştir. Fakat Yunan devleti 1990 yılında çıkarmış olduğu Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile 1345/1990 sayılı yasayı ilgâ ederek, Türklerin müftülerini seçme yetkisini elinden alarak, atama ile iş başına getirilmeleri şeklinde bir uygulama başlatmıştır. Buna

[44]Hüseyin Pazarcı, *age*., s.33.
[45]İlker Alp, *agm.,* s.629.
[46]Turgay Cin, *agm.,* s.156.

gerekçe olaraksa müftülerin yalnızca dinî değil toplumsal görevleri olduğu ileri sürülmüş ve devlete karşı sorumlu tutulmaları gerektiği savunulmuştur.[47]

Gümülcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi'nin 1984'te ölümü üzerine Yunan devleti ilk önce vekil olrak Rüştü Ethem'i atamış, azınlığın tepkisi üzerine Rüştü Ethem istifa etmek zorunda kalmış, onun yerine devlete yakınlığı ile bilinen Hafız Cemali Meço getirilmiştir. İskeçe'de ise 17 Ağustos 1990'da yapılan seçimde azınlık tarafından Mehmet Emin Aga,müftü olarak seçilmiştir. Ancak Yunan Devleti Mehmet Emin Şinikoğlu'nu İskeçe Müftüsü olarak atamıştır. Günümüzde müftülük konusunda hâlâ çiftbaşlılık devam etmekte, Gümülcine'de 1991'den bu yana İbrahim Şerif, İskeçe'de ise 2007 yılından bu yana Ahmet Mete azınlık tarafından seçilmiş müftüler olarak tanınmaktadır. Bu iki ismi Yunan devleti tanımamakta, Gümülcine ve İskeçe'de devlet tarafından atama yoluyla tayin edilmiş müftüler resmi olarak görev yapmaktadır.

1.4.5. Siyasi Sorunlar

Batı Trakya Türkleri, her Yunan vatandaşının sahip olduğu seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Lozan'dan günümüze değin gerek bağımsız gerekse siyasi partilerin çatısı altında Türk azınlık temsil edilmektedir. Azınlık her dönem, belirli partilerden en az bir milletvekili çıkarmayı başarmaktadır. Ancak bu milletvekilleri bir parti şemsiyesi altında bulunduklarından, çoğu zaman partilerinin kararlarına uymak zorunda kalmakta, zaman zaman azınlığı yeterince temsil edememektedir.[48]

Batı Trakya Türk azınlığı Yunan parlamentosuna bağımsız milletvekillerini göndermeyi de başarmıştır. Örneğin azınlık tarafından kurulan Dostluk, Eşitlik ve Barış Partisi'nden 1990 yılında Gümülcine'den Sadık Ahmet, İskeçe'den de Ahmet Faikoğlu'nu parlementoya girmiştir. Ne yazık ki milletvekillerinin önergeleri parlementonun gündemine alınmamış ve her ikisi de "Türk Casusu" olarak nitelendirilmişlerdir. Azınlığın yönetime bağımsız katılmasını engellemek amacıyla

[47]Hakan Baş, *age.,* s.80.
[48]Baskın Oran,(a) *age.*, s.270.

harekete geçen Yunan devleti, 1993 yılında çıkartılan163 sayılı yasa ile bağımsız milletvekili seçilmek için %3'lük seçim barajı getirmiştir. Bu orana göre bağımsız bir adayın seçilebilmesi için yaklaşık olarak 240.000 civarında bir oy alması gerekmektedir. Seçmen sayısı açısından Batı Trakya Türklerinin bu sınırı aşabilmesi mümkün değildir.[49]Halen yürürlükte olan bu kanuna göre, Türklerin bağımsız adaylıkları ve siyasi bir parti etrafında örgütlenmeleri engellenmektedir.

2011 yılında yürürlüğe giren "Kallikratis Programı" ile de bölgeler birleştirilerek, belediyelerin sayıları düşürülmüştür. Böylelikle Türk azınlığın kendi bölgelerinde kendi yerel yöneticilerini seçmeleri önlenerek, idari yapıda dengeler Türklerin aleyhine döndürülmüştür.[50]

[49]İlker Alp, *agm.,* s.635.
[50]Ntilek Osman, *age.,* s.28.

2.BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRKLERİNDE EDEBİYAT

Batı Trakya Türk edebiyatının incelemesini yaparken, edebiyatın Batı Trakya'nın Yunanistan'a bırakıldığı 1923 Lozan öncesi ve sonrası olarak ele alınması daha uygun olacaktır. Çünkü Batı Trakya'daki edebiyat faaliyetleri, bölgenin Yunan hakimiyetine girmesinden önceki ve sonraki dönemlerinde farklılıklar göstermektedir.

Batı Trakya'daTürk edebiyatının oluşumundan önce bölgenin edebî açıdan sağlam bir yapısının olduğu gözlerden kaçmaz. Bu topraklarda doğmuş olan edebî kişilikler arasında divan şâirlerimizden Avni, Selanikli Mustafa, Aka Gündüz Kutbay, Nazım Hikmet ve halk edebiyatı sahasında Prof. Pertev Nail Boratav'ı örnek olarak gösterebiliriz.[51]

1923 öncesinde Batı Trakya Türk Edebiyatı adı altında bir edebiyattan söz etmek doğru olmaz. Osmanlı İmparatorluğu zamanında Batı Trakya bir kültür merkezi konumunda değildir. Bu nedenle kayıtlı bir edebiyattan bahsetmek zordur. Divan edebiyatına ait belgeler dağınık ve kime ait olduğu belirsizdir. Hicri 1275 yılında İskeçe şehir meydanında bulunan saati yaptıran Hacı Mehmet Aga için, divan edebiyatı tarzında kitabede geçen bir dörtlük şu şekildedir:

Hânedân- ı beldeden Hâcî Emin Âgâ'yı Hak

Sâhibü'l hayr olmağa kıldı muvaffak her zamân

İşte ez- cümle bu havz- ı hem bu alâ saati

[51]*Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997, s.15.

Eyledi ihdâs u ilkâ birle evkât- ı zamân...[52]

1923 ile 1960 yılları arası Batı Trakya'nın Osmanlı hakimiyetinden çıkıp Yunan yönetimine girdiği bir dönemdir. Bu dönemde yaşanan olaylar burada yaşayayan Türkleri de derinden etkilemiştir. Yazılı bir edebiyatın oluşumu için erken olan bu dönemde, edebiyat faaliyetleri sözlü olarak devam etmiştir.

1960 ile 1980 yılları arası Batı Trakya Türk edebiyatının canlandığı bir dönemdir. Bu gelişmede en büyük katkıyı şüphesiz Türkiye'ye öğrenim için giden ve akabinde geri dönen Batı Trakyalı bir grup genç sağlamıştır. Çoğunluğu öğretmen okullarında okuyan bu gençler, Batı Trakya'ya döndüklerinde "Öğretmen", "Birlik" gibi edebiyat ağırlıklı dergiler yayınlayarak edebiyatın canlanmasını sağlamışlardır. Bu dönemde yaşamış olan Mehmet Arif (Kemal Şevket Batıbey)'in, Batı Trakyalı Türklerin Yunan ve Bulgar zülmünü anlattığı "Ve Bulgarlar Geldi" ile "Üzeyir Ağa" adlı romanları edebî açıdan büyük önem taşır. Yine bu dönemde Asım Haliloğlu da çocuklar için yazmış olduğu masallar ve hikâyelerle Batı Trakya Çocuk Edebiyatı'nın kurucusu olarak karşımıza çıkmaktadır.[53]

1980 ve sonrası Batı Trakya Türk edebiyatında büyük yeniliklerin olduğu bir dönemdir. Bir edebiyat ve sanat dergisi olan "Şafak" yayın hayatına bu dönemde başlamıştır. "Şafak Dergisi" ile birlikte edebiyat halkın içine kolayca girebilmeyi başarmıştır. Bu dönemde Batı Trakya'da yetişen şair ve yazarların eserleri Bulgaristan, Yugoslavya ve Azerbaycan gibi ülkelerde yayınlanmaya başlanmış böylelikle Batı Trakya Türk edebiyatının tanınmasının önü açılmıştır.[54]

Bunun yanında halk edebiyatı alanında destan, efsane, mani, türkü vb. Türlere ait derleme çalışmaları yapılmıştır. Abdürrahim Dede'nin "Batı Trakya Türk Folklörü", "Batı Trakya Manileri", Reşit Salim ve Osman Arda'nın yazmış oldukları "Öyküsüyle Notasıyla Batı Trakya Türküleri" kayda değer eserler arasındadır.

---

[52] Yakup Kurt, Batı Trakya Çağdaş Türk Edebiyatı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2005, s.20.
[53] *age.*, s.15.
[54] *age.*, s.113.

Yunanistan'ın Batı Trakya Türklerine uyguladığı dinî, etnik , siyasî ve ekonomik baskı burada yaşayan şairleri derinden etkilemiş ve edebiyat alanında ele alınan asıl tema "Huzursuzluk" imgesi olmuştur. Bunun yanında çevresel konular, ayrılık, ölüm gibi beşerî konular da hem şiirlerde hem de hikâye ve masallarda kendine yer edinmiştir.

Batı Trakya Türk edebiyatında şiirden sonra en çok işlenen tür hikâyedir. Uzun yıllar Osmanlı Devleti yönetimi altında olan Batı Trakya Türkleri daha sonraki yıllarda azınlık olarak farklı siyasî olaylarla birlikte yaşamak zorunda kalmışlardır. Bu durum hikâyelerin konularının belirlenmesinde ana etmen olmuştur.

Batı Trakya Türk hikâyeciliğinde Mehmet Hilmi, Batı Trakya Türklerinin sıkıntılarını yansıtan hikâyeler kaleme almıştır. Mehmet Hilmi, Batı Trakya'da kayda değer yazılı edebiyat çalışması yapan ilk kişi olma özelliğini taşır. "Gündüz Nene" ve "Kabahatliyiz" adlı hikâyeleinin olaylarını gözlem ürünü olarak yaşayan tipler vasıtasıyla aktarmaya çalışmıştır.[55]

Türk Hikayeciliğinde işlenen konuların başında "Yunan Baskıları" ve "Göç" ilk sıralarda yer alır. Göç konulu hikâyeler içinde Rahmi Ali'nin "Yıkıma Gülüş" adlı hikâyesi Türkiye'de de ilgi görmüştür. Hikâyelerde işlenen diğer bir konu da topraktır. Bu konuya verilecek en iyi örneklerden birisi de Hüseyin Mahmutoğlu'nun "Pancar Çapacıları" adlı hikâyesidir.

Batı Trakyada roman türünde eserler diğer türlere göre oldukça azdır. Mehmet Arifin Üzeyir Ağa, Ve Bulgarlar Geldi adlı romanlarından başka Tevfik Hüseyinoğlunun Meslek Borcu isimli romanı da dikkate değer bir çalışmadır. Son yıllarda roman alanında eskiye nazran bir kıpırdanma söz konusudur. Yazar Vildan Serdar tarafından yazılan iki Roman Sabahsız Geceler 2012, ve Aşk ve Göç 2016 yılında basılarak bu alanda yaşanılan durgunluğa bir canlanma getirmiştir.

[55] Rahmi Ali (a), *Batı Trakya Türk Edebiyatına Gönül Verenler*, Bengü Yayınları, Ankara 2015, s.11

Batı Trakyada yetişen şâir ve yazarlar incelendiğinde onların Türklüğü ilk planda işledikleri, Batı Trakyalılığı ikinci planda ele aldıkları görülür. Bu durum zor şartlar içerisinde yaşasalar da onların Türklüğü ve Türkçeyi devam ettirme gayretlerinin bir göstergesidir.[56]

2.1.BATI TRAKYA TÜRK ŞİİRİ

Batı Trakya Türk Edebiyatında karşımıza çıkan en yaygın tür şiirdir. Lozan' dan 1960'lı yıllara kadar olan dönem Batı Trakya Türk şiiri içinbir kargaşa dönemidir. Azınlığın Yunan yönetimine girmesi, Türkiye'ye göç hareketlerinin başlaması gibi olaylar Batı Trakya Türk şiirini bu karışık döneme itmiştir.

Batı Trakya Türkleri arasında 1960'lardan itibaren şiir ön planda olmak üzere edebî bir hareketin başladığı görülmektedir. Bu kıpırdanma, Türkiye'de eğitim alan Türk gençlerinin Batı Trakya'ya dönmeleriyle başlamıştır. Rahmi Ali, Mustafa Tahsinoğlu, Mehmet Çolak, Salih Halil gibi şairlerle başlayan bu dönemi, "Öğretmen Şâirler Dönemi" olarak da nitelendirmek mümkündür. Bu şairler eserlerini "Akın", "Azınlık Postası", "İleri" gazetelerinde, "Öğretmen", "Birlik" gibi dergilerde yayınlamışlardır.[57]

1980'lerden itibaren ise öğretmen şâirler grubundan farklı olarak halk kaynaklı şâirlerden Alirıza Saraçoğlu'nun "Ey Yağız Toprak", "Yarınlar Sizin Olacak", Hüseyin Mazlum'un "Bir Esmere Gönül Verdim", "Adres" gibi şiir kitaplarının basıldığını görmekteyiz. Batı Trakyalı şâirlerin şiirlerinin bu dönemde "Trakyanın Sesi", "Yuvamız" gibi gazete ve dergilerde yayınlanmaya devam ettiği görülmektedir.[58]

---

[56] Feyyaz Sağlam (a), *Batı Trakya/Yunanistan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s.7.
[57]Feyyaz Sağlam(b),*Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Yayınları, İzmir 1995, s.16.
[58]Feyyaz Sağlam (b), *age.,* s.17.

Asım Halioğlu, Alirıza Saraçoğlu, Hüseyin Mazlum gibi şairler milli ve geleneksel bir yol izlerken, Mehmet Çolak, ibrahim Onsunoğlu toplumsal bir yolda ilerlemişlerdir. Rahmi Ali, Mustafa Tahsin gibi şairler ise daha özgün olarak çalışmayı tercih etmişlerdir. Diğer taraftan Hüseyin Mahmutoğlu, Salih Haliloğlu, İmam Kasım gibi şairlerin yayınlanmamış ve kitaba dökülmemiş birçok eseri bulunmaktadır.[59]

Batı Trakya Türk şiiri bütün olarak ele alındığında içerik yönünden var olan çeşitlilik gözlerden kaçmaz. Aşk, tabiat, din gibi beşerî sorunların yanısıra eğitim, azınlık , göç gibi sosyal sorunların da yer aldığı görülür. Şâirler göç ile memleket hasretlerini yansıtıp , eğitim ile yapılan haksızlıklara karşı çıkmış olsalar da barış ve sevgi doğrultusunda hareket etmeyi tercih etmişlerdir.

2.2. BATI TRAKYA TÜRK ŞİİRİNİN DÖNEMLERİ

2.2.1. 1923- 1960 Dönemi

Bu dönem, Batı Trakya Türk şiirinin karanlıkve suskunluk dönemi olarak nitelendirilebilir. Bu karanlık dönemin oluşmasında, uzun yıllar Osmanlı hakimiyetinde yaşadıktan sonra "azınlık" statüsüne düşen Türklerin yaşadığı şaşkınlık ve umutsuzluk gösterilebilir. Ayrıca 2.Dünya Savaşı ve Yunan İç Savaşı nedeniyle bölgede karışıklıklar ortaya çıkmış ve dolaysı ile belirli bir şiir ve edebiyat arşivi oluşturulamamıştır.

Bu durum "Azınlık Postası" gazetesinin 18.Sayısında, "Sanat İlavemiz" başlıklı yazıda açıkça belirtilmiştir. Yazıda, "*Bilindiği gibi Batı Trakya'da bugünekadar herhangi bir sanat dergisi çıkmış değildir. Ne de yarım asırlık Azınlık tarihimizde sayısı pek sınırlı olan haftalık basınımız sanat konusunda bir yer*

[59] *age.*, s.17.

ayırabilmiştir. Hele Batı Trakya Türk toplumu içinde bir sanatçının yetişerek eser verdiğini hiç hatırlamıyoruz..."[60]

Bu dönemde yaşanılanları Batı Trakya'da yetişen önemli isimlerden Rıza Kırlıdökme şu şekilde değerlendirir:

"Türkiye Cumhuriyeti'nde yeni harf ilanının hemen arkasından Batı Trakya Türklerinin devrimci gençleri bu olayı hiç tereddütsüz kabul edince azınlık ailesi eğitimi de yavaş yavaş eski sistem uygulamalardan kurtulmaya başlamıştır. Tabii bu çağdaş eğitim sistemi Batı Trakya'da kolay kolay hemen tatbik edilmemiştir. Çünkü yukarıda da edilmemiştir. Çünkü yukarıda da dediğim gibi azınlık müesseselerini yöneten azınlık sürüsü, çağdaş eğitim düşmanı katı köhne düşünceli muhafazakâr unsurlar, işbirlikçiler bu olaya şiddetle karşı çıkmışlardır. Ancak çağdaş eğitim ve öğrenim ışığı ruhlu, azimli ve kararlı Batı Trakya Türk gençliğinin mücadelesi, bizim onurlu bir kitle olarak ayakta kalmamızı sağlamışlardır.[61]

2.2.2. 1960- 1980 Dönemi

Savaşların sona ermesi ve halkın bir nebze de olsa nefes alması üzerine edebiyat alanında gelişmeler kendini göstermeye başlamıştır. Bu dönem, Batı Trakya'da öğretmen ihtiyacını karşılamak için bir grup Türkiye'ye gönderilmiştir. Geri döndüklerinde özellikle şiir alanında eserler vermeye başlamışlardır. Batı Trakya Türk şiiri asıl gücünü bu öğretmenlerin sabırlı ve kararlı çalışmalarından almıştır. O dönem Batı Trakya'da şiiri anlatıp benimsetmek oldukça güç bir durumdur. Batı Trakyalı şâir ve yazar bu durumu yazmış olduğu bir inceleme yazısında şu sözleri ile değerlendirmiştir:

---

[60]Rahmi Ali,(a) *age*.,s.12.
[61]Rıza Kırlıdökme, "Batı Trakya'da Türkçe Eğitim ve Öğrenim", *Gündem Gazetesi*, Sayı 399, Gümülcine 2004, s.1.

"İşte bizim kuşak hiçbir geleneği olmayan bir şiiri başlattık, sürdürüyoruz. Böylece yeni kuşaklara bakıp inceleyebilecekleri bir temel attık. Bir temeli atmağa çalışan arkadaşların çoğu öğrenimlerini Türkiye'de yapmış, ilgileri nispetinde sanatı ve şiiri orada tanımışlardır."[62]

Bu gelişmelerde "Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği"nin kurulması ve bu birliğin yayın organı olan "Birlik" dergisinin yayın hayatına başlamasıda oldukça etkilidir. "Birlik" dergisi daha sonraları Cunta idaresinin baskı yıllarında "Öğretmen" adı ile yayınlanmıştır. Bu dergilerde Asım Haliloğlu, Alirıza Saraçoğlu, Refika Nazım, Rahmi Ali, Hüseyin Alibabaoğlu tarafından yazılan şiirlerde aşk ve doğa konuları işlenmiştir.[63]

Şiir çalışmalarında 1950'li yılların Türkiye'sindeki Orhan Veli, Cahit Sıtkı Tarancı, Oktay Rıfat ve Faruk Nafız Çamlıbel'in etkileri görülmektedir."Öğretmen Şairler Dönemi" olarak da adlandırılan bu dönemde özellikle Hüseyin Alibabaoğlu, Rahmi Ali, Mustafa Tahsinoğlu, Mehmet Çolak gibi şairlerin başını çektiği bu grup"Gerçek", "Azınlık Postası","İleri" gazetelerinde ve "Birlik", "Öğretmen" gibi dergilerde faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.[64]

2.2.3. 1980-1990 Dönemi

Batı Trakya Türk Şiirinde genel olarak durgunluğun yaşandığı bir dönemdir. Bu durgunluk daha çok öğretmen şâirler grubunda etkisini göstermiştir. Batı Trakya şiiri bu dönemde ulaşmaya çalıştığı çizgi ile divan şiiri geleneğini de devam ettirmeye çalıştığın için bir bocalama evresine girilmiştir. Diğer yandan bu yıllarda, öğretmen olmayan bir gruptan gelen şâirlerden Alirıza Saraçoğlu' nun "Ey Yağız

[62] Mustafa Tahsinoğlu, "Şiir: Batı Trakya Türk Azınlığında", *Şafak Dergisi*, Sayı 7, Gümülcine 1991, s.15.
[63]Rahmi Ali,(a) *age*., s.13.
[64]Feyyaz Sağlam (b), *age*., s. 16.

Toprak", "Yarınlar Sizin Olacak" ve Hüseyin Mazlum'un "Adres", "Bir Esmere Gönül Verdim" adlı şiir kitapları basılmıştır.[65]

2.2.4. 1990 ve Sonrası

Batı Trakya'da Türk şiirinin canlı olduğu bu dönemde bir yandan yeni şiir kitapları basılmaya devam ederken önemli bir gelişme olaraksa Batı Trakya'nın ilk edebiyat dergisi "Şafak" yayın hayatına başlamıştır. "Şafak Dergisi", 1989 yılında Rahmi Ali, Mücahit Mümin ve Mustafa Tahsinoğlu tarafından çıkarılmış ve yayınlarını 2004 yılına kadar devam ettirilmiştir.

"Şafak Dergisi" nin yayına başlaması ile birlikte Batı Trakya Türklerinin edebî hayatı derlenip toparlanmış, edebiyat bu dergi ile birlikte halkın içine kolayca girmeyi başarmıştır. Özellikle şiir alanında Rahmi Ali, Mustafa Tahsinoğlu, Hüseyin Mazlum şiir çalışmalarını devam ettirirken Nalan Saraçoğlu, Şukran Raif, İbrahim Baltalı gibi şâirler de şiirleriyle Batı Trakya Türk şiirine katkı sağlamaya başlamışlardır.[66]

Bu dönemde "Şafak Dergisi" ile birlikte Batı Trakya'da yetişen şair ve yazarların eserleri Bulgaristan, Yugoslavya ve Azerbaycan gibi ülkelerde yayınlanmaya başlamış böylelikle Türk edebiyatının ve özellikle Türk şiirinin önü açılmıştır.[67]

---

[65]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.17.
[66]Rahmi Ali,(a) *age.*, s.19.
[67] *age.*, s.113.

"Şafak Dergisi"nde bu dönem yer alan şiirlerde genellikle yöresel konular işlenmiş, azınlığa yönelik uygulanan siyasi ve ekonomik baskılar ile aşk ve umutsuzluk gibi duygulara da yer verilmiştir. "Şafak Dergisi"nin 2004 yılında kapanması ile birlikte Batı Trakya Türklerinin edebî hayatında özellikle de şiirde bir gerileme dönemi baş göstermişse de gönümüzde Hüseyin Mazlum, Mustafa Çolak, Şefaat Ahmet, Füsun Suka, Sibel Gülistan gibi şâirler dikkate değer eserler vererek çalışmalarını sürdürmektedirler.

3. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRK ŞAİRLERİNİN DUYGU VE DÜŞÜNCE DÜNYASI

3.1. BİREYSEL TEMALAR

3.1.1. Tabiat

Batı Trakyalı Türk şâirlerin şiirlerinde öncelikli olarak tabiat sevgisi sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Tabiat insanın özüdür, nitekim insanlar topraktan gelmiş ve tekrar toprağa döneceklerdir. Tabiat aynı zamanda şairlerin şiirlerinde başvurdukları en önemli betimleme unsurlarından biridir. Bazı şâirler denizin güzelliğini, bazıları ise nehirleri, dağları anlatmayı tercih etmişlerdir. Batı Trakyalı şâirlerimizden Asım Haliloğlu "*Kar"* adlı şiirinde pencerereden izlediği karın dağlara yansımasını, kuşların çıkarmış olduğu boğuk sesleri, karın yağışı ile sobada tüten dumanın vermiş olduğu mutluluğu şu şekilde yansıtmıştır:

"Penceremden seyrederim

Ak pak olmuş çamlı dağlar

Bu güzellik nedir derim

Ak pak olmuş çamlı dağlar.

Dışarıda hava soğuk

Kuş sesleri boğuk boğuk

Tüter baca oluk oluk

Ak pak olmuş çamlı dağlar.

Yamaçlara kurtlar inmiş

Çan sesleri yine dinmiş

Kelebekler neden sinmiş

Ak pak olmuş çamlı dağlar.

Bobim durmaz kuyruk sallar

Tekirciğim hep miyavlar

Üşümüş bu zavallılar

Ak pak olmuş çamlı dağlar.

Ah ne güzel bembeyaz kar

Lapa lapa durmaz yağar

Bugünde bir başkalık var

Ak pak olmuş çamlı dağlar."[68]

Şair Alirıza Saraçoğlu "*Çınar Ağacı*" şiirinde, çınar ağacıyla insanı ilişkilendirmiştir. İnsanlar zamanın etkisi ile yaşlanıp güzelliklerini kaybettikleri halde, şaire göre çınar ağacı bunun tam aksine güzelleşir ve heybetlenir. Çınar ağacı, altında oturan nice insanların sevinçlerine dertlerine ortak olmuştur. Artık O, bir ağaç olma niteliğini kaybedip eski günlerin beraberce yad edildiği bir dost olmuştur:

[68] *a.g.e.*, s.83.

“Nice şey yaşlandıkça

Güzelliği kaybolur...

Şu çınar kartlaştıkça

Daha da güzel olur...

Kuşlar şakır üstünde

Yazın sıcak bir günde

O koyu gögesinde

İnsanlar neşe bulur...

Temiz havayı sunar

Yakınında var çınar

Gel de altında otur...

Nice hatıra gizler

İşitmiştir ne sözler

Görmüştür güler yüzler

Bana dünü anlatır...

Şâir, çınar ağacının yaşanmışlıklarını geçmişi ile özdeşleştirir. Çınar ağacı uzun yaşamı ile Osmanlı’nın etkilerinin yansımasıdır adeta:

Üç yüz yaşına basan

Güzel çınara varsam

Ona ceddimi sorsam

Tüm ününü anlatır."[69]

Diğer bir şâir Hüseyin Alibabaoğlu da "*Yeryüzü"* adlı şiirinde, tabiatın doğuşunu farklı bir şekilde anlatmayı tercih etmiştir. Tabiatın doğuşu, insanlığın ortaya çıkmasına benzetilmiştir. Şâire göre ay, dünya, sema ve gökyüzü samimi arkadaştırlar ve bir gece zifiri karanlıkta buluşurlar ve muhabbet ederler. Kim ne söylemiştir bilmez şâir. Bu muhabbetten sonra şair zifiri karanlıkta üç çocuğun geldiğini görür. Birisi siyah, birisi beyaz, birisi sarıdır. Şâir bu şiirinde çocukların birbirleriyle kardeş ve bir bütün olduğunu doğayı örnek gösterek anlatmayı tercih etmiştir:

"Sema

Gökyüzü

Ay ve güneş

Zifiri karanlık gece

Buluştular üç yol ağzında

Ne konuştular

Kim kiminle gitti

Bilmiyorum.

Sonra üç cocuk göründü üç yol ağzında

Biri beyaz

Biri kara

Biri sarı

Böyle doğdu yeryüzü."[70]

---

[69] Alirıza Saraçoğlu(a) *Yarınlar Sizin Olacak*, Akın Yayınları, Gümülcine 1989, s.71.

[70] Hüseyin Alibabaoğlu,(a) *Tohum,* Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 1992, s.3.

Şâir İbrahim Onsunoğlu "*Küçük Toprak Yığını"* adını verdiği şiirinde, yelle birlikte gelen belirsiz bir tohumun küçük bir yığında yeşerme çabalarını dile getirmektedir. Şâir bu şiiri ile insanların umutlarının nasıl oluştuğunu, nasıl imkansızlıklar içinde yeşermeye çalıştığını doğa örneğini kullanarak betimlemiştir. Bir bakıma Batı Trakya insanının umutlarının küçücük de olsa var olduğuna ve bir gün onların da dallanıp budaklanıp ortaya çıkabileceğine işaret etmektedir:

"Nasılsa toplanmış da çok değil iki avuç toprak

Kayanın üstünde yığıncık oluşturmuş.

Bir gün yel esti

Bir tohum sürükledi küçük toprak yığınına.

Bekleyiş var şimdi

Bir otsa bitecek olan

Yeşerecek büyüyecek.

Yok ağaçsa

Nasıl başedecek onunla küçük toprak yığını."[71]

Tabiat, özellilke de toprak Batı Trakya insanı için ayrı bir önem arz eder. Toprağa bağlı olarak yaşayan, geçimini topraktan sağlayan Türklerin toprağa verdikleri önem bir başkadır. Şâir İbrahim Baltalı *"Toprak*"şiirinde,toprağın ana kadar değerli ve bereketli, sevgili gibi vazgeçilmez bir olgu olduğu üzerinde durur. Ana gibi kutsal oluşu yaşamın sürdürebilmesi için gerekli olan bir bağdır. Denizin yakamozlarında bile toprağın hasreti vardır. Şâir bilir ki burasının insanı ancak toprağın verdikleriyle hayatını sürdürebilir ve onun sağladıklarıyla hayallerini gerçekleştirebilir:

"Toprak

Anam olurdu

[71]Feyyaz Sağlam (b*), age*., s.162.

Cırcır böceklerinde ağustosun

Toprak

Sevgilim olurdu

Yakamazlarında denizin

Toprak

Hasretim olurdu

Yakamozlarında denizin

Toprak

Hasretim olurdu

Şapçı pazarında

Köylü kadınların bakışında."[72]

Şâir Nalan Saraçoğlu "*Bahçelerde*" şiirinde yaz mevsiminin gelişiyle duyduğu derin hazzı ve huzuru anlatmıştır. Şâir, yaz mevsiminin verdiği hissiyatı özgürlük ile bağdaştırmıştır. Uzaklarda var olduğunu bildiği özgürlüğün hayalini kurarak bir kuş olmayı dilemiş, böylelikle farklı yerlere giderek yeni dostluklar bulmayı, dertlerini, mutluluklarını paylaşmayı hedeflemiştir:

"Beyaz bir bulut olsam

Kaybolsam maviliklerde

Ağlasam duygulansam

Ağlasam yaz boyu bahçelerde

Bir küçük kuş olsam

[72] İbrahim Baltalı, *Şafak Dergisi*, Sayı 28, Gümülcine 1992, s.4.

Uçup gitsem uzaklara

Sevgi dolu bir dünya bulsam

Şakısam yaz boyu bahçelerde

Kırmızı bir gül olsam

Açsam yaz boyu bahçelerde

Bülbülün derdini paylaşsam

Coşsam yaz boyu bahçelerde."[73]

Baharla beraber açan güllerin, şakıyan bülbüllerin güzelliğini dile getirdiği "*Bahar Bahçesinden"* adlı şiirinde şâir Hüseyin Mazlum, bir bahar günü bahçede yapmış olduğu gezintiyi anlatır. Bülbül ve gül birbirine aşık iki kişidir. Bülbül güle olan sevgisini şakır durur. Sevgililer mutlu, etraf neşelidir. Şâir de içinde bulunduğu bu mutluluğu yaşamaktan başka bir şey istemez artık:

"Bahar bahçesinden geçerken güller gördüm,

Şevk ile şakıyan bülbüller gördüm.

Renkler,rayihalar bu bahçede, baharla beraber,

İstemez gönül artık benden, başka yer.

Türlü çiçeğin ıtrı var bu yerde,

Bülbül güle yar,bu yerde.

Fethedilmelidir burda gönüller, bir bir,

[73]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.209.

En edalı, cilveli, zambakla laledir.

Okurken bülbül aşka dair gazeli,

Açtı sinesini güllerin en güzeli.

Durdum bu bahçede, bir an, seyre daldım,

Baktım sevişen aşıklara, hayran kaldım.

Sermest oldum, gördüm de renk alemini,

Coştum, kokladıkça karanfili,yasemini."[74]

Su ve yağmur Batı Trakya insanı için ayrı bir önem arz eder. Toprağın ürününü vermesi, bolluk getirmesi ancak yağmura bağlıdır. Hemen hemen her şeyi topraktan bekleyen bir halk için yağmur elbetteki kurtarıcı konumundadır. Şâir Hüseyin Alibabaoğlu "*Toprak ve Su"*şiirinde, gökyüzündeki bulutlara yağmur için toprak ve taştan selam yollamakta ve yalvarmaktadır. Toprağın ürün verip bereketini sürdürmesi ve insanları sevindirmesinin ancak yağmurun yağmasına bağlı olduğunu vurgular:

"Toprakla taşa

Selam yolladım,

Yağmur arkadaşa.

Bak gözümdeki yaşa.

Sen de yalvar bulut arkadaşa.

Yollasın biraz su

[74] Hüseyin Mazlum,(a) *Az Önce Geldim*, Mazlum Yayınları, Gümülcine 1994, s.19.

İçeyim kana kana,

Olayım insanlardan yana,

Vereyim onlara bol ürün,

Şükretsinler bana bütün gün."[75]

Rahmi Ali'nin "*Ağaç"* şiirinde insan yaşamının kökleri ağaç köklerine benzetilmiş, insanın hayata tutunuşu ve bağlanmaya çalışı ile de yaşamanın güzelliği dile getirilmiştir. Ağaçın çiçeklenip yapraklanması süslenip püslenmiş bir geline, ağacın çiçeklerinin rengi de gelinin dudaklarının alımlı ve güzel rengine benzetilmiştir. İnsanın çevresine özellikle ağaçlara ve ormanlara vermiş olduğu zarar karşısında duyulan üzüntü "Bir duman görse, ninem dizlerin döverdi" dizeleriyle aktarılmıştır:

"Uzanır zamana ağaç

Güler hep yaprakları

Çiçekler açmış öyle

Gelinin dudakları

Saklanır durur ağaç

Korkar yaprak düşmekten

Pencereden bakarım

Korkmam ben üşümekten

Küser insana ağaç

Oysa nasıl severdi

[75]Hüseyin Alibabaoğlu (a), *age.*, s.48.

Ninem bir duman görse

Dizlerini döverdi.”[76]

Halk arasında baharın başlangıcı olarak kabul edilen 21 Mart, Batı Trakya kültüründe kendisine çok fazla yer edinmese de şairlerin şiirlerinin bazılarında kendini göstermiştir.*“Bahar*” adlı bu şiirde şâir Hüseyin Salihoğlu, 21 Mart’ın gelmesiyle birlikte toprağın altında yaşayan canlıların ortaya çıkmasını, baharla birlikte çeşitli çiçek kokularının etrafı sarmasını anlatır. Baharla birlikte güneşin etrafı ısıtması ile birlikte canlılar yaşama sevinci ile dolup taşmaktadır:

“Her yıl yirmi bir Mart’tan sonra,

Şirin güzel bahar başlıyor.

Tabiattaki tüm canlılar,

Sevinçle kırlara koşuyor.

Toprak altındadır canlılar,

Kış uykusundan uyanıyor.

Şiddetli soğuklar yerini,

Şirin bahara bırakıyor.

Çevremizdeki yeşil halı,

Süslemektedir sağı solu.

Bütün ormanlarla çayırlar,

[76]Rahmi Ali (b) *Annem Okşarken Saçlarımı*, Balıklı Çocuk Yayınları, İstanbul 2008, s.55.

Rengarenk çiçeklerle dolu.

Şâir, baharın getirmiş olduğu o mutluluk karşısında insanların da kayıtsız kalamayacağını, yüreklerinde barındırdıkları kin ve nefretin bile bu güzellikler karşısında temizlenip arınacağı fikrini de düşüncelerine eklemiştir:

Hiç bulunmaz ısısına eş,

Her yeri ısıtıyor güneş.

Yükseklerde de eridi kar,

Hoş geldin güzel renkli bahar!"[77]

3.1.2. Aile

Aile, şüphesiz insanoğlunun sahip olduğu en değerliği öğelerden bir tanesidir. Anne, baba ve çocuk sevgisi ailenin çatısı altında şekillenir ve değerini tamamlar. Şiirlerde genellikle anne sevgi, sıcaklık ve şefkat kavramlarıyla yorumlanır. Anne sevgisinin anlatıldığı bu şiirde de şâir Hüseyin Mazlum , annesinden kendisini korumasını ve sevmesini istemekte, her haliyle ona muhtaç olduğunu dile getirmektedir:

"Başımda tacım

Sana muhtaçım

Beni sev anne

Beni kucakla

Koynunda sakla

[77]Hüseyin Salihoğlu,(a)*İstikbal Sizleri Bekliyor*, Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 1996, s.94.

Beni sev anne

Sevgiden yana

Muhtacım sana

Beni sev anne."[78]

Annelerin özveriliğinin ve anne sevgisinin anlatıldığı bu şiirde şâir Abdürrahim Dede, annesini dört mevsime benzetmektedir. Anne her yönüyle bir mevsim gibidir. Sevgisi her daim çocuğunun üzerindedir. Hayatın yükünü yüklenen bir annenin çektiklerinin nasıl gözlerine yansıdığı, şâir tarafından susuz kalmış çöller benzetmesiyle anlatılır:

"Benim gözlerim anam

Kimi dolmuş nemli

Dökmek ister hicranı...

Benim gözlerim anam

Kimi susuz kalmış, çorak

İçmek ister hicranı...

Benim gözlerim

Gözlerim anacığım

Dört mevsim gibi.."[79]

[78] *age.*,s.127.

[79] *age.*,s.137.

Anneye sitemin anlatıldığı bu şiirdeyse şâir biraz da kızgındır annesine. Batı Trakya Türklerinin gelenek ve göreneklerinde nazara karşı çocuklara mavi boncuk takılır. Kendisine mavi boncuk takılan bir çocuğun arkadaşlarının alaylarına maruz kalması şâir Hüseyin Alibabaoğlu'nun gözünden şöyle aktarılmıştır:

"Annemin aklı

İçinde yetmişyedi tane maşallah saklı.

Diyerek hergün bize

Birer mavi boncuk takar.

Dışarı çıktık mı

Mahalledeki çocuklar bize bakar

Bazısı kaş, kimisi göz atar.

Alır beni bir terleme

Gidince eve

Çatacağım anneme..."[80]

Bu şiirde evladını yitirmiş acılı bir baba vardır karşımızda. Bir ağıt niteliğinde yazılan şiirde baba oğluna seslenmektedir. Bir tarafik kazası sonucu oğlunu yitiren acılı baba için yaşamanın artık pek bir önemi kalmamıştır. Babanın nasıl ayakta durmaya çalıştığı şöyle anlatılmıştır:

"Sensiz yaşamanın anlamı var mı

Yaşıyor görünen baban yaşar mı

Dünya cennet olsa acep coşar mı

Benim canım oğlum mert Mücahid'im.

[80]Hüseyin Alibabaoğlu,(a) *age.,* s.43.

Benim içim Bütün yare yaredir

Kap tutmayan derde ah çare nedir

Hasretinle kalbim pare paredeir

Benim canım oğlum mert Mücahid'im

O meş' um kazada lahzada öldün

Ömrün baharında kabre gömüldün

Mezarda toprakta eyvah çürüdün

Benim canım oğlum mert Mücahid'im..."[81]

Bir annenin çocuklarına olan sevgisinin dile getirildiği "*Anneden Çocuklarına Şiir*" adlı eserde şâir Hüseyin Mazlum, bir anne olarak çocuklarına seslenmekte, öğüt vermektedir. Anne çocuklarından inanmış bir kul olmalarını istemektedir. O, fedakâr ve inançlı bir annedir. Öyle ki dinimizce en yüksek makamlardan birisi kabul edilen şehitlik mertebesine çocuklarını severek göndermeyi göze alır:

"Çocuklarım

Canımdaki budaklar

Hep adınızı söyler bu dudaklar;

<<Şakıyan be Burcuyan>>

Bülbül gibi, gül gibi

Çocuklarım

[81] Alırıza Saraçoğlu (b), *Bir Allahım*, Akın Yayınları, Gümülcine 1990, s.21.

Can ikizlerim

Size yastık şu dizelerim

Uyumadan önce Lailaheillallah deyin

İnanmış kul gibi

Çocuklarım

Hem ağlar hem gülerim

Küçük yaşta ereseniz Şahadete

Sizi yollarım giderseniz cennete

Mektup gibi,pul gibi."[82]

Çocuk sevgisini anlattığı bir başka şiirde şâir, çocukları geleceğin umudu olarak görür. Şâire göre başka ülkelerden rengârenk tenleri, farklı özellikleriyle çocukların hepsi bir bütündür adeta. Farklı düşüncelere, farklı dillere sahip olsalar da onlar birer çocuktur neticede. Saf ve duru. Sevmek ve sevilmek için yaratılmışlardır:

"Yarınların güvencesi

Saf insan yavrusu

Sıska

Şişman

Çocuklar

Neslin ekili tohumu

[82] Hüseyin Mazlum (a*) age.*,s.17.

Şâir, şiirinde aynı zamanda çocukları yeryüzüne serpiştirilmiş, geleceği şekillendiren tohumlara benzetmiş, yaşamın sürekliliğinin sağlanması açısından çocuklara duyulan gereksinime de vurgu yapmıştır:

Geleceğin bilgi kutusu

Uzun

Kısa

Boylu çocuklar

Tarlaya serpiştirilmiş tohum gibi

Dünyanın dört bir köşesindeki

Sarı

Beyaz

Kara

Tenli çocuklar

Çeşitli ülkelerden, düşüncelerden

Nice nice dillerden

Masum bakışlarıyla, duygularıyla

Hep sevilesi çocuklar."[83]

Yarının umutlarıdır çocuklar. Evren gibi geniş yürekleri, dağ gibi umutları vardır onların. Şâir Mustafa Çolak "*Çocuklar"* şiirinde seslendiği çocuklara kendilerini ezdirmemelerini, hayallerine sahip çıkmalarını öğütlemektedir. Batı Trakya insanının uzun yıllar yaşadığı zorlukları bilen şâir, çocukların bu sıkıntıları yaşamamasını temenni etmektedir:

"Çocuklar

[83] Feyyaz Sağlam (b*), age*., s.193.

Çocuklar

Güneşin gözbebeklerindeki

Çocuklar

Işığı içen

Dövüşen

Sevdalı çocuklar

Evren gibi yüreğimiz

Dağ gibi umutlarınız var

biliyorum

(yıkmaya çalışacaklar!)

Çocuklar...

Baş eğmemek

ezilmemek

yenilmemek

ilkeniz olmalı

sizi bekliyor yarınlar

güneş batı'dan doğmaz

ve susturamaz yalan

direncimizi

büyümelisiniz

ezdirmemelisiniz kendinizi

hakkınızı yedirmemelisiniz

kimseye...”[84]

Diğer bir şâir Füsun Suka da çocuklara karşı kayıtsız kalmamıştır. Şâir dünya çocuklarının yaşamış olduğu çaresizliklerin sona ermesini dilemekte , her çocuğun anne babasının gözünde olan mutlak değerini taç kavramı ile özdeşleştirmektedir :

“Çiçekler sararmasın,

Çocuklar ölmesin.

Çocuklarımız acı çekmesin,

Ana babaların yürekleri yanmasın.

Ne olur bu hastalıklara,

Bir çare bulunsun.

Onlar bizim baş tacımız,

Onlar bizim çocuklarımız.”[85]

Şâir Füsun Suka babasının ölümü ile yaşadığı çaresizliği ve yalnızlığı ise “*Feryadım”* şiiriyle dile getirir. Şâirin hayatında ölümün getirmiş olduğu acı, savurgan bir kasırgaya dönüşmüştür. Şâir herşeyin bulanıklaştığı, önemini yitirdiği yaşamdan çıkıp gitmek istediğini şöyle dile getirir:

“Sen gittiğinden beri,

Yangınım çok büyüdü

Sönmüyor babam.

İradem yitirdim,

[84] Mustafa Çolak (a), Bahar, *Yağmur ve Özlem*, KİBATEK Yayınları, İzmir 2008, s.43.
[85]Füsun Suka (a) *Haykırış*, Paratiritis Yayınları, Gümülcine 2010, s.28.

Adeta.

Bunaldım,

Bittim.

Acılar yüreğimde,

Kayboldum yalnızlıklarda.

Kasırgalar sardı etrafımı,

Gündüzüm geceme karıştı,

Anlamı kalmadı yaşamanın,

Bu dünyada babam..."[86]

Aile, birlik ve beraberliğin yaşandığı, hayatımızın şekillendiği kutsallığı tartışılmaz en önemli kurumlardan bir tanesidir. Şâir Alirıza Saraçoğlu da "*Aile Ocağı"* adlı bu şiirinde ailenin önemine vurgu yaparak, aile hayatında elde edilecek kazançları millî kültür ile bağdaşlaştırmıştır. Şâire göre aile, bizim kim olduğumuz ve nereye ait olduğumzla ilgili bilincin yerleşmesine de öncülük eder:

"Bizi o ocak aydınlatıyor

Temel bilgiyi ordan alırız

Bizlere maziyi anlatıyor

Kutsal biliriz o ocağı biz...

Milli kültürü öğreten o yer

Bizi terbiye eyleyen o yer

Kutsal şeyleri söyleyen o yer

[86] Füsun Suka (b), *İçimdeki Dalgaların Feryadı*, Kibatek Yayınları, Gümülcine 2013, s.36.

Kutsal biliriz o ocağı biz..."

Aynı şiirde şâir ailenin varlığını ve önemini köklü bir ağaca, din, dil ve töreyi ise ağacı bütünleyen dallara benzetir. Dil, din, gelenek ve görenekler ancak yaşandığı ve yaşatıldığı sürece insanın var olma özünü meydana getirir:

"Din, dil, töre ve hasletler ile

Bağlı kaldığı adetler ile

Köklü ağaca benzer Aile

Kutsal biliriz o ocağı biz...

Mutluluğunu sen orada bul

Osıcak yuva da sana okul

Elbet verecek gence akıl

Kutsal biliriz o ocağı biz..."

Şâir aynı zamanda gençlere öğüt vermeyi de ihmal etmez.Yaşlıların sözlerine kulak verilmesini ister. Onların yaşanmışlıklarının gençlere verilecek ders niteliğinde olduğuna da dikkati çeker:

"Büyükleri dinle;kulak ver

Dünü anlatır büyük anneler

Ceddini söyler,öğretir neler

Kutsal biliriz o ocağı biz...

Hem benliğini hem dinini de

Koruyacaksın sen dilini de

AİLE OCAĞI sayesinde

Kutsal biliriz o ocağı biz..

AİLEDE çok güçlüdür bağlar

Korkmam ben aradan geçsin çağlar

Ailemizde MİLLÎ RUH yaşar

Kutsal biliriz o ocağı biz.."[87]

Şâir Hüseyin Salihoğlu "*Hakkını Nasıl Öderim"* şiirinde, anne sevgisinin ve anne olmanın kutsallığını anlatır. Şâir, annelerin her daim çocuklarının yanında olduğunu, büyük emek sarfettiğini, annelerin çocukları üzerindeki haklarının ödenmeyecek kadar çok olduğunu şöyle dile getirir:

"Bin bir güçlükle doğurup,

Üzerime kanat gerdi.

Her kötülükten koruyup,

Sorunlarımı üstlendi.

Sütlü mamalar yedirip,

Hiç usanmadan büyüttü.

Vücudumu temizleyip,

Elimden tutup yürüttü.

Şefkatli hep tatlı dili,

[87] Alırıza Saraçoğlu (a), *age.*, s.28.

Büyümüşüm kucağında.

Onun gibi merhametli,

Kimse yoktur bu dünyada.

Kutsal bir varlıktır ana,

Karşısında eğilirim.

Kanından kan verdin bana,

*Hakkını nasıl öderim**?”***[88]

3.1.3. Kadın

Dünyadaki çoğu toplumlarda olduğu gibi benliği ve hakları konusunda tereddütler yaşanılan, zaman zamansa pek de önemsenmeyen kadının bir birey olarak toplumdaki yeri ile ilgili tartışmalar, Batı Trakya Türk Azınlığında da baş göstermiştir.

Batı Trakya Türk kadınının 60'lı yıllarda yaşadığı zorlukları dile getiren Halil Hâkî, o döneme ilişkin şu tespitlerde bulunmuştur:

“Tarlada esir gibi gece- gündüz çalışabilir;Fakatbir okulda öğretmenlik yapamaz!..Sebep: Kimbilir?Kına gecelerinde,düğün ve derneklerde gezebilir; fakat sinemaya tiyatroya gitmeleri caiz değilmiş .Günlük hayatında binbir insanla karşılaşır, konuşur ama bir toplum karşısında iki söz söyleyemez!. Çünki onların söz söylemeğe hakkı yokmuş; Sebep Onların dili yok da ondan... ve daha da garibi şu ki sevgili okuyucum, ilk hükümler İslamlık zihniyetine uydurulurken, ikinci hükümler dinsizlik, imansızlık ve cehennemle vasıflandırılır!”[89]

[88]Hüseyin Salihoğlu,(a) *age.*, s.78.
[89] Halil Hakî, “Bizde Kadın *”,Azınlık Postası*, Sayı 23, Gümülcine 1968, s.23.

Halil Hâkî o dönemdeki kadınların eğitimi konusuna da değinmiştir. Şâir, diğer toplumlardaki kadınlarla azınlık kadının yaşamlarını karşılaştırmış, azınlık kadının eğitim aldığında toplum tarafından yadırganmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir:

"*Dünyanın başka bir yerinde "kızlar okusun mu okumasın mı ?" diye toplumu ililendiren bir mesele yoktur. Onlarda bizim burada olduğu gibi, kadın tarlasına, çayırına, bağına, bahçesine gider ve dikkatimizi çekmezse aynen onun gibi istediği yerde , istediği gibi tahsil edebilir. Daha nasıl ki burada, hala bugün, kadın baltayı eline urganı beline, tırmanır dağ eteklerine...Yüklenir bir arka odun, getirir evine.. Eğer kestiği odunlar yaşsa mahkemeye de verilir, cezalandırılır. Bütün bunlar hem islama göre hem de insanlık noktai nazarından ayıptır*."[90]

Alirıza Sarçoğlu da "*Kızlarımız"* şiirinde Batı Trakya kadının o zamanki yaşamına ışık tutmuştur. Şâir, Bağda, bahçede, tarlada zor durumlarda çalışan genç kızların yorgunluktan bunalıp usanmış, hayalleri bir kenara itilmiş içli hallerini yansıtmıştır:

"*Bağda,bahçede işler, kınalı körpe kızlar;*

Tarlada tütün eker, beli bükülür sızlar...

Çamurlu feracesi sarar ince belini;

Akar sel gibi teri,çapa ezer elini...

Bütün yaz geceleri uykusuz tütün toplar

Yorulur sinirleri günden güne zayıflar.

Kafeste bir kuş gibi hapistedir evinde;

Gerçek bir yaşam başlar, kimbilir ne deminde...

[90] Halil Hakî, " Tahsil Ve Kadın", *Akın Gazetesi*, Sayı 406, Gümülcine 1966, s.3.

Yanağında güller var dudağında al kiraz

Bir güz gülüne benzer...Baharı, yazı pek az!

Çetin yaşam soldurur durur her zinde kızı!

Figan ettirir beni, içimdeki nice sızı..."[91]

Şâir, bunun yanında Türk kadının vatanını, milletini düşünen, zorluklar göğüs geren güçlü yapısını da dile getirmeyi ihmal etmemiştir.*"Türk Kadını"* şiirinde Türk Milletinin tarihinde kadının "Hanım" adıyla nasıl güçlü bir yönetici konumunda da bulunduğunu hatırlatarak, kadına verilen dğeri de vurgulamıştır:

"Düşünür vatanı ve evladını,

Fazilet simgesi, her Türk kadını...

Ünü;Hanım...Öyle söyle adını!

Fazilet simgesi, her Türk kadını..."

"Ne evlat doğurdu Türk Milletine" dizesiyle de büyük lider Atatürk'ün annesine gönderme yapmış, Onu Türk Milletini sefaletten kurtaran bir oğul dünyaya getirdiği için gurur kaynağı olarak göstermiştir:

"Ne evlat doğurdu Türk Milletine

Devlet düşmüşken kader zilletine;

Bir Şef ;Son verdi, zillet illetine!

Fazilet simgesi her Türk kadını...",[92]

[91] Alırıza Saraçoğlu (c), *Rodop Yıldızı*, Akın Yayınları, Gümülcine 1992, s.27.
[92] Alırıza Sarçoğlu (d), *Ey Yağız Toprak*, Akın Yayınları, Gümülcine 1989,s.127.

Şâir Rahmi Ali, "*İnsanımı Düşünüyorum"* şiirinin bir bölümünde azınlık kadınının günlük yaşamını gözler önüne sererek, kadının görünmeyenin ardında var olan düşüncelerine ve özlemlerine vurgu yapmıştır:

"İnsanımı düşünüyorum,

Kadınlar kapı önünde oturur akşamları

Dantel mi örerler, kader mi bilinmez

Hüzünleri bir tamam

Kırık bir plakta eski bir aşk yaşanır

"Bu ne sevgi ah, bu ne ıstırap"

Yıldızlara kayar kadının bakışları

Gönlü uzayda dolaşmaktadır."[93]

Şâir Rahmi Ali, "*Pencerede Bir Kadın*" şiirinin bir bölümünde de kadınların yaşamak istedikleri hayat ile yaşamak zorunda bırakıldıkları hayat arasındaki ince çizgiyi irdelemiştir:

"Pencerenin yanında oturuyordu kadın

Yaşanmamış bir aşkın özlemiydi gözlerindeki hüzün

Sıradan bir yaşam elişi, yemek, çamaşır, ütü

Sanki ne bekliyordu yaşamdan, başkaları ne bekliyordu

Söyle, Kim yaşamak istediklerini yaşıyordu."[94]

[93]*Şafak Dergisi*, Sayı 48, Gümülcine 1995, s.5.
[94]*Şafak Dergisi*, Sayı 141, Gümülcine 2003, s.5.

Mustafa Çolak da“*Benim Kadınım”* şiirinde, kadını haksızlıklara karşı baş eğmeyen, her acıya karşı direnen, özgür düşüncelerle hareket etmeye istekli, güçlü kişiliği ile yansıtmıştır:

“*Ne yeşil gözlü, ne ela*

Rüzgar gözlüdür benim kadınım.

Başına gelen her belaya,

Sevdayla sarılır benim kadınım

Gel desem koşa koşa gelir,

Git desem ardına bakmaz.

Her acıya göğüs gerer

Başkaldırır benim kadınım.”[95]

Şâir Mehmet Çolak ise “*Özgürlük*” şiirinde Batı Trakya kadınının zorlu yaşamını ele almış, gündelik hayatında yaşamak için çektiği sıkıntıları, üzüntüleri çaresizce kabullenişini gözler önüne sermiştir:

“Bak hanım yenge

Elleri çatlak odun taşımaktan

Kazma kürek sallamaktan

Gözleri patlak

Birinci çocuğunun ölümüne

Üçüncü çocuğunun sakatlığına

İçin için yanmaktan...”[96]

[95] Mustafa Çolak (b*) Mülteci İsteklerim Var,* Trakyanın Sesi Yayınları, Gümülcine 2005 ,s.16.

Şâir Hüseyin Mazlum, "*Mehmed'in Hanımı*" şiirinde kadını hanım hanımcık masal karakterlerinden uzak, sadık ve vefalı bir eş, olrak tasvir etmiştir. O, bir kadının inci gibi tüm güzelliklerini ortaya koyarak açılıp saçılması fikrinden duyduğu rahatsızlığı da düşüncelerine eklemiştir:

Sadık, vefafar bir eş

Şafakla gelen güneş,

Özdeş, meleklerle özdeş,

Ana sütü gibi helal.

Herkes sever açılmayanı,

İnci gibi saçılmayanı,

Hanım, Hanımcık olmalı,

Keloğlan masalından uzak."[97]

Şâir ve tiyatrocu Şükran Raif ise, Türk azınlık kadınına karşı toplum içinde geliştirilen dar bakış açısını şu şekilde eleştirmiştir:

"*Tiyatro tanımamıştır, tiyatro sevmez. Sinema bilmez,sinema sevmez. Tanıdığı kitaplar otuz yıl öncesinin ilkokul kitaplarının ötesine geçememiştir. Bu nedenle kitabı ve okumayı da sevemez. Dünyayı dolaşmayı arzu edemez, çünkü maddi olanakları onu anavatan Türkiye'nin Bursa'sı ve İstanbul'un Küçük Çekmece semtinden öteye götürememiştir*."[98]

Şükran Raif, Türk azınlık kadınına adeta dayatılan yaşam tarzının tek düzeliğini şöyle anlatmıştır:

---

[96] Feyyaz Sağlem (b), age., s.134.
[97] Hüseyin Mazlum (b),*Bu Güzelin Uğruna Kardeş Kardeşi Vurmalı*, Mazlum Yayınları, Gümülcine 1993, s.17.
[98]Şükran Raif, "Batı Trakya Türk Azınlığında Kadının Yeri", *Şafak Dergisi*, Sayı 64, Gümülcine 1996, s.12.

"Kadınlarımıza baktığımızda, toplum ve aile içinde kendileri için başkalarının biçimlendirdiği yaşam şeklini bozmayı düşünmeden, bu yaşam tarzı içinde, kendilerine verilmiş rollerle bazen mutlu olduğunu zannederek, bazen de şiddetli mutsuzluk içinde yaşarlar. Şikayetlerini yine kendilerine yaparlar. Başkalarına dert yansalar da gerektiği şekilde önemsenmez, geçiştirilirler. Kadınlarımız yaşam felsefelerini genelde şu üçgene oturturlar. Evleri, çocukları ve tarlasındaki ürünü veya ailelerindeki geliri. Bu üçgenin içinde kendileri yoktur. Kısacası karıştığı aile, daha sonra da çocuğu için yaşamaya başlarlar. Onların mutlulukları ile yetinirler."[99]

Şâir bu düşüncelerini "*18 Yaş Şiiri*" nde de ele almış, azınlık kadının dar bir çember içinde sıkıştırılıp nasıl bir yaşama maruz bırakıldığını gözler önüne sermiştir:

"Annem, Ezilmese kaynanasına

Ne de kocasına

Bilse nelere değdiğini

Kız kardeşim,

Kırabilse çemberini

Ufkunu açabilse alabildiğine

Onsekizinde gelin değil üniversiteli olsa."[100]

Gülten Mustafa Aliosman da azınlık kadını ile ilgili düşüncelerinde Şükran Raif ile hemfikirdir. Şâir, "*Etrafımdaki Kadınlar*" şiirinde kadınların üzerlerinde bulunan çokça sorumluluktan bezmiş hallerini dile getirmiş, kendi hayallerinden uzak yaşamalarınının getirdiği iç sıkıntılarını da gözlemlerine eklemiştir:

"Kadınlar var etrafımda

İçi kararmış,

[99] "Şükran Raif İle Söyleşi," *Şafak Dergisi*,Sayı 18, Gümülcine, Ekim 1991, s.6.
[100] "Şükran Raif İle Söyleşi",*Şafak Dergisi*, Sayı 18, Gümülcine, Ekim 1991, s.8.

Solmuş sararmış,

Yaşamaktan bezmiş,

Hayata küsmüş

Kadınlar var etrafımda

Dünyası ailesi olmuş,

Evin işiyle yoğrulmuş,

O da yetmemiş,

Kendini tarlada bulmuş."[101]

Şâir İbrahim Baltalı, Batı Trakya kadının içinde bulunduğu durumu ve sahip olduğu haklarının gözetilmesinin, kadın erkek bütün toplumun görevi olduğu görüşünü savunurken, kadınların feminist düşüncelerle tek bir cinsi üstün görmeleri fikrine de karşı çıkmıştır :

"Bütün dünyada olduğu gibi, Batı Trakya Türk kadının da sorunları vardır. Erkek egemen bir toplumda yaşadığımız da doğrudur. Bunun değişmesini ve de kadınlarımızın daha çağdaş bir şekilde yaşamasını da herkes kabul etmekte ve istemektedir. Ancak bu istekler hiçbir zaman bir cinsi üstün göstererek ve de sadece bir takım sivri feminst tavırlarla yerine getirilemez."[102]

Gülten Mustafa da "*Kadın"* şiirinde kadınlar için gelecekten umutludur. Karanlıkların sona ereceği, kadınların önlerine koyulan engellere rağmen direnç ve inançlarıyla haklarına sahip çıkacakları günlerin geldiğine olan inancını da düşüncelerine eklemiştir:

"Karanlık günler geride kaldı kadın.

Artık her zaman hakkını arayacaksın.

[101] Gülten Mustafa Aliosman, *Sessizliğin Sesleri*, Paratiritis Yayınları, Gümülcine 2005,s.15.
[102]İbrahim Baltalı, "Bir Düşünce Ve Hatırlattıkları*",Rodop Rüzgarı,* Sayı 123, Gümülcine 2003, s.3.

Direnç, özveri ,üretim, şefkat timsalisin.

Işıksın, ısısın,

Nice seni budasalar da, yeniden filizlenip var olacaksın."[103]

3.1.4. Aşk

Aşk ve sevgi teması, Batı Trakyalı yazar ve şâirlerin sıklıkla üzerinde durduğu konulardandır. Şâir Mehmet Çolak "*Aşk"* adlı şiirinde sevdiği kişiden ayrılmış bir aşığın çektiği acıyı, denizin ortasında yapayalnız kalmış bir yolcunun çaresizliği ile bağdaştırmıştır. Aç ve susuzdur aşka:

"gözlerini bir kara kış

ellerin, dudakların buz

bunu anlar ancak

kalmışlar deniz ortasında

aç ve susuz"

Ayrılık ile birlikte her şey bitmiş tükenmiştir. Şâire kalan yağmurlu günlerde yaşanmışlıkları düşünmek ve eski bir şarkıya dönüşen aşklarının hatırasını yaşamaktır artık:

"o gün bugündür ki

ol sevenler sevilenler

sonuna geldik aşkımızın

ve...

yağmurlu bir gün

[103] Gülten Mustafa Aliosman, *age.*,s.41.

düşündüm uzun uzun

kederli bir anıdır bu

mevsimlerle yaşanacak

hikâyesi kaldı şarkımızın"[104]

Aşk ve sevgi üzerine yazmış olduğu şiirlerle Batı Trakya' da dikkati çeken diğer bir şâir Hüseyin Mazlum'dur "*Mecnun"* adlı şiirinde sevdiğine karşı duyduğu aşkı, Leyla ve Mecnun'un aşkı ile özdeşleştirmiştir. Sevdiğini güle , gülün dikenlerini sevdiğinin acı sözlerine benzetmektedir. Hazanda da olsa aşkı onun için tek ve sonsuzdur:

"Mecnun'um Leyla'nın üstüne yar istemem

Gönlümde hazan üstüne bahar istemem

Cümle alem bilir bir sevdim bir severim,

Bir gülüm var, üstüne gülzar istemem."[105]

Şâir İbrahim Baltalı'nın şiirinde ise sevdiğine karşı duyulan özlem vardır. Sevgilisinin yokluğuyla çiçekler gibi boynunu büken âşık, çaresizdir. Şâir, kırlangıçları göç ettiği yerden dönmeyen sevgiliye, çiçeği ise bu ayrılık karşısında boynunu bükmüş umutsuz bir âşığa benzetir:

"Çiçek boynunu bükmüşse

Kırlangıçlar dönmüyorsa artık."

Sevgilisini yitimenin ardından derin bir iç yanlızlığına düşen şâir, üşümektedir. Büyük yıkımlardan önce sürüp giden sessizliklerin yaşandığı andadır. Yapraklar sararıp solmakta, insan ömrü yavaş yavaş tükenmektedir. Sevdiğinin yokluğunda geçen zamanın da pek bir önemi kalmamıştır şâir için. Herşeyi tükenen şâir için tek gerçeklik sevgilisine kavuşacağı andır:

---

[104] Feyyaz Sağlam (b), *age.,* s.131.
[105] Feyyaz Sağlam (b), *age.,* s.145.

"Isıtmıyorsa günler

Fırtına sessizliğe bürünmüşse

hırçın bir sokak kızı gibi

eteklerini savuruyorsa kuruçay

eylülü dökülüyorsa yaprak yaprak

kirli sularında dünyanın

gecenin yakarışını dinliyorsa bülbül

yağmur ıslatmıyor, ellerim kaskatı kesiliyorsa

ey Selanik yürekli sevgili

işte o zaman ben sana gelirim."[106]

Giden bir sevgilinin çaresizce beklenildiğinin anlatıldığı "*Bekleyiş"* adlı şiirinde ise şâir Nalan Saraçoğlu, sevdiğinin yokluğunu güneşin olmadığı, kuşların sevda şarkılarını söylemediği bir karanlığa benzetir:

"Yüzünde yağmur damlaları

Güneş kayboldu

Kuşlar sustu

Söylemiyorlar sevda şarkıları"

Şâirin yaşadığı kara sevda yasaktır onun için. Sevdiğine duyduğu hasretle denizin sonsuz derinliklerinde benliği yitip gitmiştir:

"Ve ben yalnızım penceremde

Kayboldum hasretin derinliğinde

Kalbim yasak bir aşkın eri

[106] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.179.

Sevi çıkmazında

Bir kara sevda

Yitirdim insanlar içinde benliğimi"

Sevdiği olmadan yaşayamayacağını düşünen şâirin, zindan olarak nitelediği yaşamından kurtulmak ve sevdiğine kavuşmak için ufak da olsa bir ümidi vardır.

"Ve ben öyle acılı ve kederli

Bekliyorum penceremde sevdiğimi

Yine de içimde bir ümit ışığı

Kimbilir belki

Döner geri

Aydınlatır zindanda olan hayatımı

Ve biliyorum eğer o olmazsa

Yaşayamam imkânsız bu dünyada."[107]

Umutsuz olan aşkını gecenin karanlığı ile betimleyen şâir Sibel Gülistan, aşkın geceleri daha derin etkiler bıraktığı düşüncesindedir. Güneşin batarak karanlığın çökmesi ile şâirin de sevdiğini özleme ve hayallere dalma zamanı gelmiştir:

"Güneş çekilirken gökten

Gönlüme bir kızıllık vurur

Aşkın rengine yakındır artık zaman

Ve geceye yaklaşmaktadır an"

[107]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.210.

Yıldızların rengi de aşkın rengi gibi kırmızıdır şâir için. Dalgalanan mum ışığının çıkarmış olduğu gölgelerde sevdiğinin izini arar hasretle. Gece ile gündüzün birbirlerine kavuşamaması gibi şâir de sevdiğine kavuşamadan rüyalara dalar gider umutsuzca ve sessizce:

"Kıpkırmızı yıldızları toplarım ellerimle

Kırmızı

Aşkın rengi

Ve dudakların

Titrer de mum ışığı dalgalanır odamda

Seni çizerim gölge oyunlarında

Bense rüyalara dalarım sessizce."[108]

Şair Reşit Salim,"*O Güzele"* ismini verdiği şiirinde sevdiği kadını yaseminler gibi güzel kokulu, kadifeler gibi yumuşak, nadide kumaşlar gibi ender bulunan bir güzel olarak tasvir eder:

"Sen yaseminler kokulu

Kadifeler gibi yumuşak

Nadide kumaşlar gibi parlak

Atlas dibalara bürünmüş güzel!"

Şâir, sevgisinin büyüklüğünü anlatmak için zamanında aşkları dillere destan olan Şirin ve Leyla'yı örnek gösterir. Sevgilisi Zühre yıldızı gibi parlak ve erişilmez iken kendisi ise Şehname'de geçen Afrasiyap'tır. Onların aşkı diğer aşıklar gibi günlük değil ömürlüktür. Aşklarının ölümsüzlüğünü de Taç Mahal'i örnek göstererek pekiştirir:

"Sen bu diyarda oldun gönlüme Şirin

[108]Sibel Gülistan, *Adressiz Mektuplar*, BAKEŞ Yayınları, Gümülcine 2013, s.70.

Hem sarhoş gözlerimin Leylası

Sen gökte yıldızlar içinde Zühre

Ben Şehnamede Afrasiyap, ayrılıklar açılsın

Turan bağlarında yeşeren aşkımız

Tac Mahal misali gönüllerde anıtlaşsın."[109]

Aşk ile gelen ayrılığın vermiş olduğu hasreti anlattığı "*Sen ve Ben"* adlı şiirinde şâir Ercan Caneri, sevdiğiyle arasına giren uzun yollardan dem vurur. Birbirlerini sevdikleri halde ayrı düşen iki kişinin acısı, kalpleri yakan ateş gibidir:

"Uzun yollar var aramızda

Bir ucunda sen bir ucunda ben

Bir ateş yanıyor bağrımızda

Dumanı sen alevi ben

Ümit ışığı parlıyor yüzümüzde"

Şâire göre ayrılığa neden olan, sevgilisidir. Aşklarını geçmişe gömen, şâire hasret türküleri söyleten, onu asker misali bekleten hep o dur:

"Ağlatan sen,ağlayan ben

Hasret türküsü var dilimizde

Söyleten sen söyleyen ben

Aşkımız kaldı mazide

Mektup sen kalem ben

bekleyeceğim

Gurbette sen, askerde ben."[110]

[109]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.174.

Şâir Mustafa Çolak aşağıdaki şiirinde, birbirlerine sevdalı olan ancak bunu dile getiremeyen iki sevgilinin ürkekliğini anlatmıştır. Şâir, iki sevgiliyi birbirlerini gördükçe susan ve sevgilerini sadece kendi içlerinde yaşayabilen kişiler olarak betimler. Onlar kürek mahkumları gibi taşıdıkları aşkın ağırlığı ile yol alıp gitmektedirler:

"iki ürkek sevdalıyız

göz göze gelince susan

aşkın kürek mahkumları

terkedilmiş bir adayız

bin yıl önce unutulan

kırılmış ak ışıkları"[111]

Sevgiliye karşı bir sitem vardır Füsun Suka'nın "*Haykırış"* şiirinde. Şâir, sevdiği tarafından savrulmuş, içindeki tüm umutlar yok olmuştur. Sevgilere, güzelliklere karşı umutlarını yitirmiş, duyguları paramparçadır adeta:

"*İçimdeki yeşermiş yapraklar,*

Birer birer hep sarardı.

Güzellikler vardı kalbimde,

Hepsi yavaş yavaş yok oldu.

Kalbimi parçaladın,

Yerden yere savurdun.

Umudumu yitirdim,

---

[110] Ercan Caneri, *Şafak Dergisi*, Sayı 20, Aralık 1991, s.3.

[111]Mustafa Çolak (a), *age.*, s.11.

Tüm sevgilere ben."[112]

Halk arasında yaygın olan inanışa göre aşk ve sevgi bir kader, bir alınyazısıdır. Şâir Alirıza Saraçoğlu *"Güzelim*" şiirinde sevgilisi için layık bulduğu "erdem" duygusunun onun alnına nur ile yazılmasını temenni eder:

"Alnına nur ile yazılsın erdem

Handân ol güzelim; şâdan ol her dem.

Can, cânan ile gel de olsun cem

Handân ol güzelim; şâdan ol her dem."

Şâir sevgilisine o kadar aşıktır ki onun bir gülüşü ile güller açılır. Kış mevsiminin vermiş olduğu karamsarlık duygusu ancak şâirin sevdiği geldiği zaman çiçeklenerek, bahara döner ve şenlenir:

"*Yüzünde gül açar gülecek olsan*

Kışlar yaza döner gelecek olsan

Kırlar çiçeklenir gezecek olsan

Handan ol güzelim;şadan ol her dem."[113]

Batı Trakya'da âşıkların şairi olarak görülen Hüseyin Mazlum, "*Herşey Seni Söyler"* adlı şiirinde derin bir aşkı örneklemektedir.Tasavvufî etkinin de hissedildiği şiirde Mecnun'un Leyla'ya duyduğu aşk ile şâirin aşkı iç içedir. Şâir duyduğu sevgiyi, Mecnun'un yüreğindeki bitmeyen Leyla sevgisine benzetmiştir:

"Mecnun yüreğinde Leyla gibi çağlayan,

Akar akar, bahar selleri seni söyler.

Gül bahçelerinde güller,hep sana hayran,

Şakır şakır, bülbül dilleri seni söyler.

[112]Füsun Suka (a), *age.*, s.17.
[113]Alirıza Saraçoğlu (c), *age*., s.44.

Güzellerden en güzel, kumrular kumrusu,

Dağlarda gezer, kınalı maral kuzusu,

İçimde, çöllerdeki Mecnun'un arzusu,

Bu gönül sazımın telleri seni söyler."[114]

Aşk acısının da diğer acılar gibi zamanla gelip geçeceğinin vurgulandığı "*Vazgeçilmez"* şiirinde şâir Şefaat Ahmet, ayrılık acısı ile yıkılan bir kalp taşır. Susar bir şey demez. Bilir ki bir gün herşeyin sonu olduğu gibi, aşk acısı da sonsuza dek sürmeyecektir:

"Bu son yıkılışı kalbimin

Bu son yenilişim

Şimdi susuyorum

Hayatından belki sadece ama

Gidiyorum

Her acı birgün unutulur

Yerini doduracak

Mutlak bulunur"

Hayatta insanoğlu vazgeçemem dediği nice şeyden vazgeçmiştir. Hiç kimsenin vazgeçilemeyecek kadar üstün olmadığını düşünen şâir de yaşamanın güzel olduğu ve kaçırılmaması gerektiği görüşündedir:

"Bir rüzgâr eser

Her şey anlamadan

[114] Hüseyin Mazlum (b) *age*.,s.29.

Bir anda biter

Sanki yokmuşçasına

Hiç yaşanmamışçasına

Geç kalmamak gerekir

Çünkü hiç kimse

Vazgeçilmez değildir."[115]

Şâir Feruh Mehmet Pazvantoğlu "*İman Tazelemek*" adlı şiirinde işlediği günahların Allah'a olan inancından kaynaklanmadığını belirtir. Şâire göre bu günahlarının sebebi aşktır. Kimseden korkmaz şâir bu dünyada sevgisiz kalmaktan korktuğu kadar. Aşk onun en büyük imanıdır inançtan sonra:

"Ey büyük Allahım

Bunca günahı

Sana inanmadığım için işlemedim.

En büyük imanım da aşka,

Şükürler olsun.

Hiç kimseden, hiçbir şeyden

Korkmadım.

Ve de korkmuyorum

Bu dünyada

Sevgisiz

Kalmaktan başka.

[115]Şefaat Ahmet (a) *Sadece Bir Yıldız*, Kibatek Yayınları, Gümülcine 2012, s.23.

Dedim ya,

Büyük imanım da aşka

Benim bu dünyada...”[116]

Şâir Nurten Altınok “*Darağacı Geceler*” adlı şiirinde ayrılık acısının vermiş olduğu hüznü ve sevgilisine kavuşmanın vermiş olduğu mutluluğu aynı anda betimler. Sevgilisine kavuşmasının hazzı ile yepyeni bir aydınlığa açılmıştır yüreği. Karanlıklar artık yerini sevgilisine kavuşması ile birlikte güneşin parlaklığına bırakmıştır:

“Geceler, son duasını ediyor darağacında

Yağlı kaytan geçirdim sessizliğin boynuna

Paramparça ellerimde lime lime ayrılık

Nasıl da can çekişiyor giyotinde karanlık

Hoş geldin bir tanem, hoş geldin aydınlık

Avuç avuç seni serptim odama güneş diye

Yıldızlardan mum yaptım saman yolu gözlerine

En güzel karanlığı kucakladım seninle

En güzel sabahları benimlesin sen diye

Hoş geldin bir tanem, hoş geldin yüreğime...”[117]

---

[116] Ferruh Mehmet Pazvantoğlu, *Şafak Dergisi*, Sayı 44, Gümülcine 1995, s.11.

[117] Nurten Altınok, *Huzur Limanı*, Zarf 97 Yayınları, İstanbul 2001, s.32.

3.1.5. Din

Din, inanç bütünlüğüdür. İslam kültüründe yaşayan ve İslam terbiyesi alan bütün milletlerde olduğu gibi Batı Trakya Türklerinde de dinî duygular ön plandadır. Bu durum şairlerin eserlerine de yansımıştır.

Allah'ın varlığına ve birliğine karşı duyduğu derin sevgi ve saygıyı eserlerinde işleyen şairHüseyin Mazlum, "*Güzel Allah"* adlı şiirinde Allah'aduyduğu sevgiden gözünden yaşlar akıtarak, her daim O nun adını anmaktadır.Şaire göre, kadın, erkek,çocuk herkes Allah'ın varlığını ve getirdiklerini kabullenmekte ve Onu anarak mest olmaktadır:

"El açıp hep seni andık

Güzel Allah kerim Allah

Hak kitabına inandık

Güzel Allah kerim Allah

Şâir, Allah'a karşı duyduğu derin sevgi ve samimiyet ile her an Onu zikretmekte, tüm benliği ile Ona teslim olmaktadır.

Mest eyledi bizi aşkın

Çoluk, çocuk, erkek, kadın

Dilimizde daim adın

Güzel Allah kerim Allah

Aşkın bizi bizden alan

Çıkardık ne varsa yalan

Sensin kalbimizde kalan

Güzel Allah kerim Allah

Mazlum'dur; gerçeğin özü

Yaşla dolmuş iki gözü

Dilinden düşmeyen sözü

Güzel Allah kerim Allah."[118]

Allah'ın büyüklüğünü ve yaratma kudretini kavramak için evrendeki örneklere bakmamız gerektiği düşüncesi doğrultusunda hareket eden şâir Hüseyin Salihoğlu,*"Bizi Hakka Götürüyor"* adlı şiirinde gökyüzündeki sonsuz maviliği, güneşin emsalsiz ısısını Allah'ın varlığına bir kanıt olarak sunmaktadır:

"Gökyüzünün mavi rengi

Kaplamış bütün dünyayı

Bulunmaz güneşin dengi

Isıtıyor suyu, karayı

Şâire göre, yıldız ve ayın parıltısı kişiyi derin düşüncelere itmekte Allah'ın varlığı ve tekliği karşısında imanını kuvvetlendirmektedir:

Yıldızların parıltısı

Düşündürüyor insanı

Kalplerde iman mayası

Yaşatıyor din islamı

Ay aratmaz geceleri

Yolcu olana feneri

[118] *age*., s.126.

Kurulmuş ayarı bozulmuş

Bizi izleyen var bizleri."

Şâir, mutlak yaratıcının tabiatın döngüsünde kurduğu incelikten de bahseder. Bu ayarlanmış yaşam döngüsü kusursuzca sürecek ve zamanı geldiğinde tüm fırtınaların dinmesi gibi insan da ölüm ile hakka varacaktır:

"*Tabiatta bu incelik*

Sonsuza dek yürüyecek

İnanışta samimilik

Sahibine yükselecek

Gizli kuvvetin varlığı

Bu düzeni yürütüyor

Olayların ağırlığı

Bizi HAKKA götürüyor."[119]

Batı Trakyalı Türk şâirlerin şiirlerinde Mevlâna ve Yûnus Emre gibi şâirler ve düşünürler için yazılmış şiirlerle de karşılaşmaktayız. Şâir Alirıza Sarçoğlu,*"Kıta"* şiirinde bedenini Rumeli'nde bırakarak ruhu ile Konya'ya gidip, bütün gece Mevlâna ile Sem'â edişini şöyle anlatmıştır:

"Konya'ya vardı ruhum bir kuş gibi dün gece

Mevlâna ile döndü durdu bir bütün gece

Tenimi Rumeli'nde uyur bırakıp ruhum

Sema ayini ile Konya'da coştu nice..."[120]

---

[119] Hüseyin Salihoğlu,*(a) age.*, s.44.

Şâir Hüseyin Mazlum, peygamberimiz Hz. Muhammed için yazmış olduğu *"Mümin Kul"* adlı şiirinde, Onu sürüp giden çağların zamansız bir yolcusuna benzetir. Peygamberin açmış olduğu İslam yolunda, zamanında amcası "Ebu Cehl" tarafından hor görülmesine de değinen şâir için O, bu dünyanın yaşam kaynağıdır. Susuzlara su veren , güzel kokulu bir güldür. Şâir, peygamberin gittiği yolun en doğru yol olduğunun bilinci ve o yolda ilerlemenin mutluluğu içinde olduğunu şu ifadelerle dile getirmiştir:

"Gönlünde İslam gülleri,top top,

Sürüp giden çağ sensin.

Susamışlara, içip kanmayacaklara,

Çöllerde memba sensin.

Ebu cehil ola, senden kaçan,

Elvan elvan güller açan,

Burcu burcu koku saçan,

En şirin bağ sensin.

Gözüm, yıldızlı semada

Gördüm dün gece rüyada

İnan ki şu dünyada,

---

[120] Alırıza Saraçoğlu (b), *age*.,s.30.

En yüce dağ sensin.

Pırıl pırıl önünde afak,

Altın kuşlarını uçurdu şafak

Muhakkak, sözüm muhakkak,

En doğru yolda sensin"[121]

Reşit Salim "*Yunus Emre İçin"* şiirinde, Anadolu'nun ünlü şâiri Yunus Emre'nin insan ve Allah sevgisinden bahseder. Şâire göre, Yunus Emre Anadolu'yu dolanan, insanlara sevgi aşılayan, mala mülke önem vermeyen çok özel ve örnek alınabilinecek ulu bir kişidir:

"Yunus Emre derler bir koca din ulusu

Aba omzunda, elinde asa, dilinde vird olmuş Allah

Hani mülke benim diyen, başkaca doğru bilmeyen

Nicesine kin yerine, sevgiyi dağıtmış Taktuk Ocağından...

Cengiz akınları,Anadolu bozkırlarında hengâme

Haksızlıklara boyun eğmemiş, sevmeyi öğretmiş cihana

Ey!yedi yüz yıllık koca çınar, yeşerir gölgende

Tasavvuf adına, sevgi ağacı ta o günden bu güne..."[122]

Alah sevgisini kelime-i tevhid ile anlattığı *"Lailaheillallah*" şiirinde Hüseyin Mazlum, tabiatta bulunan bütün canlıların Allah'ı zikredişinden bahseder. Şâirin tasvirinde alanda açan güller, şırıl şırıl akan dereler, gökyüzündeki ay, dallanıp budaklanmış koca çınar Allah'ın büyüklüğü karşısında eğilmekte ve varlıklarını ancak Onu zikrederek sürdürmektedir:

[121] Hüseyin Mazlum (b), *age.*, s.13-14.
[122]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.171.

"Gül dalında gül

Lailaheillallah diyor

Aşka düşen bülbül

Lailaheillallah diyor

Hüseyin Mazlum, Mevlâna'nın Allah yolunda zikir yaparken çıkardığı "hû" sesini coşkulu bir ırmağın akan sesine benzetmekte ve yaradana ancak zikir ile ulaşılabileceğini de sözlerine eklemektedir:

Neredesin Mevlâna hû

YARADANIN arzusu bu

Şarıl şarıl akan su

Lailaheillallah diyor

Bu pınar,pak pınar

İçmezsek bizi dünya kınar

Budakları yüksek çınar

Lailaheillallah diyor."[123]

İyi ve güzel ahlâkın tanımlandığı, Allah'a kulluk etmenin gerekliliğinin vurgulandığı şiirinde şâir Hüseyin Salihoğlu, insanların nankörlüğünden de bahsetmeyi ihmal etmez. Şâir , insanlara hayatın getirdiklerine aldanmama ve kulluk vazifelerini yerine getirme konusunda öğütler verir:

"Bin bir çeşit yiyeceklerle,

Karnımızı doyuruyor.

[123] Hüseyin Mazlum (a), *age.*, s.7-8.

Tembelliğe yönelmekle,

Birçok mümin aldanıyor.

Fikrimizi yürüterek,

Kötülükten kaçınalım.

Tembellekten vazgeçerek

Töreleri yaşatalım.

Yaşımız küçük diyerek,

Namazı terk etmeyelim!

Ahireti düşünerek,

Ezana önem verelim!

Şâir, dünya hayatının gelip geçiçiliğine karşı insanları uyararak, asıl gerekli olanın ahiret için dünyada birikim yapmak olduğunu da sözlerine ekler:

Bu ahiret tarlasına,

Elzem bitkiler ekelim!

İslam dininin çağrısına,

Hepimiz kulak verelim!

Bu kuş kafesten uçmadan,

Açalım gözlerimizi!

Bedendeki kan donmadan,

Yaşayalım dinimizi!"[124]

Diğer bir şâir Alirıza Saraçoğlu ise "*Doğada Herşey Allah'ın Varlığını Kanıtlıyor"* şiirinde, doğanın yaradan tarafından bir sanat eseri olarak dizayn edildiğini, eşi ve benzeri bulunmadığını belirtir. Arş'ın sahibi olan, yeri ve göğü yaratan Allah'ın verdiği nimetler sınırsızdır:

"Doğa bir sanat eseri;

Sanatkarı da BİR'dir ki,

O,büyük Arş'ın sahibi!

Yoktur eşi ve benzeri!

C.Hak yarattı göğü _yeri;

Zerreleri, küreleri...

Şâir, Allah'ın tekliğine kanıt olarak her insana özgü olan parmak izinin eşsiz özelliğinden, kanın içinde barındırdığı yaşam kaynağından da bahseder:

Her insanın parmağı bir;

Çizgi, motif, değişiktir...

Yüce sanatkarı tektir!

Bir mm. Küp kanda alem var;

Milyonlarca canlı yaşar!

Hepsi ALLAH diye coşar…

[124] Hüseyin Salihoğlu (a), *age*., s.43.

Rüzgarın eserken çıkardığı ses ile Allah'ı zikretmesi bile yaratıcının yüceliğinin bir göstergesidir:

Rüzgar HÛ HÛ diye eser!

Tüm mevcudat zikir eder;

La ilahe illa'llah! Der."[125]

3.1.6. Ölüm

Her canlı bir bakıma ölmek için doğmuştur.Ölüm insanoğlu için de kaçınılmaz bir sondur. Batı Trakyalı Türk şairlerin şiirlerinde ölüm bazen biyolojik olarak işlenirken bazen ise rûhî anlamda bitmişliği, tükenmişliği anlatmak için de kullanılmıştır.

Alirıza Saraçoğlu'nun "*Geliyorum Ey Toprak*" adlı şiirinde ölüm olgusu, yeni hayatın başlangıcı olarak kabul edilmiştir:

"*Çekilsin artık yeter ufkuma kara perde*

Bitsin burdaki hayat başlasın başka yerde

Aç koynunu Cenneti benim önüme ser de

Geliyorum ey toprak Gönlümdeki o hazla."

Şâir ölüm gününü bir yas günü olarak değil bir düğün, bir bayram günü olarak olarak görmektedir. Bu sözleriyle Hz. Mevlâna'nın Allah sevgisine de gönderme yapsa da şâir, sadece Mevlâna gibi ilahî bir aşkı betimlemez. Zira şair gönlünde ölümle birlikte kavuşmak istediği bir sevdiği olduğunu da şöyle ifade etmiştir:

"Öldüğüm gün düğünüm bayramım olsun benim

[125]Alirıza Saraçoğlu (a*), age.*, s.93.

Bütün çektiğim çilem o gün son bulsun

Gülmeyen yüzüm bari orda gülsün benim

Geliyorum ey toprak gönlümdeki o kızla.."[126]

Aynı şâir "*Azraile Arzuhal"* adlı şiirinde ise yaşama gücünün azaldığını ve çilelerin onu sarıp sarmaladığından yakınır. Gelip ruhunu alması ve bu çileleri bitirmesi için Azrail'e şöyle yalvarmaktadır:

"Gün geçtikçe azaldı yaşama gücüm

Cehennem ateşiyle yandı tutuştu içim

Görmedim ömrümün çilesiz bir anını

Aradım bulamadım derdimin dermanını

Ey yüce melek! Gel al canımı çilem bitsin"

Şâir, ölümüne sevdiklerinin sevinmesini istemekte ve karanlık bir kapı olarak nitelendirdiği dünya yaşamından aydınlık olan ahiret hayatına geçmeyi dilemektedir. Ölümünün bir hastane odasında değil de evinde imanlı bir şekilde olmasını da arzulamaktadır:

"İhtilalimi duyan sevinsin; bayram etsin

Ben artık hicran şerbetini içeyim

Ve karanlık kapıdan; aydınlık diyara geçeyim

Hastane kapılarında alma canımı ey melek

Evimde ölmek isterim…Kur' anı Kerim dinleyerek…"[127]

Ölüm olgusunu şiirlerine konu edinen diğer bir şâir Mustafa Tahsinoğlu,*"Biliyorum Ölmedin"* adlı şiirinde ölüm karşısında duyduğu şaşkınlığı şöyle dile getirmektedir:

---

[126]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.68.
[127]Alırıza Saraçoğlu (b), *age.*, s.92.

"Biliyorum ölmedin

Uyuyorsun

Ne olur aç gözlerini

Ne olur aç

Gel uyan artık"

Şâir bir zamanlar tekkelerin insanların düşüncelerini körelttiğine ve onları miskinleştirdiğine inanmaktadır. Şiirindeki ölü, aslında tekkelerde ibadet halinde olan ve kendinden geçen insanlardır:

"Tekkeleri vardı bir zamanlar miskinliğin

Düşünceleri körelten

Sen tekkede değilsin."[128]

Dünya hayatının gelip geçiciliğini anlatıldığı "*Yalan Dünya"* adlı şiirde şâir Asım Haliloğlu, insanın hayallerinin ve yaşama arzusunun sınırsızlığından şöyle söz eder:

"Günler kaçar, aylar kaçar

Gönül kuşu yüksek uçar

Baharda bir çiçek açar

Neler geçmez içimizden."

Şâire göre, insanın öleceğini bildiği halde yaşamak için bu kadar çaba sarfetmesi, rengârenk hayaller kurması insanın ne ve kim olduğu ile ilgili gerçeklerden uzaklaştırmaktadır:

"Rengârenk hayalimiz

Pek yamandır bu halimiz

[128] Feyyaz Sağlam (b) , *age.,* s.106.

Düşünsek neyiz kimiz

Neler geçmez içimizden."[129]

Alında oluşan kırışıklıklar, görmede yaşanan bulanıklıklar gibi betimlemelerle yaşanmış yılların insan üzerindeki izlerini dile getiren şâir Cihan Abbasoğlu aşağıdaki şiirinde gelen ihtiyarlıkla birlikte yaklaşan ölüme de vurgu yapmaktadır:

"Alnında kırışıklıklar

Gözlerde sisler

Baş parmakta çatlaklar

Yılların özeti olmalı."

Yaşlanmanın beraberinde hayattan tat almamayı getirdiğini belirten şâir, ihtiyarlığın insanı adeta bir kenara fırlatıp atılmış, eski bir eşyaya çevirdiği benzetmesini de yapar:

"Hayattan tat alamayış

İhtiyarlıkta köşeye atılış

Mal yokluğundan itiliş

Herhalde alın yazısından.."[130]

Şâir Mustafa Çolak ölümü, bir bayram sabahı geçirdiği trafik kazasında hayatını kaybeden arkadaşı Memed için kaleme aldığı şiirinde işlemiştir. Şiirinde Azrail'i bir avcı olarak niteleyen şâir , ölümü soğuk bir gecede avcı gibi tuzak kuran Azrail'in avını yakalaması şeklinde nitelendirmiştir:

"Hoyrat bir rüzgâr aldı sizi

Soğuktu ayazdı hava

[129]Feyyaz Sağlam (b), *age*., s.49.
[130]Feyyaz Sağlam (b), *age*., s.196.

Acımasız Azrail o gece

Çıkmıştı yine ava."

Bir bayram günü yaşanan ölüm şâirin duygu dünyasında, bayramlarda yaşanan coşku ve sevinçin yerini ölümün getirdiği tarifsiz yokluk ve acıya bırakması şeklinde de yansıtılmıştır :

"Uyan iki gözüm uyan,

Git öp ananın elini

Sonrada sarıl öp,

Biricik sevdiğini.

Bugün bayram Memed!

Sen yoksun aramızda

Sen olmadan bu sancı,

Çok tuz basar yarama..."[131]

Aynı şair "*Ölümüm"* adlı şiirinde ise ölümle birlikte gelen sonu ve kendisi için düşündüğü cenaze merasimini şöyle anlatmıştır:

"Ölüm bu(nasıl olmalı ki)

Birkaç yol arkadaşım olur

tabutumun başında illa ki

rüzgar kudurdukça kudurur

bir fatiha/hüvel baki

(buna gerek var sanki)"[132]

[131] Mustafa Çolak (b*), age*., s.57.
[132]Mustafa Çolak (a), *age*., s.36.

İnsan, hayatını güzel bir şekilde ve faydalar sağlayarak dolu dolu geçirmişse ölümden korkmamalı ve üzülmemelidir. Şâir İmam Kasım *"Niçin Ağlamalı*" adlı şiirinde işte bu düşüncelerini dile getirmiş, bilimin ve sanatın ışığı altında yaşadığı müddetçe insanın hayatına bir anlam katabileceği mesajını da vermiştir:

"Niçin ağlamalı ölümüne insanların

Gönülden yaşamışlarsa insanca

Seven gözlerle bakmışlarsa bu evrende

Arı gibi dolaşmışlarsa gonca gonca...

Niçin ağlamalı ölümüne insanların

Bilim yollarından geçmişlerse

Karanlıklar ortasında parlayan

Sanat pınarından içmişlerse..."[133]

Şâir Ferruh Mehmet Pazvantoğlu "*Ölüm*" adlı şiirinde ölümün bir son olmadığını dile getirir. Yaşamla sanatın sıkı bağları olduğunu belirten şâir, sanatın insan yaşamına kattığı ince duygulara da dikkati çekmiştir:

"Bunca bilgi

Bilinç

Şarkılar şiirler

Ömrün yarısı

İnce narin parmaklar

Piyanolar udlar

[133] *age.*, s.115.

Vade dolmamalı

Ölüm son olmamalı."[134]

İnsan yaşamının doğru bir inanç üzerine yaşanıldığı müddetçe bir değer ifade edebileceğini ve ölümün de ancak bu şekilde kaygısızca karşılanabileceğini vurgulayan şâir Hüseyin Mazlum,*"Âdem*" adlı şiirinde bu durumu kısa ve net olarak şu mısralarla özetlemektedir:

"Sağdan yürü Âdem iblis üzülsün

Ölürken de ruhun sağdan süzülsün."[135]

Şâir Nalan Saraçoğlu "*Acılar"* şiirinde ayrılık acısını ölüm acısına benzetmiştir. Sevdiğinden ayrılmanın verdiği hüzün, adeta bir ölünün soğukluğundan duyulan ürperti gibidir:

"Uzayıp giden ince yollarda

Nice garip ananın sesi vari

Açılıp kapanmış kollarda

Ölümün soluk, soğuk yüzü var.

Bir genç kızın beyaz duvağında

Kefenin ürpertici izi var.

İçli derin çocuk çığlığında

Öksüzlüğün derin acısı var."[136]

Şâir Nurten Altınok "*Ben Ölürsem"* adlı şiirinde, ölümünün sessizce kimseye muhtaç olmadan gerçekleşmesini dileyerek sonsuzluğa ulaşmak ister. Bu sonsuzluk zaman ve mekan kavramı olmayan bir sonsuzluktur:

---

[134]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.164.
[135] Hüseyin Mazlum (b), *age.*, s.21.
[136] Nalan Saraçoğlu, *Şafak Dergisi*, Sayı 20, Gümülcine 1991, s.3.

“ Ben ölürsem

Saatlerin 00.oo’ ında ölmeliyim

Ne dün olmalı, ne bugün

Ben Ölürsem

Enginlerde ölmeliyim

Kimselere görünmeden”

Şâir, ölümü ile hüzünlenilip feryat edilmesini de istemez. Adının bir caddeye verilerek ölümsüzleşmesini istemekte, şiirleri ile tanınıp hatırlanmak dileğini de sözlerine eklemektedir :

“Ne ağıt istiyorum ne gözyaşı

Hüzünle de anmayın bu kadını

Yapabiliyorsanız nasihatımdır

Avcılar’da

Bir caddeye verin “Nurten Altınok” adını

Ekleyip başına Mimar sıfatını

Ben ölürsem

Bir kağıtta saklayın benli anıları

Kağıtta şiir olmalı..”[137]

[137] Rahmi Ali (a), *age.*,s.496.

3.1.6. Atatürk

Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalmış olsalar da Türk millî bilincini ve milliyetçi duygularını kaybetmemiş olan Batı Trakya Türkleri, Mustafa Kemal Atatürk' ün yaptığı yenilikleri o dönem ve sonrasında hayranlıkla takip etmişler, Ona karşı duyulan sevgi ve saygıyı şiirlerinde dile getirmişlerdir.

Şâir Hüseyin Alibabaoğlu, Mustafa Kemal'i anavatan topraklarında doğan güneş olarak tasvir etmiş, Onu Türk yurdunu getirdikleri ile tamir eden üstün bir kişilik olarak değerlendirmiş, ileri görüşlülüğüne ve liderlik özelliğine övgüler sunmuştur :

"Bir güneş gibi doğdu vatana

Selam verdi toprak altında yatana

Gürledi tayfalar, takalar

Havada uçtu sakalar

Atıldı yepyeni bir temel

Buydu onun kafasındaki emel

Daha sonra tamire geçildi

O Türk ulusuna baş seçildi

Yoktur dünyada eşi

Onun yaktığı ateş

Kimse söndüremez

Türk ulusunu O'nun yolundan döndüremez."[138]

Batı Trakya Türklerinin Atatürk sevgisini şâir Alirıza Saraçoğlu ise "*Atam"* şiirinde dile getirmiştir. Şâir, Mustafa Kemal'in ilkelerine sahip çıkan ve onun

[138]Feyyaz Sağlam (b), *age*., s.61.

izinden giden Türk azınlık için Onun her daim hatırlanan bir önder olacağını vurgulamıştır:

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkene dünya inanıyor!

Yoktur dünyada eşi

Onun yaktığı ateş

Kimse söndüremez

Türk ulusunu Onun yolundan döndüremez."[139]

Büyük kahranman Atatürk'ü tanrıdan bir armağan olarak niteleyen şâir Hüseyin Salihoğlu *"Atam*" şiirinde, tüm Türk milleti gibi Batı Trakya Türklerinin de her daim bu büyük kahramanın izinde yollarına devam edeceğine dair düşüncelerini belirtmektedir:

"İstikbale namzet olan,

Çok yüce bir kahramansın!

Zıt olanları susturan,

Tanrıdan bir armağansın

Artık hiç üzülme ATAM!

Sen rahat uyu kabrinde!

Ey maharetli komutan!

Millet her zaman izinde!"[140]

[139]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.61.

Batı Trakyalı şâirlerin Atatürk ile ilgili yazmış oldukları şiirlerin bir bölümü ise çocuklara yöneliktir. Örneğin şâir Alirıza Saraçoğlu "*Atanı Tanı Çocuğum"*adlı şiirinde Batı Trakya'da yaşayan Türk çocuklarına seslenmekte, en büyük ideolejilerinin Atatürk'ün fikirleri ve ilkeleri olması gerektiğini öğütlemektedir:

"*Atatürk ilkesi, senin*

Yegâne ideolojin...

İzinden git..Yükselirsin!

Ata'nı tanı çocuğum...

Güneşidir O,her Türkün;

Meş'aledir Atatürk'ün;

Aydınlatır Türk'ü her gün!

Ata'nı tanı çocuğum..."[141]

Şâir Rahmi Ali de "*Kemal"* adlı şiirinde Batı Trakya'daki Türk çocuklarına seslenmiş, Atatürk'ün üstün kahramanlıklarından örnekler vererek, Onu tanıtmaya çalışmıştır:

"*Kemal' i sordun çocuğum*

Bir atı var derlerdi

Kötülükleri ezmeğe hazır

Umutsuzdu, herkes bitkindi

Doğdu bir güneş dağların ardından

Mavi bakışları umut dağıtır."[142]

---

[140]Hüseyin Salihoğlu (b) *Buz Dağları Eriyecek*, Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 2000, s.47.
[141]Alirıza Saraçoğlu (a), *age*., s.74.
[142]Feyyaz Sağlam (b), *age*., s.101.

3.2. SOSYAL TEMALAR

3.2.1. Vatan

Vatan din, dil, tarih ve sanat gibi değerlerle var olan ve onların varlığı ile beslenen bir kavramdır. Vatan, bizim maddi ve manevi değerlerimizle yaşadığımız kutsal bir mekândır.[143]Vatanın kutsallığı ve vatan sevgisi Batı Trakyalı Türk şâirlerin yaşamında ve şiirlerinde de özel bir yer tutar.

Şâir Rahmi Ali *"Batı Trakyalı Ali"* adlı şiirinde vatan sevgisini ve özlemini yansıtmaktadır. Batı Trakya Türklerinin yaşamış olduğu eğitim sorunlarına da değinen şâir, Türk okullarından mezun olan ve görevini sürdürürken uzaklaştırılan öğretmeni için duyduğu üzüntüyü de şiirine eklemiştir:

"*Ve ağlamayalım ardından öğretmenimizin*

Ağzında Bremen Mızıkacıları

Atılmış, bizleri bırakıp okuldan."

Şâir, vatanından uzakta sürdürmek zorunda olduğu, vatan hasretiyle dolu yaşamını bir çocuğun gözünden şöyle ifade etmiştir:

"Sanırım

Artık şarkı söylemeyi unutmuşuz,

Bunun sonu ağlamak mıdır?

Bursa'da top koştururdum geceleri isteksiz,

Kader,buraları unutmak mıdır?"[144]

[143]Mustafa Özbalcı, *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s.38.
[144]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.98.

Vatanına karşı duyduğu sevgiyi*"Gümülcine*" şiirinde de işleyen şâir Rahmi Ali, şehrin yosun tutmuş evlerini çökmüş bir imparatorluktan geriye kalan yıkıntılara benzetir. Uzun yıllar Osmanlı hakimiyetinde kalan Gümülcine şâirin gözünde şimdi terk edilerek geride bırakılmıştır:

"O evler ki köhne, yosun tutmuş kiremitleri

Çökmüş bir imparatorluğu hatırlatır

Cami avlularında asırlık çınarlar ve unutulmaz gölgesi

Yaşlılar başbaşa vermiş, eski günleri anlatır."

Gümülcine'de yaşamın şimdi nasıl olduğunun da anlatıldığı şiirde şâir, eskiye derin bir özlem duymakatadır. Zaman geçmiş ve şehir eski güzelliğini yitirmiştir:

"Eski Saraçlar arasında hala meşin kokuları gelir burnuma

Nerde o odun yüklü arabalar, o perde ardından bakan kız

Geçmiş bu denli özlemle neden aranır bilmem."

Şâir , kalabalıklar içinde eskiye dair düşleriyle baş başadır:

"*Satıcı bir kız, yanağında gamzesi bir gülü hatırlatır*

Dalar o hülyalı rüyalarına geceleri

Yürürüm bu sokaklarda hep böyle kalabalık

Gümülcine, anlıyana ah, neler anlatır."[145]

Türlü zorluklar yüzündenvatanından ayrılma niyetinde olan Mehmet'e seslenen şâir Hüseyin Mazlum "*Mehmete Türkü"* adlı şiirinde, bülbül ve altın kafes örneğini vererek, nerede yaşanırsa yaşansın hiçbir yerin vatan gibi kutsal ve değerli olamayacağı öğüdünde de bulunur:

"Bülbülü altın kafese koymuşlar, yuvam demiş,

[145] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.99.

Gitme Mehmet, Mehmet gitme!

Hasret,gurbete gidenlerin bağrını delermiş,

Gitme Mehmet, Mehmet gitme."[146]

Vatan insanın, her haliyle her koşulda yürekten sevdiği en değerli parçasıdır. Şâir İbrahim Baltalı da "*Memleketim"* adlı şiirinde memleketinin sağladığı kaynaklar ile kendisinin nasıl bütünleştiğini belirterek, memleketine olan bağlılığını şöyle aktarmıştır:

"Silahın

kalemimden

Yorganın

pamuğumdan

Balyozun

demirimden

Sigaram

Tütünümden

Sütün başağımdan ,

Sorulur

Memleketim

Memleketim

Ben senin tutsağınım."[147]

[146]Mazlum Hüseyin (b), *age.,* s.51.
[147]İbrahim Baltalı, *Şafak Dergisi,* Sayı 14, Gümülcine 1992, s.24.

Vatan topraklarının milletlerin hayatında ayrı bir önemi vardır. Şâir Hüseyin Mazlum aşağıdaki şiirinde, vatan topraklarının kendisi için nasıl emsalsiz bir güzellikte olduğunu betimlemiştir:

"*Kozlukepir için ne söylense az,*

Öyle şirin ki, farkı yok Cennetten

Uzağına düşen sağlar dertli olur,

Ölenlerimiz hep ağlar giderken"[148]

Batı Trakya Türklerine yaşatılan baskıların, vatan sevgilerini daha da güçlendirdiğini belirten şâir Mustafa Çolak, şiirlerinde bu durumu sıklıkla dile getirmiştir:

"benim en büyük aşkım: Batı Trakya

kimi 'hayal 'der aşkıma kimi 'ütopya'

hele ezilenlerin sınıfında yer almak var ya

cevap verebilmek dik başla her soruya."

Şâir, Türk kelimesinin yasaklandığı bir coğrafayada uzun yıllardır var olma mücadelesi veren Batı Trakya Türklerinin yaşadıklarını, başkaldıran bir üslupla anlatır:

"*dedem babam oğlum:Batı Trakya*

kimliğimizin inkar edilldiği coğrafya

Türk'üm' diyemem yasak ya

azar melek yüzlü 'diktatorya'."[149]

Mustafa Çolak'ın vatan temalı diğer bir şiiri de *"Memleketim*"dir:

---

[148]Hüseyin Mazlum ,*Şiirleriyle Bay ve Bayan Şairlerimiz* (c), Mazlum Yayınları, Gümülcine 1996, s.27.
[149]Mustafa Çolak (a*), age.,* s.37.

"*Memleketim!*

Karanlık bir ülkenin,

Asi çocuğu

Hayat güneşim, yaşama sevincim

Memleketim benim!"[150]

Vatan özleminin anlatıldığı *"Arayış"* adlı şiirde şâir Cihan Abbasoğlu, vatanında yaşadığı eski günlerini hatırlamakta ve özlemle yâd etmektedir. Memleketinin kendine has güzellikleri doğası ve ovası ile hep aklındadır şâirin:

"Daha dün gibi hatırlarım oraları

Karıncaların kışlık yiyeceklerini taşıdığı yolları

Vızılganların vızıldayıp tepeciklerine kondukları çiçekleri

Terliklerimin puf puf yaptığı tozlu kurak toprakları

Alın teri dökerek insanımın çalıştığı tarlaları

Doğanın kendine özgü güzelliklerini

Patikaların süslediği o az verimli ovayı

Heybetli duruşları ile güçlerini simgeleyen dağları."

Yaşamını toprağa bağlı sürdüren Batı Trakya Türklerinin geçim zorluğunu ve baskılar neticesinde yaşadıkları ölüm korkusunu hatırlayan şâir, yine de vatanının eski günlerine olan özlemini hasretle dile getirmektedir:

"Fakirliğin tadını kuru ekmekte

[150]Mustafa Çolak (b), *age.*, s.67.

Paranın bereketini boş çömlekte

Yaşamını yitirme endişesindeki insanımı

Duvarlara asılmış resimlerde arar gibiyim."[151]

Vatan sevgisi bir bakıma, insanın yaşadığı yörenin farkında olması ve ona anlamlar yüklemesidir. Şâir Alirıza Saraçoğlu *"Batı Trakyam*" adlı şiirinde bu farkındalığın güzel bir örneğini vermiştir. Şâir vatanına duyduğu aşkı gönüllerdeki nazlı gelin gibi temiz ve değerli olarak tasvir eder. Sevdiğinden ayrı kalan bir sevgilinin özlemi gibidir vatanından ayrı kalmak:

"Sihirli güzelliğin yaşamak zevki verir,

Nazlı gelin gibisin...aşık gönüllerdesin...

Ben senden ayrı düşsem,hemen yüreğim erir;

Ben özlemini çeksem,sen gözümde tütersin..."

Şâire göre vatan suyu zemzem gibi lezzetli, vatan toprağı cennetten bir parçadır. Dağların mis kokular yaydığı, kuşların şarkılarını bestelediği eşsiz bir yerdir Batı Trakya:

"Rodop'lardan çağlıya çağlıya gelen suyun;

Zemzem gibi lezzetli, sanki şarâb- ı kevser...

Cennettir;gülşendir her ilin, ilçen köyün!

Mis dağ kokusu iner, ince bir rüzgâr eser...

Yaka'n başka güzeldir.Ova'n başka güzeldir...

Ey şirin memleketim, dünyada yoktur eşin!..

Her an canan misali istersen hülyama gir;

[151] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.196.

Bu güzelliğinle sen, bir sevgili gibisin…

Vatanın sahip olduğu doğal güzellikleri gelinin sahip olduğu yeşil gözlere benzeten şâir için Batı Trakya gelin gibi saf ve temizdir:

Yeşil gözlü geline benzetirim seni ben!

Rodop'tan esen rüzgar senin türkünü söyler…

Cıvıl cıvıl şen kuşlar şarkını bestelerken,

Güzel Batı Trakya'm yoktu senden şirin yer... ''[152]

Şâir İbram Onsunoğlu *"Rodoplarda Bahar*" şiirinde memleketinde yaşanılan baharı tasvir eder. Bahar ayı memleketine ayrı bir güzellik katar. Masmavi gökyüzü açık ve koyu yeşil rengin dağ eteklerine yansıttığı renk cümbüşleri şâire ayrı bir haz verir:

"Rodopların ortasında sis

Geniş beyaz bir kuşak gibi

Kuşağın üstünde tepeler mor

Masmavi yukarıda gökyüzü.

Şâir memleketinin güzelliklerini ressamlara konu olacak kadar güzel bulur. Şâir aynı zamanda bu güzellikleri hafızasında fotoğraflayıp sonsuza kadar yaşatmak arzusundadır:

Biliyorum bu manzaraya ressam gerek.

Ben onu içime sindiriyorum

Bir fotoğraf makinesi gibi

Zamanı durdurmaya çalışarak. ''[153]

---

[152] Alırıza Saraçoğlu (c), *age.*, s.10.
[153] İbrahim Onsunoğlu, *Şafak Dergisi*, Sayı 68, Gümülcine 1997, s.3.

Şâir Füsun Suka ise "*Gümülcineliyiz"* şiirinde, vatanının güzelliklerini insanlarının masum ve temiz oluşuyla betimlemiştir. Bu şehir eski zamanların izlerini taşıyan, anılarını yaşatan geçmişi, havası, suyu ile bir başka güzeldir şâirin gözünde:

"Burada doğdu

Dedelerimizin dedeleri.

Burada geçti.

Çocukluğumuz gençliğimiz.

Gümülcineliyiz,

Biz Gümülcineliyiz.

Masum yüzlü

Sıcacık insanlarıyla,

İklimiyle, havasıyla, suyuyla,

Bir başkadır bizim şehrimiz."[154]

Şâir Şükran Raif, memleket hasretini vatanından uzakta bir göçmen kuşun gözlerinden ifade eder. Gurbette memleketinin gökyüzü çok uzaklarda, güneş aynı sıçaklıkta değildir artık:

"Güzel göçmen kuş

Gözündeki buğuda

Memleket hasretin gizli

Dağarcığın gözyaşı dolu

Hani olur ya

Ağlamak istersin bu ellerde diye

[154]Füsun Suka (b), *age.,* s.22.

Uzaklarda bulunuş şâirin bedeninde büyük bir ağırlık olarak yer alsa da, O yüreği ile vatan topraklarında dolaşıp durmaktadır:

Kanatların ağır mı ağır

Karalar sürmüş çünkü

Bu mavi gök bile gözüne

Yüreğin uzak sokaklarda

Sanki birilerini arar gibi

İnan bana çok arasan da

Aynı güneşi bulamazsın buralarda...”[155]

Şâir Nurten Altınok “*Gümülcine”* şiirinde memleket sevgisini, geçmişe duyduğu özlemle birlikte anar. Her şey olduğu gibi yerli yerinde durduğu halde şâire kalan yalnızlıktır sadece:

“Bir tek yalnızlığım bu sokaklarda

Dibi delik ceplerde bana kalan

Budanmış ta koca çınarın dalları

Hep aynı tokmak vurur kapıları”

Şâir zamanın geçişi ile insanların ömürlerinin tükenmesini, değişen tenlerde görür. O, çocukluğunda yaşadığı kaygısız ve mutlu günlere büyük özlem duyar:

“Bayrak yarışı gibi zaman değişen tenlerde

Bir çocuğun yitirişiyle ürperdim de

Çocukluğum ağladı fırdöndü etekliğimde

Gençliğim ezilmiş ilk topuklu terliğimde”

[155] Şükran Raif, *Şafak Dergisi*, Sayı 54, Gümülcine 1996, s.7.

Nurten Altınok şehirde yükselen binaları cephelere benzetir. Eski hatıraları silip süpüren. Şâir en çok göçüp gidenlere özlem duyar. Ziller çalmaz, ayak sesleri kesilmiş, yerini yalnızlıklara ve düşüncelere bırakmıştır:

"Uygarlık belli ki uğramamış bazı semtlere

Kat kat üstünde yükselmiş cephelerde

Yine benimki beklemede

Taş, kerpiç,tuğla kesitinde

En çok öpemediğim ellere yandım

Göremediğim yüzlere

Sessiz kapı zillerinde

Duyamadığım ayak seslerine

Ben bu yarışın neresindeyim?"[156]

3.2.2. Millet

Uzun yıllar Osmanlı hakimiyinde yaşayan Batı Trakya Türkleri özlerini asla unutmamışlar, Yunanistan'ın sınırları içinde bırakıldıktan sonra da Türklüklerini ve Türk kültürünü yaşamaya ve yaşatmaya devam etmişlerdir. Türklüklerini her zaman vurgulayan şâirler de şiirlerinde, Türk kimliğine ve Türk milletine olan bağlılıklarını açıkça yansıtmışlardır.

Şâir Hüseyin Mazlum,"*Türkün Dili"* adlı şiirinde, Türk insanının sahip olduğu yüce meziyetleri, Türk dili üzerinden ifade etmiştir. Şâir Türk olmanın verdiği gururu dile getirdiği şiirinde, Türk milletinin düşmanına bile kötü söz söylemeyecek kadar dürüst ve mert olduğunu da belirtmiştir:

[156] Nurten Altınok, *age.*, s.38.

"Türktür kötülük yapmaz

Sözüne yalan katmaz

Hiç kimseye taş atmaz

Dosta... düşmana bile."

Türk'tür Mazlum'un da özü

Gerçektir Türk'ün sözü

Kem bakmaz, asla gözü

Dosta...düşmana bile."[157]

Şâir Rahmi Ali"*Olay ve Çocuk*" adını verdiği şiirinde Batı Trakya'daki Türk azınlığın kimliklerinin Yunan devleti tarafından inkâr edilişini, küçük bir çocuğun dilinden anlatmaktadır:

"*Türk değilsiniz, diyormuş bize*

Mahkemede Rubatis denen kişi

Binerken uykum arasında bisikletime

Büyükler konuşurken duydum."

Çocuk her daim çocuktur sonuçta. Büyüklerin konuşmalarına bir anlam veremez ve oyunlarına dalar gider. Türk olmanın ve Türkçe konuşmanın ne gibi bir zararı olduğunu, büyüklerin niye böyle aptalca düşünceler peşinde koştuklarını kavrayamaz bir türlü:

"Ve çıkarım dışarı. Bir şut

Bunda kıskanacak ne var?

[157]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.144.

Türksem ben, Türkçe konuşursam

Sorarım, bunda korkacak ne var?

Ve büyüklerin Türk var mı yok mu bilmeceleri

Duysunlar.İşte ben Türküm, diyorum

Şu büyükler ne olmaz işlerle uğraşıyorlar

Doğrusu bir türlü anlayamıyorum."[158]

Batı Trakya Türk şiirinin millî şâirlerinden kabul edilen Alirıza Saraçoğlu da "*Nabzım Türküm Diye Atıyor"* adlı şiirinde, Batı Trakya Türklerinin nasıl köklü ve şanlı bir Türk soyunun devamı olduğunu vurgulayarak, sahip oldukları yüksek Türk bilincine işaret etmektedir:

"*Büyük bir milletin ahfadıyım ben*

Benim kalbimde ecdadım yatıyor

Tarihte ünüm başlar ta Mete'den

Benim nabzım Türküm diye atıyor."

Şâir, azınlığaYunan devleti tarafından uygulanan asimilasyonun hiçbir zaman başarıya erişemeyeceğinin altını çizer. Asil Türk kanının, azınlık Türklerinin damarlarında ilelebet akmaya devam edeceğini de vurgular:

"Gizli değil bakın emeller

Lakin asimile edemez eller

Kanımda kimler atar bir kulak ver

Benim nabzım Türküm diye atıyor."

[158]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.97.

Türk olmanın ve Türküm demenin suç sayıldığı bir coğrfyada yaşasalarda, bu baskı ve zorlukların Batı Trakya Türklerini yıldıramayacağını, korkutamayacağını belirten şâir, milliyetçiliğin kan gibi yaşamsal bir unsur olduğunu da belirtir:

"*Türküz demek suç kabul edilse de*

İster en ağır ceza verilse de

Zerre kadar korku olmaz içimde

Benim nabzım Türküm diye atıyor."[159]

Türk kimliğine sahip çıkmak için günümüzde de mücadeleye devam eden Türk azınlığın bu durumuna, şâir Hüseyin Salihoğlu "*Nesin"* şiirinde yer vermiştir:

"Güzel şirin yurdumuzda,

Öz Türk doğduk anamızdan.

Bozukluk yok kanımızda,

Vazgeçmeyiz yolumuzdan."

Şâir, Batı Trakya'da Türk azınlığının zor bir yolda ilerlediğini, ancak bu zorlukların ve baskıların Türk olduğunu bilen ve bununla gurur duyan halkı yıldıramayacağını da sözlerine ekler:

"*Meşaleli yolumuzdan,*

Geri adım atmıyoruz.

Türklük çıkmaz kanımızdan,

Bundan gurur duyuyoruz."[160]

Şair Mustafa Çolak *"Kardaşlar*" şiirinde, Batı Trakya'da azınlığın Türk kimlikleri gerekçesiyle maruz bırakıldıkları baskı ve ayrımcılığın sona ermesini isteyerek, Türkler arasında birlik ve beraberlik çağrısı yapmaktadır:

[159]Alirıza Saraçoğlu (d), *age.*, s.107.
[160]Hüseyin Salihoğlu (b) *age.*,s.61.

"*silinsin artık alnımızda kara leke*

yürüyelim korkmadan,bitsin çileler

yıllardır ıztırap çeke çeke

sormayın ha kardaşlar

çürüdü gönüller."

Şâire göre yaşananlar karşısında boyun eğip gurbete gitme değil, daha umutlu yarınlar için mücadele etme zamanıdır:

"nazlı yarla mutlu olmak için

gurbet yolunu tutmamak için

bu rezilliğe son vermek için

kavga günü kardaşlar

yarınlar için."[161]

Şâir Alirıza Saraçoğlu kaleme aldığı "*Türküz"* şiirinde ise Türk olmanın nasıl asil bir duygu olduğunu dile getirmektedir. Şâir, Türk kimlikliklerini inkâr edenlere karşı Batı Trakya Türk Azınlığının nasıl hep bir ağızdan Türküz diye haykırmaya devam ettiğine şöyle vurgu yapmıştır:

"Bu azınlığın asildir insanı

Tümü taşır Türk kanı

Tümü Türktür Tanrı Dağı kadar...

Ne mutlu bize;Türküz biz

İnkâr edene, Türküm diye sesleniriz

[161]Mustafa Çolak (a*), age*., s.46-47.

Nabzımız Türküm diye atar...”

Şâir, ayrıca Batı Trakya’da bulunan Türk azınlığın Fatih Sultan Mehmet’in torunları olduklarını hatırlatarak Türklerin şanlı soylarına da gönderme yapmaktadır:

“Evlad-ı Fatihan’ız biz

Şanlı bir milletin ahfadıyız biz

Bizde soylu Ecdat kanı var...”

Batı Trakya Türklerinin imanlı birer Müslüman olduğunu da belirten şâir, bu halkın sinesinde imanı, dilinde ve özünde Türklüğün vermiş olduğu gururla yaşadığını da dile getirir:

“Hira dağı kadar müslüman

Tanrı dağı kadar Türküz; temiz kan

Şükür! Sinemiz İman dolu Soydaşlar...

Göğsünü gere gere Türküm!deyin

Herkes hürdür din, dil ve milliyetinde!Bilin

Benliğinizi mertçe koruyun arkadaşlar...

Bizler ki:Türkçe konuşur

Türkçe okur

Türkçe yazarız...

Türk’e yaraşır şekilde yaşarız...”[162]

[162]Alırıza Saraçoğlu (d), *age.*, s.106.

Batı Trakyalı genç Türk şâirlerden Cihan Abbasoğlu "*Tarih ve Biz*" şiirinde, azınlık Türklerinin atalarının sahip olduğu o şanlı tarihten gurur duyduklarını belirterek, bu izleri taşıyan bir coğrafyada yaşıyor olmanın verdiği sevinci de dile getirmiştir:

"Gidiyoruz rüzgârı yara yara

Yolları birbirine kata kata

Atalarımızın sıcaklığını araya araya

Yadigarlarına baka baka

Derinden bir ah çeke çeke

Bitiremiyoruz o tarihi geze geze

Geçmişin, göçmüşlerin özlemini duya duya

Tarih içinde yaban çiçeği ola ola."[163]

3.2.3. Barış ve Dostluk

İnsanoğlunun yaşamına anlam katan, insanı insan yapan değerlerin başında barış ve dostluk gelir. Barış İnsanlar arasında çağlar boyu özlenen bir kavram olmuş ve bütün dini inanç sistemlerinin özünü oluşturmuştur.

Osmanlı Devleti'nin uzun hakimiyet yıllarında barış ve dostluğun hüküm sürdüğü toprakların mirasçıları olan , çeşitli baskı, ayrımcılık, asimilasyon gibi sıkıntılara maruz kalan Batı Trakya Türkleri için barış ve dostluk kavramı ayrı bir önem arz eder.

"*Barış Kuşları"* adlı şiirde şâir Mustafa Tahsinoğlu, sahip olduğu tüm farklılıklara rağmen insanların, barış ve mutluluk içinde yaşamalarını temenni eder.

[163] Feyyaz Sağlam (c), *age.,* s.193.

Şâir, insanların tek bir topluluk haline dönüşmesini hayal etmekte, bu hayalini tüm mevsimlerin bahara dönüşmesi ile örneklendirmekte, kuşları ise dünyada barış ağalarını ören elçiler olarak betimlemektedir :

"Gel derim bütün mevsimlere

Senenin

Karıştır karıştır hepsini

Bahar yap serin serin

Bütün boyalarını kullansam

Doğanın

Tek renk yap, boya insanları

Sanki hepsi çocukları bir ananın

Uçan kuşlara yükle

Sevgi bağlarını

Örsünler uçtukça

Bir uçtan, bir uca."[164]

Batı Trakya Türk Azınlığının yaşadığı kaygılı ve sıkıntılı günlerin sona ermesini arzu eden şâir Nalan Saraçoğlu "*Yaşamak İstediğimiz"* şiirinde, huzurlu bir ortamın özlemini çekmektedir:

"*Bir hayat var yaşadığımız*

Keder ve kaygı dolu

Başka bir hayat var

Yaşamak istediğimiz

[164] Mustafa Tahsinoğlu, *Azınlık Postası Gazetesi*, Sayı 181, Gümülcine 1974, s.4.

Kızıl akşamların güzelleştirdiği

Şâir kişinin bedenen olduğu kadar düşünceleri ile de özgür olabildiği, kavga ve savaşların yerini dostlukların ve sevgilerin aldğı, çocukların ellerine silah yerine barış çiçeklerinin tutuşturulduğu bir dünya hayal etmektedir:

Ruhların bir kuş misali

Serbest, özgür olduğu

Dostluk, sevgi dolu

Savaştan kavgadan arınmış

Çocukların elinde silah değil

Barış çiçekleri olmalı

Bir hayat var yaşadığımız

Keder ve kaygı dolu

Bir hayat var yaşamak istediğimiz

Serbest, özgür, huzurlu."[165]

Barış korunması gereken bir kavram olduğu kadar öğretilmesi gereken de bir kavramdır. Çocukları yarının umutları ve barışın temsilcileri olarak gören şâir Alirıza Saraçoğlu "*Yarınlar Sizin Olacak*" şiirinde, çocuklara barış ve sevgi için öğütler verir:

"Günleriniz olup kutlu

Yaşayacaksınız mutlu,

İnanınız gerçektir bu

Yarınlar sizin olacak...

[165]Feyyaz Sağlam(b), *age.*,s.209.

Şâir ayrıca Hz.Adem'in bütün insanlığın babası olduğu gerçeğinden hareket ederek, farklı dil, din ve ırka mensup olmanın sevgi ve barış duygularının önüne geçmemesini, tüm insanlığın birlik ve beraberlik içerisinde yaşaması gerektiğini de vurgular:

Ademin çocukları

Yarın iyi geçininiz...

Kavgalardan kaçınınız

Yarınlar sizin olacak...

Kalbinize girmesin kin,

Özge olsa da dil ve din

Bütün insanları sevin

Yarınlar sizin olacak...

Son verin düşmanlıklara

Sizler beyaz, sarı, kara

Yarınlar sizin olacak..."[166]

İnsanlık ve tüm dünya için yıkım olan savaşların getirdiği felaketlerin bitmesini ve insanlara yaşatttığı acıların dinmesini isteyen şâir Hüseyin Salihoğlu,bu düşüncelerini "*Savaş Olmasın"* şiirinde dile getirmiştir. Şair, barış için yapılan tüm çabaların ayrı bir kutsallık taşıdığını şöyle ifade etmiştir:

"Bütün toplumun fertleri,

Endişeli can derdinden,

[166]Alırıza Saraçoğlu (a), *age.*, s.17.

Gülle ve silah sesleri,

Duyulunca çevremizden.

Hüseyinoğlu, Tanrının vermiş olduğu canı almanın sadece Ona ait olduğunu ifade ederek Allah'ın kanunlarının insan eli ile yok edilmesinin önüne geçilmesini arzu etmektedir:

Tanrı'nın verdiği canı,

İnsan eliyle yok etmek,

Dökülen sel gibi kanı,

Dünyaca durdurmak gerek

Şâir, barış için milletler arasında yapılacak çalışmaların ayrı bir kutsallık taşıdığı düşüncesindedir:

Dostluk içinde milletler,

Karşılıklı sevinecek.

Barışa uzanan eller,

Her asırda öpülecek."[167]

Barış ve dostluk temasıyla yazdığı*"Aynı Geminin Yolcuları"* adlı şiirde şâir Mustafa Çolak, dünyayı sürekli hareket halinde olan bir gemiye benzetir. İnsanlar aynı yolculuğu yapan kardeşlerdir:

"*aynı geminin yolcularıyız biz*

hasrettir kadehlerden içtiğimiz

namusumuzdur her daim kavgamız

barış için kırıldı kaburgamız

[167]Hüseyin Salihoğlu (b), *age.*, s.79.

Düşünceleri için suçlanan azınlık insanının verdiği mücadeleler, yaşanan kavgalar hep barış olan bir ortamda huzur içinde yaşamak içindir:

düşündük vurdular ama susamadık

her zaman kardeştik her zaman sadık

seyir defterimizi nazım yazdı

hava korkunç derecede ayazdı

Şâir, Batı Trakya Türklerine özgürlük ve barış içinde yaşamak için mücadele etme ve birlikolma çağrısı da yapar:

meşaleleri olduk illerinin

başımızda gölgelerimiz serin

sonsuzluğa kadar dövüşeceğiz

ve hep o türküyü söyleyeceğiz."[168]

Şâir Füsun Suka *"Gel"* şiirinde tüm insanlığa seslenir. Bu çağrı, umutların tükenmediği, sevgilerin silinmediği, kalplerin kırılmadığı sevgi ve barış içinde yaşanılması gereken bir dünya içindir:

"Gel bir dünya kuralım,

Umutları tükenmemiş,

Sevgileri silinmemiş,

Saygıları bitmemiş,

Aşkları unutulmamış,

Kalpleri kırılmamış,

Yarınları kararmamış..."[169]

[168]Mustafa Çolak (a), *a.g.e.,* s.38.

Barışı savunan şâir Şükran Raif, bu düşüncelerini *"Barış İçin Kadın"* şiirinde dile getirir. O, kadınların barış içerisinde daha güzel yarınlar için çabalaması gerektiği fikrindedir:

"Biz kadınlar,

Barış üstüne

Şarkılar söylemeliyiz

Hep bir ağızdan

Yarınları,

Barışın beyaz kanatlarında

Kucaklayabilmek için,

Şâir, aynı zamanda kadına karşı oluşturulacak duyarlılığın temelinin erkek çocuklarına aşılanacak bilgilerle sağlanabileceği fikrini de savunur:

Beyaz güvercinler salıvermeliyiz

Erkek çocukların yüreklerine

Hep bereber

Kadın duyarlılığını öğretmeliyiz onlara..."[170]

Aynı şâir "*İstiyorum"* adlı şiirinde ise umut ettiği dünyanın özelliklerini sıralar. Şâir, dünyasını etrafı sınırlarla çevrili olmayan, insanların dostluk ve kardeşlik içinde yaşadığı, yüreklerin sevgiyle ısındığı sıcacık bir yer olarak ifade eder:

"Bir ülke istiyorum

Dost insanların yaşadığı

---

[169]Füsun Suka (b*), age*., s.25.
[170]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.189.

Benim ülkem diyebileceğim,

Bir dünya istiyorum

Sınırları olmayan

Ve tüm ırkların kaynaştığı,

Bir çevre istiyorum

Yeşili bol, denizi mavi

Güneşi sağlık saçan

Yüreklerimizi sımsıcak ısıtan!"[171]

Şâir Nalan Saraçoğlu "*Dosta Selam"*adlı şiirinde dostu için güzel dileklerini sıralar. Sevgilerin meltem yağmurları gibi dostunun üzerine yağmasını , tüm güzelliklerin ve sevgilerin onun yaşamını renklendirmesini ister :

"*Selam olsun dostum sana*

Meltemli yağmurlar gibi

Sevgiler yağsın üzerine

Şâir, dostu için yazılan kader yazgısını da kabullenir. Dostuna karşı beslediği sevgi Allah sevgisi ile bütünleşmiştir:

Kaderin yazılmış önceden de

Dilerim ki renkli çiçekler gibi

Cıvıl cıvıl olsun hayatın.

Ben sana dost dedim

Allah dostu olduğun için.

[171] Şükran Raif, *Şafak Dergisi*, Sayı 33, Gümülcine 1993, s.13.

Ey dostum,

Sana selam olsun

Tüm güzelliklere layıksın

Hepsi senin olsun."[172]

3.2.4. Toplum

Tarih boyunca insanlar bir topluluğa ait olmayı ve toplu olarak yaşamlarını sürdürmeyi gereksinim olarak görmüşlerdir. Bu bir arada yaşama ve etkileşim, birtakım değerlerin oluşmasını da beraberinde getirmiştir. Böylece söz konusu bir topluluğa mensup bireyler, o toplumun kalıplarını ve öğretilerini benimseyerek toplumsal kimliklerini kazanmakta ve topluma uyumlu şekilde bütünleşmektedirler.

Bir azınlık toplumu olan Batı Trakya Türkleri, mensubu oldukları Türk azınlık grubuna dair toplumsal kimlikleri ve bilinçleri oluşmuş bireyler olarak ön plana çıkmaktadırlar. Özellikle Türk kimliğine aidiyet noktasında azınlık toplumunda gözlemlenen bu yüksek bilinç düzeyi, Batı Trakya'daki Türk şair ve yazarların eserlerinde de yansıtılmıştır.

Şâir Alirıza Saraçoğlu*, "İyi Tanıyın Bizi"*şiirinde Batı Trakya Türkünün şanlı bir tarihe sahip olan asil bir milletin temsilcileri olduğunu haykırmış, Osmanlı Medeniyeti'nin şanlı tarihine duymuş olduğu hayranlığı da açıkça belirtmiştir:

"*Stohos, "Trakya'da yaşayan mogollar" demiş bize*

Oğuz nesli derler; bizim asil neslimize

Tarihte tam onaltı devlet kurmuş ceddimiz

Tarihe sorun! Tarih söyler size...Biz kimiz

[172] Nalan Saraçoğlu, *Şafak Dergisi*, Sayı 66, Gümülcine 1997, s.7.

Türk Milleti büyük bir Millettir...Boyları çok

Küre-i arz'da basmadıkları bir toprak yok."[173]

Şâir ve yazar Hüseyin Mahmutoğlu toplumları ileriye ve geriye götüren etkenlere dikkati çekmiştir. Ona göre kültüre, ekonomiye ve ziraate önem veren toplumlar gelişme yönünde hızla ilerlerken, bu unsurlardan uzak duran toplumlarsa gerilemenin eşiğindedir. Gelişimin süreklilik arzettiğine işaret eden şâir ve yazar, toplumların yetercilik düşüncesiyle hareket etmemeleri gerektiğini şu sözleriyle dile getirmiştir:

"*Öyleyse kendimize kültürün, ekonominin, ziraatin sığ yerlerini yeter görmeyelim.Yetercilik, ilerleyenler yanında sahibini gerileten bir unsurdur.Bu unsura bağlananlar,zamanla ilerleyenlerin gölgesinde kalırlar ve yaşamlarını sağlayan ışık onları aydınlatamaz*."[174]

Alirıza Saraçoğlu da "*Çağdaş Uygarlık"* şiirinde ilerleme ve çağa ayak uydurmak için çabalamak gerektiği düşüncesindedir. O, çağdaş uygarlığın zamanla değişen ve gelişen bir olgu olduğunu belirtmiş, gelişmelere açık bir toplum olunma fikrini benimsemiştir. Türk çocuklarına seslenerek köhne düşüncelerden uzak, bilimin ışığı altında ilerlemeleri gerektiğini vurgulamıştır:

"Çağdaş uygarlık nedir, üzerinde dur;

O, değişen bir olgu'dur...

O, insanları yeniler...İnsanlık O'na uyar

İnsan her çağda yeniliğe ihtiyaç duyar...

Tekniğin, bilimin yeniliklerinden yararlan

Ey Türk çocuğu! Çağdaş düşüncelerle nurlan...

---

[173] Alirıza Saraçoğlu (d*), age*.,s.34.
[174] Hüseyin Mahmutoğlu, "Kısır Döngü", *Azınlık Postası*, Sayı 88, Gümülcine 1970, s.3.

İnsanı köleleştirir köhne düşünceler!

Yükselir; mutlu yaşar, çağdaş düşünceli her bir er.."[175]

Toplumsal konularda yazan diğer bir şâir ve yazar Rahmi Ali ise bireyler arasında fikir ayrılıklarını doğal karşılarken, önemli olanın bu fikir ayrılıklarının bireysel çıkara dönüşerek toplumsal yapıya zarar vermemesi olduğunu belirtmiştir. Rahmi Ali'ye göre toplumsal konularda kişisel çıkarlar doğrultusunda hareket edildiği takdirde bir değerler karmaşası ortaya çıkar ki bu durum toplumda güvensizlik ortamı yaratır. Neticede toplum, toplum olma özelliğinden sıyrılıp bireysel bir kalabalık haline dönüşebilir.[176]

Şâir Alirıza Saraçoğlu da *"İnsanlar Birbirini Sevseler"* şiirinde insanların din, dil milliyet ayırt etmeden birbirlerini sevmeleri gerektiği fikri üzerinde durmuş, fikir ayrılıklarının saygı çerçevesinde , şiddete başvurulmadan kabullenilecek bir olgu olduğunu da düşüncelerine eklemiştir.

"*Milliyetine;*

Rengine bakmadan

Diline;

Dinine kulak asmadan

İnsanlar birbirlerini sevseler...

Birbirlerinin fikrine;

Görüşüne karşı, şiddet eylemine girişmeden

Mezhebine- inancına

Karışmadan...hatta kin gütmeden

---

[175] Alirıza Saraçoğlu (b), *age*.,s.71.
[176] Rahmi Ali, "Toplumun Kendini Düşünmesi", *Şafak Dergisi,* Sayı 24,Gümülcine 1992, s.2.

İnsanlar birbirini sevseler..."[177]

Rahmi Ali "*Toplumcu Anlayış*" adlı yazısında ise Türk azınlığına seslenmiş azınlık olarak toplumsalcı bir anlayışın önemini belirtmiş, azınlığa tüm kurum ve kuruluşlarıyla birlik ve beraberlik içinde hareket etme çağrısı yapmıştır:

"*Dıştan bakıldığında oldukça örgütlü bir toplum olarak göze çarpıyoruz. Oysa bu görüntü aldatıcı bir nitelik taşıyor.Buna karşın örgütlenmede bir alt yapının var oluşu toplumumuz için bir avantaj. Yapılması gereken iş, tüm bu kuruluşların toplumcu bir niteliğe kavuşturulması yönünde çalışmalaragirişilmesidir."*[178]

Şâir Alırıza Saraçoğlu, Rahmi Ali'nin birlik ve beraberliğin korunması ile ilgili düşüncecelerinde hem fikirdir. Şair, "*Olmalı Birliğimiz"* şiirinde şahsi menfaatler peşinde koşan ve topluma zarar veren, birlik ve beraberliğin önemini unutanlara gönderme yapmış ve toplum olma bilincinin önemini vurgulamıştır:

"Dün bir bütün olduğumuzu unutanlar oldu

Kimimiz ağlarken kimimiz seyirci kaldı

Kıskançlık kurdu kiminin içine girdi

Kiminin üzüntüsü kimini sevindirdi

Kardeşinin kuyusunu kazdı kimileri

Toplumsal yaralar açtı kimileri

Şahsi menfaat peşinde koştu nicesi."[179]

Diğer yandan Rahmi Ali, Türk azınlığın kendi içinde dağnık ve tutarsız oluşundan yakınmış ve toplumsalcı bir düşünce ve hareket tarzının benimsenemeyişinden duyduğu rahatsızlığı da düşüncelerine eklemiştir:

---

[177] Alırıza Sarçoğlu (b), *age.*,s.69.
[178] Rahmi Ali, "Toplumcu Anlayış",n *Şafak Dergisi*, Sayı 55, Gümülcine 1996, s.1.
[179] Alırıza Saraçoğlu (d*), age.*, s.65.

"Hemen her alanda toplum olarak bir tutarsızlık ve dağınıklık içindeyiz. Neyi ne zaman yapacağımızı bilemiyoruz. Çünkü olaylara ciddi olarak yaklaşamıyoruz. Karşılaşılan problemleri çözme yolları arama yerine durmadan bunlardan söz etmekle yetiniyoruz. Bir yerde kendi kendimizi kandırmaktan başka bir iş yapmıyoruz. Böylece her şey olduğu yerde kalıyor, problemler gittikçe büyüyor, toplum gün geçtikçe toplum olma özelliğini yitiriyor; nerdeyse amaçsız bir kalabalık konumuna düşüyor."[180]

Bir toplumun gelişerek ileriye gitmek için ihtiyacı olan gücün kendi içinde var olduğuna inanan şâir ve yazar bu düşüncesini,

"Bir toplumun ayakta durabilmesi için kendi iş gücünü harekete geçirmesi gerekir. Yaparak yaşatılır bir şey. Sürekli seyirci kalmak ya da alıcı durumunda kalmak insanı yozlaşmaya, çürümeye doğru götürür."[181] ifadeleriyle dile getirmiştir.

Nalan Saraçoğlu ise "*Biz"*şirinde toplumun körelip değerlerini ve sevgi anlayışını yitirmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Değerlerine sahip çıkmayan, suçu başkalarında arayan bir toplumun oluşmasında en büyük etmenin insanın bencil düşünceleriyle bizzat kendisi olduğu fikrindedir:

"Kördüğüm olmuş sevgiler

Yeryüzünde

Değerler yok oluyor

Önümüzde

Suçlular hep diğerleri

Sözümüzde

İnsanlık çıkar peşinde

Sayemizde."[182]

---

[180] Rahmi Ali, "Sorumsuzluk ve İlgisizlik",*Şafak Dergisi,*Sayı 70, Gümülcine 1997, s.1.
[181]Rahmi Ali, "Toplumcu Anlayış", *Şafak Dergisi*, Sayı 55, Gümülcine 1996, s.1.

Şâir Asım Haliloğlu da *"Sabır Ve Sukunet"* başlıklı yazısında bireylerin toplumları aydınlatmada oynadığı rölün önemini vurgulamıştır. Şâir aynı zamanda Toplumların yaptığı işin bilincinde olan, doğruyu görebilen, vicdanlı kişiler yetiştirdiği müddetce gerçek refaha ulaşabileceğini de sözlerine eklemiştir:

"Şu halde her millette, her toplumda insanlık gerçeklerini en iyi gören, en haklıyı, en doğruyu savunabilecek bilgili ve faziletli insanlar yetiştirilmesinin ne derece luzumlu ve önemli olduğu açıktır. Böyleleri vardır, fakat azdır. Çoğaldıklarında milletlerin kaderlerini ellerine aldıkları gün insanoğlunun kaderi tamamen değişmiş olacaktır. Milletlerarası çatışmalar azalacak, ıstıraplar dinecektir."[183]

Bir başka yazısında ise toplum açısından kültürün önemi vurgulayan Rahmi Ali bu düşüncelerini, "*Atatürk'ün bir sözünü defterimin bir yerine not etmişim. "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" diyor.Toplumları toplum yapan da ulusal kimlikleridir,ulusal kültürleridir. Bu konularda duyarsız olmak, ilgisiz kalmak insanın kendi kendine ihanetidir."*[184]cümleleriyle ifade etmiştir.

Şâir Reşit Salim de toplumları oluşturan ulusal kimlik etmeni ile ilgili düşüncelerini *"Öykü Olur"* şiirinde dile getirmiştir. Şâir, Batı Trakya Türkünün geçmişini Osmanlı Medeniyeti ile özdeşliştirmiştir. Dörtyüz yıl hüküm süren, Osmanlı'nın bayrağı altında yaşayan, zaferden zafere koşmuş bir ulusun temsilcileri niteliğinde olan azınlık insanının, Yunan egemenliğine girişini hezimete uğramakla nitelendirmiştir:

"Yaşananlar öykü olur serhat ellerinde

Atların toynaklarında binbir hengame canlanırdı

Evlad-ı Fatihan Gelibolu'dan geçti geçeli

Dörtyüzyıl zafer, yüz yıldır hezimettir yaşadığın

---

[182] Nalan Saraçoğlu, *Şafak Dergisi,* Sayı 47, Gümülcine, Haziran 1995, s.8.
[183] Asım Haliloğlu, "Sabır Ve Sukunet*", Akın Gazetesi,*Sayı 447, Gümülcine 1967, s.1.
[184] Rahmi Ali, "Her Ulus Şarkısını Kendi Diliyle Söyler*", Şafak Dergisi*, Sayı 130, Gümülcine 2002, s.5.

Atlar depreşir tarihinde doru, al, küheylan

Padişahlar korosu ta burda Maronya sırtlarında

Dörtyüz yıl zafer, yüz yıldır hezimettir yaşadığın

Yaşananlar öykü olur serhat ellerinde."[185]

Mustafa tahsinoğlu da toplumları oluşturan en büyük etmenin onları meydana getiren kültür ve ulusal birlikleri olduğu görüşündedir. Şâire göre bir toplum ancak geçmişinin izleri neticesinde varlığını güçlendirmektedir:

"Kültür değerlerinin toplum ve ulusların tanınmasında çok önemli bir yeri olduğu tarih içinde görülmüş ve halen de görülmektedir. Uluslar geride bıraktıkları kültür değerleri ölçüsünde değerlendirilmektedir. Bugün bazı uluslara diğer halklar tarafından gıpta ve sempati ile bakılmasının altında bu gerçek yatmaktadır."[186]

Şâir aynı yazısında kültürel etkinliklerin önemini bir azınlık toplumu olan Batı Trakya açısından değerlendirerek, kültürün ulusları birleştirici bir unsur olduğu fikrine de yer vermiştir :

"Bu durum, çeşitli politik ve kültürel saldırılara hedef olan Batı Trakya Türk Müslüman Azınlığı için daha büyük önem taşımaktadır. Azınlığımızın kimliğinin yapı taşları niteliğinde olan bu kültür değerlerini ayakta tutmak için bilinçli çalışmalar yapılmalıdır."[187]

Toplum olma bilincine sahip ve toplumun çıkarlarını ilk planda tutan şâir ve yazar Rahmi Ali, aynı zamanda toplumsal baskının fertleri olumsuz şekilde etkilemesinden duyduğu rahatsızlığı da dile getirmiştir:

"*Toplumsal baskının kişiyi denetlemede, toplumun koyduğu bazı kurallara uymada oynadığı bazı olumlu yanları var.Yadsınamaz. Ancak toplumsal baskılar katı*

---

[185] Reşit Salim, *Yuvamız Dergisi*, Sayı 69, Gümülcine 1992, s.20.
[186] Mustafa Tahsinoğlu, "Kültürel Etkinliklerin Önemi", *Şafak Dergisi*, Sayı 13, Gümülcine 1991, s.1.
[187] Mustafa Tahsinoğlu, "Kültürel Etkinliklerin Önemi", *age*., s.1.

birer gelenek - töre durumuna gelip de kişinin bilimsel görüş ve düşüncelerini engelliyor ve hatalı davranmasına neden oluyorsa durum değişir. Artık toplumsal baskı kişiyi, dolaysıyla toplumu kötü yönde etkilemeye başlamıştır.[188]

Toplumun bireyi etkilemedeki rolüne "*Kendinle Barış*" yazısında değinen şâir Şefaat Ahmet de, toplum kurallarının baskıcı ve tekdüze yönünü eleştirmiştir. Şâire göre önemli olan bireyin kendi isteğinin ve sahip olduğu öz benliğinin toplumun istekleri doğrultusuna yitirilip gitmemesidir:

"Başarımızın sınırı başkasının sınırına kadar olmamalıdır. Rotamızı daha geniş tutmalıyız ki, o sınır bittiğinde bizim aslında istediklerimizin, başkalarının istedikleri olduğunu, bizim olmadığını anlayacak safhaya gelmeyelim. Herkesin istedikleri ve başarabildikleri farklıdır. Herkesin yöntemleri ve hayattan beklentileri de."[189]

Her toplumun yapısı farklılıklar gösterdiğinden bu yapının belirlediği işlevler de farklılık gösterebilmektedir. Batı Trakya Türkleri de azınlık olmanın getirdiği etkilerle karşılaşarak yaşamak zorundadırlar. Şâir ve yazar Mustafa Tahsinoğlu azınlık olarak yaşamlarını sürdüren Batı Trakya'daki Türklerin Yunan devleti tarafından adeta güdülecek bir koyun olarak görüldüğünü belirtmiş, bu zihniyetle yapılan uygulamaların azınlık toplumunun onurunu zedelediğine işaret etmiştir:

"*21. Yüzyıla adım attığımız şu yıllarda barış, kardeşlik, eşitlik diye yeri göğü inleten seslerin ardında çıkar kokusu almamak, eğer azınlık ise, onun için hazırlanan baskı düzeni hazırlıklarını görmemek olası değil. Ama tüm bunlarla, istenilen bir kesime baskı düşüncesi ile hareket edilirken, o kesimin değerleri çiğneniyor zannedilirken, aslında tüm insanlık değerleri ayaklar altına alınmış oluyor.Bütün bunları reva gören kişilerin, böylesi davranışların kendi toplumlarına da zarar vereceğini ve geri tepeceğini görmeleri gerek."*[190]

---

[188] Rahmi Ali, "Toplumsal Baskının Kötü Yanları", *Şafak Dergisi,* Sayı 26, Gümülcine 1992, s.1.
[189] Şefaat Ahmet (a) *age*., s.63.
[190] Mustafa Tahsinoğlu, "Değerler Karmaşası", *Şafak Dergisi,* Sayı 34, Gümülcine 1993, s.2.

Şâir Mehmet çolak da *"Kavga"* şiirinde azınlık insanının haklarının ve benliğinin baskı ile ezilip küçük duruma düşürülürken, yapılanın aslında tüm insanlığa karşı yapılan bir saygısızlık olduğu konusunda hem fikirdir:

"gözlerini dikip hak isteyecekler

bu tozlanmış

bu küflenmiş

bu ayaklar altına alınıp

çiğnenmiş

ne varsa yakışır

insan saygınlığına"[191]

Toplumların sağlıklı bir şekilde varlıklarını sürdürebilmeleri için sahip olmaları gereken ekonomik güçün varlığı elbette ki yadsınamaz. Ancak bu ekonomik güç bilim ile sabitlendiği taktirde toplum gerçek anlamıyla toplum olma özelliğini kazanır. Şâir ve yazar Mustafa Tahsinoğlu da bu düşünceden haraket ederek görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

"Artık, Şöyle sözler herkesin dilinde: Dünyada devlet olarak, toplum olarak güçlü olmak için, ekonomik olarak güçlü olmak gerek. Kısacası, güç parada. Biz de azınlık olarak bu görüşteyiz. Gücümüz, zenginleştikçe artacaktır. Dayanıksız bir görüş değil, bu görüş. Ama şöyle bir dünyaya bakalım,ekonomik olarak güçlü devletler ve toplumlar daha önce eğitimine -öğretimine önem vermişler; bilimi, ilmi kendilerine kılavuz olarak almışlar...Sonra zenginlik gelmiş..."[192]

Şâir ve yazar Mehmet Dükkancı da toplumun gelişmişlik düzeyiyle eğitim seviyesinin artışını birbirine paralel iki unsur olarak ele almıştır. Mehmet Dükkancı, Türk azınlık toplumunun ilerlemesi için gençlerden umutludur:

---

[191] Feyyaz Sağlam (b),*age*., s.136.

[192] Mustafa Tahsinoğlu, "Yeni Bir Öğretim Yılına Girerken*", Şafak Dergisi*, Sayı 50, Gümülcine 1995, s.1.

"Ümitli olmamın başlıca sebebi genç kuşakta yaşanan bazı gelişmeler. Bu günlerde Batı Trakyalı genç üniversitede eğitim görmekte. Lise eğitimine devam edenlerin sayısısıysa gittikçe çoğalıyor. Dolaysıyla gelecekteki toplumumuzun çehresinin çok daha değişik olacağı bugünden seziliyor."[193]

Azınlıkta toplumsal ve özgür düşünceli kişilerin karşılaştıkları sorunları, şâir İbram Onsunoğlu "*Azınlığın Düşünmesinden Kim Korkuyor"* adlı yazısında değerlendirmiştir. Onsunoğlu Batı Trakya Türk Azınlığında bazı çevrelerce maksatlı toplumsal bir bilinç yerleştirilmeye çalışıldığını eleştirel şekilde yazısında dile getirmiştir:

"Azınlıkta hiçbir özgür düşünceli, dürüst ve demokrat bir birey yoktur ki toplumsal ve siyasi işlere soyunup katılsın da, sonra "statüko" çevreleri sırf bu tavrı veya tavrına uygun söylemi yüzünden onu böyle bir çamur çukuruna sokmasın ve hain ilan etmesin. Hala hain ilan edilmemiş böyle birileri varsa, bilsinler ki unutulmamışlardır, herhalde vakit onlar için erkendir ve çamur çukuru da onlar için de bir münasebetle kullanılmaya hazır bir vaziyette beklemektedir."[194]

3.2.5. Edebiyat

Batı Trakya Türklerinde edebî çalışmalar başta şiir olmak üzere hikâye, masal, fıkra ve az sayıda roman türlerinde verilen eserlerle geçmişten günümüze devam etmektedir.

Batı Trakya'daki Türklerde statülerinin bir yansıması olarak azınlık edebiyatının, bu var oluş dönemlerinde karşılaşılan sorunların başında eserlerin derlenip kitaplaştırılamaması konusu gelmiştir. Azınlık edebiyatını bir karmaşaya sürükleyen bu duruma şâir ve yazar Halil Hâkî dikkat çekmiştir:

"Azınlıkta edebiyat ürünleri verilmeye başlandı. Ancak, Azınlığımız, yapısı itibariyle, okuma- yazmaya pek demeyeceğim de kitap satın almaya pek alışık

[193] Mehmet Dükkancı, "Kitapsızlığımız*", Şafak Dergisi*, Sayı 31, Gümülcine 1993, s.7.
[194]İbrahim Onsunoğlu, "Azınlığın Düşünmesinden Kim Korkuyor", *Azınlıkça Dergisi*, Sayı 2,Gümülcine 2004, s.19.

olmadığından, şurada veya burada yayınlanmış çalışmalarımız, şiir,hikâye,masal, fıkra ve ne ise efendim, bunlar hep dağınık,bir araya toplanamıyordu; bunların bir Antolojisi yapılamıyordu.Yapılamadığı için de ortalıklarda sanki bir edebiyat gözükmüyordu...Kitaplaştırıldıktan sonra da pek çoklarımız aaa... dedik yahu Batı Trakya'da da edebiyat varmış; Batı Trakya'da da şair varmış; Batı Trakya'da da hikâyeci varmış; Azınlık içinde öyle yazar, çizer arkadaşlarımız oldu ki, yani Türkiye'deki yazarlardaki hikâye tekniğini burada yaşatmışızdır, burada da telakki etmişizdir. Oradaki şiiri burada da görmüşüzdür, yaşatmışız ve yazmışızdır. "[195]

Batı Trakya Türk Edebiyatı alanında üzerinde en çok çalışma yapılan tür şiirdir. Bu gerçeği değerlendiren Mustafa Tahsinoğlu, yapılan bu çalışmaların zamanla gerçek manasıyla ortaya çıkacağı görüşündedir:

"Şiirde- iyi veya kötü- çok ürün verdiğimiz bir gerçek. Bu korkulacak kadar kötü bir şey değil bence. Bu kalabalık şiir içinde süzüle süzüle iyileri kalacak iyileri kalıyor da. Üstelik bu tartışmalar, şiir olarak saymadığımız o çalışmalar yüzünden bir yoğunluk kazanıyor. Böylece şu doğuyor, şiir meraklıları bunları okuyunca kendilerine çeki düzen vermek zorunda kalıyorlar."[196]

Şâir Tahsinoğlu, aynı zamanda şiirin dil ile olan ilişkisini de ortaya koyar. Şâire göre şiiri ortaya çıkartırken kullanılan sözcüklerin kullanımı şiirin yapısını doğrudan etkiler:

"Kökü sözlü edebiyata kadar dayanan bir alan olduğuna göre, şiir peşinen dili etkileyecektir. Tanımını yapmasak da, şiir için bakın ne diyoruz, sözcüklerin en güzel ve etkileyici bir biçimde yerli yerine oturması; dahası sözcüklerin kendi dışında üzerimizde yaptığı çağrışımlar, algılar, imgeler, diye bir sürü şeyleri sıralıyoruz...Şimdi düşünelim, bu kadar büyük bir titizlik isteyen şiir, dili etkilemezse ne yapar...[197]

---

[195] Halil Hâkî, "Azınlık Edebiyatına Dair", *İleri Gazetesi,* Sayı 725, Gümülcine 1993, s.1.
[196] "Mustafa Tahsinoğlu İle Söyleşi", *Şafak Dergisi*, Sayı 69, Gümülcine 1997, s.13.
[197] "Mustafa Tahsinoğlu İle Söyleşi", *age*.,s.13.

Şâir bu duşuncelerini yazmış olduğu "*Şiir"* adlı eserinde de nakletmiştir. Şâir, aynı zamanda şiirin insan hayatı ile olan bağlarından bahsetmiş, şiirin dil, düşünce ve duygusal yoğunluğun eseri olduğunu vurgulamıştır:

"Şiir derin bilgi

Şiir dilbilim

İmge, görüş

Şiir içerik ,doğal yoğunluk

Anlam , duygu, çağrışım

Şiir oya, iplik, ibrişim

Ölçü, müzik

Şiiri yaşamın içinde gören şâir şiir yazma çabalarını uzun uğraşlar verilen ve az yol kat edilebilen bir yol olarak görmüş, kullandığı mercek ve odak sözcükleri ile de şiiri saf duyguların yansıtıldığı bir araç olarak betimlemiştir:

Şiir insan, şiir biçim

Şiir dil, kaynak

Kanasıya içmek

Şiir derya deniz

Bir ömür uğraş didin

Ancak kıyısında çimmek

Şiir temiz, akpak

Şiir ışıl ışıl mercek, odak."[198]

[198] Mustafa Tahsinoğlu, *Şafak Dergisi*, Sayı 55, Gümülcine 1996, s.7.

Türk azınlığın edebî alandaki en büyük sorununun, bu alandaki çalışmaların kitap haline dönüştürülememesi olduğunu belirten şâir ve yazar Mehmet Dükkancı, "*Kitapsızlığımız"* adlı deneme yazısında bu konuya açıklık getirmeye çalışmıştır:

"*Sanat çevremizin, yazın dünyamızın bir türlü gündeminden inmeyen önemli bir konu Kitapsızlığımız. Bu konudaki sorunlarımızdan ilki belki de en önemlisi toplumumuzda organize bir kitap endüstrisinin yokluğudur. Bir başka önemli sorun da okuyucu kitlesidir. Onbeş gazete, dergi gibi yayınları "okuyanların" sayısı yüz yirmi bin azınlık toplumu insanı arasında olsa olsa abartarak söylüyorum, dört bin civarındadır. Bunun sebebi de azınlık toplumu insanının çiftçi ya da işçi olmasıdır."*[199]

Şâir, aynı zamanda "*Sevgiler Dünyası"* şiirinde yazım çalışmalarında şiirin oynadığı rolü sevgi teması ile özdeşleştirerek anlatmıştır:

"Sadece sen

Anlatabilirsin gizlediklerimizi

İster kurşun, ister tükenmez ol

İster mavi,ister kırmızı...

Şiir kişinin duygu ve düşüncelerini, sırlarını paylaştığı, umutlarını tanımladığı mana dolu bir yolculuk olarak da tasvir edilmiştir:

Sevgiden bahset

Ama hangi sevgiden

Ruhun manalara sevgisinden

Aklın düşünceye sevgisinden

Kalbin hislere sevgisinden

İnsanın duyumsamaya sevgisinden

---

[199] Mehmet Dükkancı, "Kitapsızlığımız", *Şafak Dergisi*, Sayı 31, Gümülcine 1993, s.6.

Kalemin kağıda sevgisinden."[200]

Batı Trakya Türkleri edebiyatının bir azınlık edebiyatı olarak, daha çok azınlığın problemlerini yansıttığı edebiyat eserlerinde kendini açıkça göstermektedir. Şâir ve yazar Mücahit Mümin bu azınlık olma durumunun, Batı Trakya Türklerinin edebiyat eserlerinde daha çok toplumsal konulara yoğunlaşmalarına yol açtığını belirtmiştir:

"Demek istediğim, edebiyatımız daha çok toplumsal konularda yoğunlaşıyor. Toplumcu bir edebiyat özelliği göstererek. Bu da şundan oluyor. Yazarlarımız olsun, şâirlerimiz olsun, ürettiklerinin hepsinde, özellikle toplumsal bir ileti vermeye çalışıyorlar. Çok sorunlu bir azınlık toplumunda bu çok doğal..."[201]

Mücahit Mümin'in bu yorumuna karşı şâir ve yazar Mehmet Dükkancı ise Batı Trakya Türk edebiyatının salt azınlıkçı ve toplumsalcı bir edebiyat olmadığını dile getirmiştir:

"Toplumcu düşüncenin, sosyal bilimlerle, sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimleri ile uğraşmış, ya da bir dizi toplumsal sıkıntılar yaşayıp toplumsal bir duyarlılık almış insanlarda geliştiğini tahmin ediyorum. Bu arada hemen belirtmeliyim ki, Batı Trakya Türk Müslüman Azınlık toplumunun toplumcu edebiyatçısı, düşünürü, hiçbir zaman "aznınlık olduğunu", çoğunluktan farklı özelliklere, kimliğe, geleneklere, sorunlara sahip olduğunu unutmadan düşünen, yazan bir kesimdir.Bu bağlamda "Azınlıkçı düşünce- edebiyat"la sık sık çelişip çatışsa da, hiçbir zaman kendisini reddetmez, dışlamaz. Diyebiliriz ki Batı Trakya'daki toplumcu düşünür, edebiyatçı hiçbir zaman salt toplumcu düşünür olmamıştır."[202]

İbram Onsunoğlu ise Mehmet Dükkancı'nın Batı Trakya Türklerinin edebiyatıyla ilgili düşüncelerine "azınlıkçı edebiyat" yaklaşımıyla ekleme yapmıştır:

---

[200] Mehmet Dükkancı, "Kitapsızlığımız*",Şafak Dergisi, age*., s.6.
[201] Mücahit Mümin, "Yaz Geçerdi Ellerimden", *Şafak Dergisi*, Sayı 92, Gümülcine 1999, s.1.
[202] Mehmet Dükkancı, "Azınlıkçı - Toplumcu Edebiyat – Düşünce", *Şafak Dergisi*, Sayı 95, Gümülcine 1999, s.3.

"*Azınlıkçı edebiyat - düşünce - anlayış - siyaset- davranış tüm olarak sanırım en iyi şekilde azınlıkçılık kavramıyla ifade edilebilirdi.*"[203]

Batı Trakya Türk Azınlığında edebi tür olarak olarak şiirin ayrıcalıklı bir nitelik kazandığının izleri, şâirlerin düşünce dünyalarında da açıkça görülmektedir. Azınlıkta edebiyat alanında şiir türündeki eserleriyle son dönemde dikkat çeken genç şâirlerden Sibel Gülistan şiirin duygu aktarımındaki işlevini ve önemini şöyle dile getirmiştir:

"Benim için şiir bir araçtan çok duygularımı kâğıda dökebildiğim, yazdıktan sonra kendimi huzurlu hissettiğim, kendimi ve düşüncelerimi yansıttığım bir amaç oldu."[204]

Şâir Gülten Mustafa Aliosman da şiirin duygu ve düşünceleri akatarmaktaki rolünü *"Şiir*" adlı eseriyle anlamlandırmıştır. Şâire göre şiir geçmişe ışık tutan, yeri geldiğinde dersler çıkarılabilen yaşamımızın bir parçası, düşüncelerimize ışık tutan beynelminel bir yoldur:

"Şiir nedir sizce?...

Anlatayım isterseniz dilim döndüğünce.

Duygu , düşünce san'atıdır.

Yaşamın özüdür.

Bazıları geçmişten seslenir.

İbret alınır...

Bazıları yol gösterir.

Yürütür ilerletir.

Bazıları içinde bulunduğumuz zamanın aynasıdır

---

[203] İbrahim Onsunoğlu, "Azınlıkçılık Üzerine", *Şafak Dergisi,* Sayı 97, Gümülcine 1999, s.3.

[204]"Sibel Gülistan İle Söyleşi*",Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı 185, Gümülcine 2013, s.26.

Yaşam şeklimiz onda canlanır.

Sınır tanımaz... Beynelmineldir.

Anlamlı okuyunca,

Nice taş yürekleri eritir.

Sözün kısası her şiirden ders almak gerekir.

Çünkü, her şiir bir şeye işarettir."[205]

Şâir Alirıza Saraçoğlu da şiirin kendisi için önemini *"Milletimin Hizmetindeyim"* adlı şiiri ile nakletmiştir. Şâire göre şiir, halkının dertlerini, sevinçlerini aktardığı, boş bir uğraştan ziyade bir yaşam amacı niteliğindedir:

" Ben ömrümü verdim şu kalemime;

Ortakım! Halkımın tüm elemine...

Bu bir merak değil!....Boş gaile hiç!!!

Yoksa dalmaz idim şii'r alemine..."[206]

Rahmi Ali, Alirıza Saraçoğlu'nun şiiri halkının duygu ve düşüncelerini aktarmada birincil vasıta olarak kullanması ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

"Saraçoğlu -daha çok duygusal bağlamda- toplum değerlerine gönülden bağlıdır. Bu konuda en ufak bir ödün vermek istemez. Dil, din, bayrak, atalar, Anavatan Türkiye, Atatürk onun her şeyidir dünyasıdır. Şiirlerinde ağdalı dil kullanmasına, eğitim düzeyi sonucu Türkçe'ye bilimsel anlamda vakıf olmamasına karşın, Türkçe'ye Türk diline hayrandır."[207]

---

[205] Gülten Mustafa Aliosman, *age*., s.103.
[206] Alirıza Saraçoğlu (d), *age*., s.139.
[207] Rahmi Ali, "Saraçoğlunun Şiirinde Toplumcu Yaklaşım", *Şafak Dergisi,* Sayı 133, Gümülcine 2003, s.2.

Şiir ile ilgili düşüncelerini aktaran diğer bir şâir Şükran Raif, şiirde mükemmelliği yakalamanın gerekliliğini şöyle vurgulamıştır:

"Bana göre şiirde mükemmelliği yakalayabilmek için duyguların yoğunluğuna ve bu duyguların defalarca süzgeçten geçirilmesine gerek vardır. En zor yazım şekli olduğu düşüncesindeyim. Az kelime kullanarak çok şey anlatmak. İşin zorluğu burada işte."[208]

Şâir Sibel Gülistan ise "*Şaire Dair*" adlı şiirinde en olgun ve anlamlı şiirlerin ancak aşk ile yazılabileceği görüşündedir. Gecenin karanlığının vermiş olduğu ürpertiyi, aşk karşısında duyulan tedirginlik ile ilişkilendirmiştir:

"*Gecenin de tadı bir başkadır kopelia*

Karanlığın da tadı başkadır

Ve en olgun şiirler

Aşktadır

Bakarsın bir gün şâir olursun kopelia..."[209]

Şiirin, duygu ve düşünce aktarımındaki öneminden bahseden şâirlerden birisi de İbrahim Baltalı'dır. Batı Trakya'da azınlık olarak yaşayan Türklerin karşı karşıya kaldıkları zorlukları şiirlerinde sık sık dile getiren şâire göre şiir aynı zamanda Türk azınlığın sesi niteliğindedir:

"*O yıllarda azınlığımıza yapılan baskıları anlatmanın en güzel yolu bana göre şiirdi. Çünkü, şiir çok gizemli bir anlatım şeklidir. Aynı zamanda etkileyici bir türdür de."*[210]

Şâir Hüseyin Mazlum da şiirin ekmek ve su kadar ihtiyaç gereksinimi olduğu görüşündedir. "*Öptükçe Şiiri"* adlı eserinde şiirin olmadığı bir dünyayı batmaya

---

[208] "Şükran Raif İle Söyleşi*", Şafak Dergisi*, Sayı 75, Gümülcine 1997, s.6.
[209] Sibel Gülistan, *a.g.e.*,s.63.
[210] İbrahim Baltalı, "Sanat", *Rodop Rüzgârı*, Sayı 9, Gümülcine 2000,s.3.

değer bulur. O, şiirin yaşam kadar değerli ve kutsal olduğu görüşünü savunanlardandır:

"Su gibi bir nesne

Aziz ekmek kadar

Olmasa şiir sanırım

Dünya batmaya yarar

Hüseyin Mazlum şiir yazmayı nazlı bir yara duyulan sevdaya benzetmiş, tüm karşıt düşüncelere rağmen şiire olan bağlılığından vazgeçmemiştir:

Bahçelerine girdim

Yedim ayvadan, nardan

Nice derdi vurdu da başıma

Vazgeçmedim bu yardan..."[211]

Şâir Mustafa Çolak için şiir ise, yasaklara karşı bir başkaldırı aracıdır. Şâirin "*Mülteci İsteklerim Var*" şiirinde şiire karşı duyulan istek, islam dininin getirmiş olduğu yasaklar ile ilişkilendirilmiştir. Ancak şâir şiiri başdöndüren şaraba ve kadına benzeterek vazgeçilmezliğini vurgulamayı bilmiştir:

"Sen bana yasaksın

Tıpkı şarap gibi

Ama benim mülteci isteklerim var

Şiir gibi senin gibi..."[212]

Şiirin anlamsal bütünlüğüne değinen şâir ve yazar İbram Onsunoğlu'na göre her şiirin bir hikâyesi vardır. Önemli olan şiirin özüne inebilmek, onu anlayabilmek ve ondan gerekli mesajları çıkarabilmektir:

---

[211] Hüseyin Mazlum (c*), age.*,s.8.
[212] Mustafa Çolak (b*), age.*,s.9.

"Tabii her şiirin bir öyküsü vardır.Onu yazmak için esin nereden gelmiş? Hangi olaydan, yaşantıdan, düşünceden? Neden öyle algılanmış v.s. Bazen o oyküyü bilmeden o şiiri anlamak mümkün değil. Öykü her zaman şart değil, eğer şiir genel mesajlar içeriyorsa. Belki gerçek şiir böyle mesajlar içereni. Ancak bazen bir şiir onun yazılmasına neden olan öyküyle o denli bağlantılı ki, ayrılmazcasına, tek başına olunca bir sözcük yığınından öte gitmiyor. Nereye çekersen çek. Okuyunca bedii zevk de verse,haçan içine giremiyorsun. Önündeki kale duvarını delemiyorsun. Bazen belki bunun da bir tadı var. Ama genellikle bu durumlarda canımın sıkıldığını görmüşümdür."[213]

Şâir Şefaat Ahmet ise"*Çağlayan Ruhumun Derinlikleri"* adlı şiir kitabında geçen bir paragrafta şiirlerini yazarken hissetiği duygularını ve düşüncelerini nasıl kaleme aldığı konusuna değinmiştir:

Şiir yazma hazırlığı bilinçaltında gelişiyor. Yazma aşaması ise kısa sürüyor, zaman zaman yaşadığım duygu ve düşünceleri bir not halinde saklıyor, kendimi hazır hissedince bunları şiire döküyorum, şiirlerimi daha sonra okuduğumda, yazdığım andaki duyguları yaşayamıyorum. 10 yaşındayken tiyatroya Şafak Okuma Tiyatrosuna gidiyordum ve şiirler okuyordum. Yazın alanıyla ilgilenmek ve yazmak hoşuma gidiyordu. Düşüncelerimi yazmayı seviyorum "...."[214]

Şefaat Ahmet'in şiire olan bağlılığını ve düşüncelerini *"Şaire Sesleniş"* adlı şiirinde de vurgulamıştır. Şairler, düşüncelerini yazarak haykıran bir çocuk kadar saf, umutlarını hiç kaybetmeyen ve yaşamlarını şiir ile yoğuran kişiler olarak nitelendirilmiştir:

"Sana sesleniyorum

Ey duygulu insan

Kalemi yazmaktan yorulmuş

Yüreği çocuktan

---

[213] İbram Onsunoğlu, "Bir Şiirin Oyküsü", *Şafak Dergisi*, Sayı 80, Gümülcine 1998, s.9.
[214] Şefaat Ahmet (b) *Çağlayan Ruhun Derinlikleri*, Paratiritis Yayınları, Gümülcine 2012 , s.14.

Sesi haykırıştan

Hep bir umut için yaşayan

Ne zamana kadar her şeyi şiirlerindeki

Gibi yaşamaya devam edeceksin"[215]

Şâir Naim Kazım "*Sizin ve Bizim Şiirlerimiz" de* diğer ülkelerde yazılan şiirler ile Batı Trakya Türklerinde yazılmış şiirleri anlam bakımından karşılaştırmıştır. Şair, Batı Trakya dışında yazılan şiirlerin anlamlandırılması kolay yaşanmışlıktan uzak, hayal edilerek tasarlanmış şiirler olduğu düşüncesindedir:

"Sizin şiirleriniz

Yıkık yüreklerimiz üstünde yazılmış

Hava gibi soluklanması kolay

Belirlenmiş kalıplar içinde

Su gibi ak ak

Sahte sevgiler söylencesidir."

Oysaki Azınlık şiirlerinde Batı Trakya insanının hedefledikleri aydınlık gelecek, çekmiş oldukları sıkıntılar, hissedilerek ve yaşanılarak işlenmiştir. Şâir bu şiirleri derin manalar taşıyan, gerçekçi şiirler olarak nitelendirmektedir:

" Bizim şiirlerimiz

Sevgileri tutkuları çalınmış

Yürek sızılarında yapayalnız

Suskunlukta acıları sırtlanmış

Yaşanmışlığını dillendirir insanımın

[215] Şefaat Ahmet (b), *age.*, s.42.

Biz yıllardır Batı Trakya'da

Aydınlık özlemler içinde

Diken gibi batan

Isırgan gibi dağlayan

Tutsaklığımızın acı şiirini söyleriz."[216]

3.2.6. Sanat

Batı Trakya Türk Azınlığında sanat geçmiş yıllarda yaşanılanların da etkisiyle üzerinde çokça durulan ve düşünülen bir kavram olmamıştır. Halkın yaşam mücadelesi, eğitim durumu, yaşanılan baskılar sanat çalışmalarının tanınıp benimsenmesinin önünde uzun yıllar sürecek engellere neden olmuştur.

Azınlıkta 1967 yıllarında halkın yaşam tarzının sanat olgusunu etkileyişi ile ilgili düşüncelerini şâir Halil Hâki "*Bizde Sanat Hareketleri*" yazısında şu sözleriyle iletmiştir:

"Var mı desem?Yok mu desem?

Biz daha henüz ihtiyaç devrindeyiz. Hem öyle ki , diğer toplumların yıllar önce hallettiği problemleri değil kabul etmek, zihnimizden bile geçmeyen yerlerimiz var Bir örnek şu ki:

A veya B köyümüz, hala cehaletin koynunda yüzüyor! Yahu siz okumadınız, okutulmadınız, ama hiç olmazsa evlatlarınızı cahil bırakmayınız! Hani okulunuz ve nerede öğretmeniniz? Köye sığırlar için çoban tutarken "iyi bakar mı?" diye münakaşa eder durursunuz da neden çocuklarınız için aynı şeyi düşünmezsiniz? Ve aynı köy, afyon almış gibi bakarsınız kıpırdamaz bile.

[216] Feyyaz Sağlam (b) , *age*., s.125.

Şimdi böyle bir ortam içinde san'attan bahsetmenin yeri mi? Kim anlar, Kim dinler? Onun için bize halka hitap eden, öğüt veren onları aydınlığa davet eden eserler lazım...Onun sönmüş kurum olmuş cahillik maskesini yüzlerinden sıyırıp atmak lazım... Uyansın...Uyansın!"[217]

Azınlıkta resim, müzik, tiyatro gibi sanat çalışmalarının gerektiği kadar tanınıp benimsenmediğini belirten yazar ve şâir Mehmet Dükkancı da, 90'lı yıllarda yazmış olduğu "*Sanat Sanat Dediğimiz"* adlı yazısında bu konuyu şöyle değerlendirmiştir:

"*Sanat bugüne kadar toplumumuzda çok yanlış tanıtılmış, tanınmış. Ya da biz gençlere yanlış şekilde tanıtıldı ve hala aynı şekilde tanıtılıyor. Sanatı gerçekten tanıyan, ondan zevk alan bizim kuşaktaki talihli gençlerin sayısı ciddi boyutlarda azdır. Bu durum üzücü olduğu kadar düşündürücüdür*."[218]

Mehmet Dükkancı aynı yazısında sanat olgusunun topluma doğru şekilde tanıtılıp, kazandırılması gerekliliği üzerinde de durmuştur:

"*Bir taraftan toplumumuzun gençleri dışındaki fertlerine sanatın öyle zengin insanlar için olmnadığını, sanatın bir lüks olarak görülemeyeceğini anlatmalıyız...Diğer taraftan da toplumumuzdaki gençlere sanatı, sanatın güzelliğini, insancıllığını, sıcaklığını anlatmalıyız*."[219]

Şâir Alirıza da"*Batı Trakya Türküne Saygınlık Kazandıralım"* şiirinde Batı Trakya halkına seslenmiş, geleceğin ancak bilimin ışığı altında sanat ile bütünleşerek gerçek amacına ulaşabileceği fikrini dile getirmiştir:

"Geleceğe tam bir ümit bağlayalım biz

Ressam,şâir,edip yetiştirelim biz

Bilime milletçe önem verelim biz

---

[217] Halil Haki, "Bizde Sanat Hareketleri", *Akın Gazetesi*, Sayı 439, Gümülcine 1967, s.3.
[218] Mehmet Dükkancı, "Sanat Sanat Dediğimiz",*Şafak Dergisi*, Sayı 17, Gümülcine 1991, s.6.
[219] Mehmet Dükkancı, "Sanat Sanat Dediğimiz", *age*.,s.6.

Bu azınlığa saygınlık kazandıralım..."[220]

Mustafa Çolak da zafere ve aydınlığa giden yolda sanatın ışığı altında ilerleme taraftarıdır."*Umut"* şiirinin bir bölümünde sanatın karanlık düşünceleri aydınlatan, toplumları birleştiren etkin gücünden faydalanılması gerektiği ile ilgili görüşlerini de belirtmiştir:

"*Gömeceğiz zalimi karanlık tarihin*

Halkımızı kelepçelerden kurtaracağız

Bilime sanata ve zafere giden günlerin

Tohumlarını atıp çoğalacağız"[221]

Sanatın en büyük özelliklerinden biri insan ruhunun inceliklerini yansıtmasıdır. Şâir ve yazar Mustafa Tahsinoğlu da sanatta aslolanın bu yansıtma olduğuna işaret ederek, sanata ve sanatçıya olan bakışını şöyle ifade etmiştir:

"*Sanatın herhangi bir dalı ile uğraşmak, benim gözümde o kişiye ayrıcalık kazandırıyor. Peşinen ben olaya bu gözle bakıyorum. Hele bizim gibi sanatçısı çok az olan bir toplumda, böylesi çalışmalar içine girenleri kıskançlıkla sahiplenmeliyiz.*"[222]

Şâir Gülten Mustafa Aliosman da sanatın ayrıcalıklarına inananlardandır. "*Sınırları Olmayan Bir Daldır Sanat"* şiirinin bir bölümünde sanatı, katı yürekleri eriten, insanlar arasında sevgi bağlarını güçlendiren büyülü bir araç olarak nitelendirmiştir:

"Sanata evet diyenlere hayranım

Sanatın büyüsüne inananlardanım

Sanatla çözüm bulur pekçok problemler

---

[220] Alirıza Saraçoğlu (d), *age.*, s.157.
[221] Mustafa Çolak (a), *age.*,s.42.
[222] Mustafa Tahsinoğlu, "Bir Resim Sergisi ve Düşündürdükleri", *Şafak Dergisi*, Sayı 67, Gümülcine 1997, s.1.

Katı yürekler bile iyiliğe meylederler."[223]

Mustafa Tahsinoğlu sanatın evrensellik boyutuna da değinir. Sanatta var olması gereken evrenselliğin kendince tanımını yapar. O, sanatta yöresellikten ziyade evrensellikten yanadır:

"Bence sanatta evrensellik ortaya koyduğun yapıtta savunduğun değerlerin, kendi yören ve sınırların dışında da paylaşılması, kabul görmesi demektir. Eğer sanatçı yapıtını insana, insan sevgisine dayandırmışsa, bunda da içtense, bunu başarıyı var sayarak söylüyorum, evrenselliğin sınırından adımını atmıştır; tersi bir deyişle, kendi sınırından taşmıştır. Bu yapıtta istersek çok küçük, hiç duyulmamış bir bölgeyi, o bölgenin insanlarını işlemiş olalım. Örneğin Karaoğlan dağlarında bir köy ve köyde geçen bir olayı. Bu yapıt, şiir,roman, hikaye,resim hatta karikatür ve fotoğraf olabilir."[224]

Şükran Raif ise sanat çalışmalarının bir toplumu bilinçlendirip şekillendirmesindeki rolüne vurgu yapmıştır:

"Ben, tiyatrosu, sineması, kütüphanesi veya kitabevi, resim ve heykeli olmayan bir ülke düşünemiyorum, düşünmek te istemiyorum. Çünkü her şey korkunç yavan olurdu. Tüm bu yavanlığın yanı sıra, yürekler ve beyinler çok büyük ölçüde susmuş olurdu. Daha doğrusu insansız kalınmış olurdu. İnsanın yaşadığı her yerde, tüm bu saydıklarım var olmak zorundadır. Duygu ve düşüncelerimizi kitaplarda, tablolarda ve diğer sanat dallarında konuşturmak kaçınılmaz bir gereksinimdir. Kültür ve sanata, diline önem vermeyen bir toplum yozlaşmaya, benliğini yitirmeye mahkumdur."[225]

Diğer yandan Şükran Raif, yapılan sanat ve kültür çalışmalarının toplum üzerindeki yansımalarına da değinmiştir:

"*Ben zaman zaman, kültür ve sanat çalışmalarını bir toplumun giysileri ve aksesuarları olarak düşünürüm. Giysilerimiz bizi dış etkenlerden koruduğu gibi,*

[223] Gülten Mustafa Aliosman, *age.*,s.115.
[224] Mustafa Tahsinoğlu, "Bir Resim Sergisi Ve Düşündürdükleri", *age.,* s.1.
[225]"Şükran Raif İle Söyleşi", *Şafak Dergisi*, Sayı 75, Gümülcine 1997, s.7.

kültür ve sanat çalışmaları da toplumların benliklerinde çoğu kez bu rolü oynar, Giysinin kişiyi ifade ettiği gibi, kültür ve sanatımız da toplum yapımızı anlatır."[226]

Şefaat Ahmet de "*Sanatçı"* adlı deneme yazısında Şükran Raif'in sanatın kişiyi dış etkenlerden koruma fikrine katılmıştır. Kişi Sanat ile uğraştığı müddetçe kötü alışkanlıklara olan ilgiden de uzak durmayı bilecektir. Şâire göre sanat, bütün bu ayrıcalıklarına rağmen değeri kolay anlaşılamayan, hakkı verilmeyen alanların başında da gelmektedir:

"Sanatçı doğulur, ve sonra da olunur ona verilen emek ve birikimle. Her şey olunabilir hayatta, sanatçı dışında. O güzellikleri görebilendir ve yaşatan. Ruhu hasastır ve kırılgan. Hakkı verilmeyen tek alandır. Oysa üretmek gerekir, en azından çabalamak ve sonuç önemli değildir. Üretildikçe ilerlenir, emek verdikçe, alışkanlık edindikçe, daha başka alışkanlıkların olmaması için."[227]

Batı Trakya Türk Azınlığında tiyatro çalışmaları ile de öne çıkan Şükran Raif, tiyatro hakkındaki düşüncelerini şu sözleriyle dile getirmiştir:

"Bana göre tiyatro nedir?... Ben hep şöyle bir şey derim. Tiyatro, sahneden bize ve yaşantımıza ayna tutma sanatıdır. Bizlere, bir dizi olaylardan oluşan yaşamsal gerçeği gösterme sanatıdır.İnsanıinsana anlatır. Bazen iç dünyamızı ve bu dünyamızda yaşadığımız yoğun duyguları, bazen de bize öğretildiği üzere, fazlaca düşünmeden, alışkanlıklarımız sonucu sürdüre gittiğimiz günlük ve özel dünyamızı mercek altına alır Sahnenin sihirli atmosferi içinde bizi taklit eder."[228]

Aynı söyleşide Şükran Raif, sanatın ve tiyatronun toplum açısından önemini de vurgulamıştır:

---

[226]"Şükran Raif ile Söyleşi*", age.*,s.7.
[227] Şefaat Ahmet(a) *age*.,s.49.
[228] "Şükran RaifİIe "Acılı Toprak" Oyunu ve Azınlıkta Tiyatro Geleneğini Yerleştirme Çabaları Üstüne Bir Söyleşi*", age*., s.11.

"...Mustafa Kemal, "Sanatsız Kalmış bir toplumun hayat damarlarından biri kopmuş demektir" derken sanata ve kültüre verilecek önemin ne denli gerekli olduğunu söyler...İşte bu tiyatro çalışması karanlığa atılmış bir adımdır..."[229]

Aynı zamanda Tohum ve Çekirdek Tiyatro Topluluğu (TOÇEK)'in yönetmenliğini yapan Şükran Raif, tiyatro olgusunun çocuklar üzerinde yapacağı olumlu etkiyi şöyle değerlendirmektedir:

"*Biz kendimiz grup olarak yani TOÇEK olarak yapac ağımız şeyler de var. "TOÇEK Drama ve Yaratıcılık Atölyesi". Bu çocuklarla yaptığımız bir çalışma… Onlarla duygu çıkarımı, kendilerini ifade etmeye yönelik çalışmalar, özgüvenlerini kazanmaya yönelik çalışmalar yapıyoruz.Çünkü bizim azınlık insanında özgüven eksikliği maalesef çok fazla. Kendimizi ifade etmekte ikincil insanlarmışız gibi davranıyoruz. Öncülüğümüz yokmuş gibi düşünüyoruz. Artık çocuklarımızda bu psikolojinin olmaması adına yaptığımız çalışmalar*."[230]

Batı Trakya'da ilk tiyatro çalışmalarının da öncüsü olan Rahmi Ali, tiyatro eserlerinin yazımsal özelliklerine dikkati çekmiş, bu eserlerin okunmaktan ziyade oynanmak için yazıldıklarını belirtmiştir. Şâire göre tiyatro eserlerini diğer yazılı sanat eserlerinden ayıran en önemli özellik budur:

"Biryerlerde okumuştum: "Tiyatro eseri, okumak için değil; oynamak için yazılır." diye bir görüş ileri sürüyordu yazar. Hemen çizdim yazının altını o an. Biraz da doğruydu. Öyle ya; yüzlerce şiir, hikâye, roman okumuştum da bir tiyatro eserini baştan sona okuduğumu hiç hatırlamıyorum. Demek ki tiyatro eseri ancak oynandıktan sonra tamamlanıyor. Bir bestenin icra edilmesi gibi bir şey."[231]

Rahmi Ali aynı yazısında, tiyatronun görsel olarak seyirci üzerinde yansıttığı etkilerden de söz etmiştir:

---

[229] "Şükran Raiften alıntılar", *Rodop Rüzgârı*, Sayı 20, Gümücine 2000, s.3.
[230] "Şükran Raif İle Söyleşi", *Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı 186, Gümülcine 2013, s.21-22.
[231] Rahmi Ali, "Tiyatrolu Yıllar",*Şafak Dergisi*, Sayı 17, Gümülcine 1991, s.4.

"*Tiyatro bir başka etkiliyor seyirciyi. Olay, oyuncu,seyirci adeta özdeşleşiyor. Seyircinin gözleri önünde, nerdeyse uzanıp tutabileceği bir yerde ve yakınlıkta oynanıyor oyun*."[232]

Tiyatronun toplumları birleştirici özelliğine vurgu yapan diğer bir isim de İbrahim Baltalı'dır:

" *Sanat ve aynı zamnada tiyatro, insanların sorunlarını anlattıkları ve çözüm yollarını araştırdıkları önemli bir propaganda mekanıdır. Aynı zamanda insan ilişkilerini düzenleyen ve diyalog yollarını açan bir araçtır*."[233]

Batı Trakya Türklerindeki sanat faaliyetlerinin durumunu değerlendiren şâir ve ressam Füsun Suka ise, Türk azınlık toplumunda sanatı sevdirme çalışmalarında çocukların yanı sıra ailelerin de bilinçlendirilmesi gerektiğini sözlerinde ifade etmiştir. Füsun Suka ayrıca sanatın ve özellikle resimin toplumlar arasında birleştirici ve kaynaştırıcı bir unsur olduğu görüşündedir:

"Sanatsız, özellikle resimsiz hayat olmaz. Bunu anlayabilmek için yaşamak lazım. Resim sanatı sizin iç dünyanızı yansıtır,güzelleştirir. Hayattaki güzelliklere güzellik katar, size hayatı sevdirir. Resimle kendinizi özgürce ifade edersiniz. Yani resim özgürlük demektir. Resim bütün dünya insanlarının ortak sanatıdır, ortak dilidir.İnsanları yakınlaştırır, birleştirir. Resim sanatı insanları hayal dünyasına sürükler. İnsanları derin derin düşündürür, insanlara mutluluk katar. Bugünkü karmaşık dünyada, insanlık değerlerinin yok edildiği ortamda her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulur resim sanatına."[234]

Alirıza Saraçoğlu da "*Karayı Beyaza Dök*" şiirinde çocuklara resim sanatının güzelliklerinden bahsederek, resime önem vermeleri için tavsiyelerde bulunmuştur. Şâir, resim ile kişinin içindeki duygu ve düşüncelerin dış dünyaya aktarılarak, karanlık ve umutsuzlukların değiştirilebileceği fikrindedir:

"Sen süslü takalar çiz

---

[232] Rahmi Ali, "Tiyatrolu Yıllar", *age.*,s.4.
[233] İbrahim Baltalı, "Tiyatro*",Rodop Rüzgarı*, Sayı 21, Gümülcine Mayıs 2000, s.3.
[234]"Füsun Suka İle Söyleşi*,"Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı 107, Gümülcine 2007,s.29.

Masmavi olsun deniz

Resmi sevmelisiniz

Al fırçayı çiz küçük

Karayı beyaza dök

Yaz, çiz durma ey çocuk

Çok çalışınız Küçük

Yarın olunuz büyük..."[235]

Batı Trakya Türklerinde kültür- sanat hayatında müzik alanında yapılan çalışmalardan belki de en önemlisi, şair ve eğitimci Reşit Salim tarafından hazırlanan "Öyküsüyle Notasıyla Batı Trakya Türküleri" adlı eserdir. Bu eser, yazar tarafından Batı Trakya'daki Türk köyleri dolaşılarak yapılan türkü derlemelerinin yer aldığı bir kitaptır. Reşit Salim söz konusu müzik kitabının ortaya çıkma sürecini şöyle nakletmektedir:

"*Ben köyleri ve düğünleri gezerek çeşitli türküleri derledim. Davulcular ile konuştum, onlardan bilgi aldım. Yaklaşık üç yıl gibi bir zamanımı aldı bunları derleyip toplamak. Daha sonra derneklerden bunları toplayıp kitaplaştıralım diye teklif geldi. Fakat ben de sadece türkülerin öyküleri ve sözleri vardı. Söz ve hikâye ile basit olacağını düşündük ve bir şeyler ekleyelim dedik. Rahmetli öğretmen Osman Arda da topladığım bütün türkülerin notalarını yazdı. Onunla çalıştık. Böylece öyküsüyle, notasıyla, sözleriyle Batı Trakya Türküleri kitabı ortaya çıktı. Kitap çok ilgi gördü. Bunlar bizim geçmişimiz, tarihimiz. Bunların kayıt alınması önemliydi. Az da olsa bu kadarını bile yapmış olmak önemliydi*."[236]

Mustafa Çolak da türkülerin dil ve din gibi milletleri birleştirici özelliğini vurgulamıştır:

---

[235] Alirıza Saraçoğlu (a), *age*., s.45.
[236] Reşit Salim,"Öğretmenlerimiz*",Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı 130, Gümülcine 2009, s.25.

"türküler

tarihi bir kalemde silmek isteyenlere karşı

dimdik dururlar eskimeden...

Şâire göre türküler içinde acılar, mutluluklar, özlemler barındıran, zamana karşı durabilen, nesilden nesile aktarılan bir iletişim aracıdır:

zaferin eli kulağındayken

'asker yolu gözleyen' yardan

ve anamın biriktirdiği çileden

haber getiren...

türküler

türküler...

ah türküler!.".[237]

Sanatta müziğin ritmine değinmiş olan şair Mehmet Dükkancı da, "*İç Dünyamı Örüyorum"* şiirinde müzik melodilerinin insan yaşamına katmış olduğu canlılıktan ve verdiği sevgi iletisinden bahsetmiştir:

"İç Dünyamı örüyorum...

Melodilerle,

Rüzgarın okşayışıyla

Notaların rengi ile

Güzelliklerin kokusuyla..."[238]

[237] Mustafa Çolak,(a), *age*.,s.24.
[238] Mehmet Dükkancı, *Şafak Dergisi,* Sayı 23, Gümülcine Mart 1992, s.9.

3.3. SİYASÎ TEMALAR

3.3.1. Özgürlük- Esaret

Özgürlüğun net bir tanımı yapılamasa da, sadece dış zorlamaların değil, insanın kendiiç dünyasında da bağımsız bir şekilde yaşayabilme gücü olarak adlandırılabilir.

Lozan Antlaşması ile Yunanistan'a bırakıldıktan sonra ülkelerinde azınlık olarak yaşamaya başlayan ve çeşitli baskılara maruz kalan Batı Trakya Türklerinin şiirlerinde özgürlük kavramının, kendine özgü bir yer edindiği gözlerden kaçmaz.

Özgürlüğü toplumsal olarak ele alan şâir Hüseyin Babaoğlu "*Halimiz"*şiirinde, özgürlük kavramına nasıl farklı anlamlar yüklendiğini nükteli bir biçimde anlatmıştır:

"Biri attı

Biri tuttu

Biri de yuttu

Neyimizi

Özgürlüğümüzü...

Şâire göre özgürlük bazıları için kalıp çabalamak, bazıları için kaçıp gitmek, bazıları için ise yok etmektir:

Biri kaçtı

Biri gitti

Biri kaldı

Niçin mi

Özgürlük için..."[239]

Özgürlüğün harcanışını sitemkâr bir dille işleyen şâir Ferruh Mehmet Pazvantoğlu ise "*Suçluyuz"* şiirinde, suçu toplumun vurdumduymazlığında arar:

"Mahkûm ettik ipe,

Özgürlükleri,

Özgürlük adına.

Mahkûm ettik

Elleri,

En ucuz sigaraya.

ELLERİ? ? ? ?

Tütün katranlı..."[240]

Nalan Saraçoğlu, özgürlüğü yeni ekilmiş, henüz yeşermemiş ancak umud vaad eden bir fidana benzetmektedir:

"Henüz söylemedin şiirini

Gülümseyemedin bile

Ektiğin tohumlar yeşermedi

Karanlığın sonu aydınlık

Bekle aydınlığı

Şâire göre zamanı geldiğinde kuşların kafeslerinden kurtulup özgürlüklerine kavuşması gibi insanlık da bir gün karanlık düşüncelerinden sıyrılıp aydınlığa kavuşacaktır:

Açılacak kafesler

---

[239] Hüseyin Babaoğlu, *Yuvamız Dergisi*, Sayı 104, Gümülcine 1995, s.20.
[240] Ferruh Mehmet Pazvantoğlu,*Şafak Dergisi*, Sayı 35, Gümülcine 1993,s.17.

Kuşlar uçacak özgürlüğe

Hakkındır senin de özgürlük

Kuşlar gibi."[241]

Şâir Mehmet Çolak da "*Özgürlük"* adını taşıyan şiirinde, Batı Trakya'da bir dönem Türklerin bulunduğu giriş ve çıkışların yasaklandığı dağlık bölgede azınlığın yaşadıklarına dikkati çekmiştir:

"Merhaba potorlu amca

Balkan kolunda yaşayan

Yasak bölgede

Duyuyor musun

Sorunların çözümü

En sağlıklı biçimde

Özgürlük biliyor musun

bu yapılanlara sen ne diyorsun

okula kitap

Şâire göre bu durum, okullarda kitapsız bırakılan, kendi dilini konuşamayan buna karşılık yetkililerin sizin bir derdiniz yok demesine boyun eğmek zorunda kalan azınlığın sahip olduğu özgürlük kavramının açıklamasıdır:

alamazsın

kendi dilini kullanamazsın

yetkililer özgürsün

bir derdin yok der

[241] Nalan Saraçoğlu, *Şafak Dergisi*, Sayı 54, Gümülcine 1996, s.7.

yalanlayamazsın..."[242]

Şâir Ailrıza Saraçoğlu'nun "*Esaret"* adlı şiirinde özgürlük kavramı milletlerin bu dünyada sahip olabilecekleri ekmek ve sudan daha kutsal büyük bir nimet olarak nitelendirilmiştir:

"Dünyada en acı şey sorsalar nedir

Hiç düşünmeden de ki; hakimiyettir

Dünyada en tatlı şeyi sorsalar

Düşünmeden söyle; hakimiyettir.

Hürriyet ekmekten sudan da aziz

Cihanda en güzel en hoş devlettir."[243]

Şâir Şefaat Ahmet ise "*Özgürlüğü Arayış"*adlı şiirinde, içindeki susmayan özgürlük isteğinin duvarlarla sınırlandırılmasından duyduğu iç sıkıntısını dile getirmiştir:

"Özgürlüğü ararsın hep

Etrafı demirlerle çevrilmiş bir okulda

Bağırmak istersin hep

Bağıramadığın sürece bir apartman katında.

Gitarını alıp bir özgürlük şarkısı mırıldanmak

Yunanistan'ın sessiz bir sokağında."[244]

"*Demokrasi"* adlı şiirinde Batı Trakya'daki özgürlükle ilgili düşüncelerini paylaşan şâir Mustafa Çolak, Batı Trakyadaki özgürlüğü uzun yıllar sürüp gelen tarihe karışmış bir kavram olarak görür:

---

[242]Feyyaz Sağlam (b*), age.*, s.134.
[243]Alırıza Saraçoğlu (d*), age*., s.86.
[244] Şefaat Ahmet (b), *age*., s.26.

Rodop dağlarının eteklerinde

tarihe karışmış bir kitaptır demokrasi

adı Mehmet olan hiçbir kimseye

-eğer rumuz kullanmıyor ise-

yolu uğramayan bir yoldaştır

ve Rodop'ta:

Şâir bu özgürlük kavramının sadece yetkili kişilerin sözlerinde kalan, uygulanamayan bir aldatmaca ve yalandan ibaret olduğunu şu ifadelerle dile getirmiştir:

takım elbiseli "efendilerin" ağızlarında

sakız olmaya maruz kalmış

sadece yarasaların inandığı

büyük bir yalandır demokrasi."[245]

3.3.2. Azınlık

Osmanlı hakimiyeti döneminde uzun yıllar aslî unsur olarak bölgede yaşayan Türklerin azınlık durumuna düşmelerinin yarattığı hassasiyet, Batı Trakyalı şairlerin şiirlerine de yansımıştır.

Şâir Rahmi Ali "azınlık nedir?"sorusunun cevabını açıklamaya çalıştığı şiirinde azınlık olmayı göçe maruz bırakılmış bir yolcu, tarlaları zorla ellerinden alınan bir çiftçi ile betimlemiştir:

"Azınlık

[245]Mustafa Çolak (a), *age*., s.45.

Hudutta bir yolcu

Asmalık'ta istimlak edilen bir tarla

Yeni Caami'ye giren bir cemaattir."

Batı Trakya'da dağlık bölgede yaşayan Türklere uygulanan yasak ve kısıtlamalar da şâirin azınlık kavramı tanımlamasında yerini almıştır:

"Azınlık

Yasak dağ bölgesinde

Yürekleri salt coşkuyla dolu

Keder dolu gözlerdir."

Batı Trakya'da Yunan devleti tarafından Türklere getirilen bir başka yasak olan inşaat yasağını camilerin kopmuş minareleriyle anlatan şâir, bu ağır koşulların halkı nasıl göçe mecbur kıldığını şöyle dile getirmiştir:

"Azınlık

Yarısı kopmuş bir minare

Almanya'da bir işçi

İzmir'den Ege'ye bakan bir gelin

Ve Rumeli türküleri dinleyen ninemdir."

Diğer yandan şâir azınlığı, maruz kaldıkları haksızlıklar karşısında geleceği için gözyaşı döken çocuklar üzerinden betimlemiş,Türklüklerini yitirmemeleri için verdikleri çabaları azınlık insanının en belirgin özelliği olarak vurgulamıştır :

"Azınlık

Herşeyden habersiz gülümseyen Neslihan

Ve geleceğine ağlayan Emine'dir.

Azınlık

Rodoplara başını dayamış bir sevgili

Şehirden kopup gelen sımsıcak bir Türkçedir

Azınlık

Tütün tarlalarında yıpranan

Anlamsız bir toplum değil çocuğum

Kendisiyle büyüyen bir düşüncedir."[246]

Azınlık insanının düştüğü durum karşısındaki hüznü ve umutsuzluğu anlattığı "*Dileriz"* adlı şiirinde şâir Hüseyin Salihoğlu, baskı ve ekonomik yokluk karşısında başka memleketlere göç etmek zorunda kalan Batı Trakya Türklerinin durumunu şöyle tasvir etmiştir:

"*Türk azınlığıyız.*

Zedelenmez kanımız.

Karanlık yollarımız.

Hüzünlüyüz hepimiz

Aciz Türk azınlığı,

Döküldü hep yollara.

Bu yüzden yoksulluk,

Yükseldi doruklara."[247]

[246] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.100.
[247]Hüseyin Salihoğlu (b), *age*., s.62.

Şâir Mustafa Çolak "*Azınlık"* adlı şiirinde, Batı Trakya Türklerinin eğitim alanında maruz kaldıkları haksız uygulamaları dile getirmektedir. Şair, azınlığa Yunan devleti tarafından uygulanan kastî politikalarla ilkokul yıllarından itibaren nasıl cahil bırakıldığından yakınmakta, ırgat konumuna itilen azınlığın ezilmişlik hislerini şöyle ifade etmektedir:

"Cahil bırakılmışım ilkokuldan

ezilen krizantem çiçeği gibi

onda bunda ırgat

korkmuşum başkaldırmadan

bükmüşüm boynumu piç gibi

(onlar binici ben at)

çakılmışım betonlarına kulluğun

kalay tozu yuta yuta eksilmişim

kangren olmuş hayallerimin gizi

yenilmişim zulmüne yoksulluğun..."[248]

"Makus Talihimizi Yeneceğiz" adlı şiirinde Batı Trakya Türk azınlığının haklarına bir gün mutlaka kavuşacağını dile getiren Şâir Alirıza Saraçoğlu, olumsuzlukların yaşandığı bu dönemi "şeb- î yelda" gibi uzun bir geceye banzetmekte ve bu karanlık dönemin elbet bir gün geçeceğine dair umudunu ifade etmektedir:

"*Batı Trakya Türk'ü bir gün*

Makus talihini yenecek...

[248]Mustafa Çolak (a), *age.,* s.49.

Şeb- î yelda gibi uzun süren."

Bununla birlikte şâir, Batı Trakya Türklerini hak arama mücadelesinde meşru yolları kullanmaya ve sabırlı olmaya da çağırmaktadır:

Meşru mücadele verip

Çileye sabır gösterip,

Dertleri kağıda serip,

Erler, suskun durmayacak..."[249]

Aynı şâir "*Azınlık İdeali"* adlı diğer bir şiirinde ise, Türk azınlığa haklarını kazanmak için neleri yapmaları gerektiği yönünde telkinlerde bulunur. Azınlık insanı olarak bireysel aşklardan bahsetmenin zamanı olmadığını düşünür. Şâire göre asıl önemli olan milletinin Türk ve Müslüman olarak yaşaması için verdiğin mücadele savaşıdır:

"*Karşına bir şirin bir Aslı çıksa*

Karasevda;Seni ateşler gibi yaksa

Unutmalısın Şirin'i Aslı'yı sen

Bugün bahsetme;Aşktan-Sevgiden

Azınlık ideali aşkın olsun

Kalbine mücadele şevki dolsun

Sen Milletini Müslüman Türk yaşatmak için

Hakkını düzlüğe çıkarmak için

Öğrenmelisin mücadele vermeyi..."[250]

[249]Alirıza Saraçoğlu (b), *age.*, s.103.
[250]Alirıza Saraçoğlu (a), *age.*, s.39.

Türk azınlığın yaşadığı baskılarla güçlendiğini belirten şair İbrahim Baltalı, "*Baskılarla"* adlı şiirinde azınlığın maruz kaldığı haksızlıklara rağmen yılmadığını umutlarına, geleceğine daha sıkı bağlandığını belirtir:

"*baskılarla yeşerir umutlar*

filizlenir gül olur koklanacak

gün olur acısı çekilecek

ateş olur sevdalarda yanacak

geriye bir tadımlık sevgin kalır

akşamın omuzlarımıza çöktüğü saatlerde

Çekilen sıkıntılar, yarınlar için duyulan özlemler azınlık insanının ortak düşünceleridir aynı zamanda:

güneş aynı yanımızı yakmakta

rüzgar aynı tarafa savurmakta

baskılarla baskılarla baskılarla

toprak sarsılır

ayaklarımıza çarpar gider sızısı

kanar güller parkta

esir kalır yüzümüzde eski bir düş

anız kokan yağmurlu sabahlarda."[251]

Batı Trakya Türk Azınlığında yaşanılanılanlara değinen "*Ilgar"* adlı şiiriyle Mustafa Tahsin'dir. Şâir, azınlık insanının içinde biriktirdiği sıkıntılarının her ne kadar bazı çevrelerce istenmemesine karşın bir gün sona ereceği umudunu da taşır:

[251] İbrahim Baltalı, *Şafak Dergisi*, Sayı 41, Gümülcine 1994 s.2.

"*İçimde duygularım bir yumak*

Çözüldü çözülecek.

O yumakta insanım var

Acım var...

Okulda çocuğum var.

Bunun ötesinde

Yarasaları teleşa düşüren

Ufukta bir ışık var."[252]

3.3.3. Eğitim

Eğitim, bir toplumun sahip olduğu dilin, inancın ve kültürün bireylere öğretilmesinde ve gelecek nesillere aktarılmasında en önemli unsurdur. Diğer yandan toplumu oluşturan bireylerin kimliklerinin, bilinçlerinin, karakterlerinin oluşmasında da eğitim büyük rol oynar. İşte bu nedenlerle tarih boyunca tüm toplumlar eğitime büyük önem vermişlerdir.

Azınlık durumuna geldikleri dönemden itibaren günümüzde de Batı Trakya Türkleri için eğitim, sorunlarla birlikte anılmaktadır.Yunan devleti tarafından eğitim haklarına açık müdehaleler yapılan Batı Trakya Türkleri, özellikle Türkçe eğitim hakları için günümüzde de büyük mücadele vermeye devam etmektedirler.

Eğitimin, baştaöğretmen şairler grubu olmak üzere, Batı Trakyalı Türk şâirler ve yazarların her dönem üzerinde durduğu en önemli konu olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin şair ve yazar Asım Haliloğlu *"Oku,Okut"* adlı yazısında eğitimin birey ve toplum için önemini,*"İnsana hayatı bouynca yol gösterecek, ışık tutacak en doğru*

[252] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.108.

kılavuz bilgidir. Bu söz fertler için olduğu kadar toplumlar için de muteberdir." cümleleriyle ifade etmiştir.[253]

Aynı yazar bir başka yazısında ise Türk azınlık çocuklarının eğitimden uzak kaldıklarına dikkati çekerek, bir eğitim seferberliği düzenlenmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur:

"*Kabiliyet ve istidatları geliştirilmemiş bu insanların hiç şüphesiz hayat mücadelesinde başarı şansları çok azdır. Çünkü yarının iş ve toplum hayatı bu güne bakışla çok daha fazla tahsil ve terbiyeye yer verecek, lüzum gösterecektir.*"[254]

Şâir Alırıza Saraçoğlu da *"Okullar'* şiirinde eğitimin önemini vurgulamış, çoçukların eğitim neticesinde alacakları birikim ile ilgili düşüncelerini dile getirmiştir:

"Gelecekte okullar,

Sizden çıkar ne ulular!

Ne güzel "okul" adı;

Nerde var okul tadı"?...

Şâir okul ve eğitimin çocuklara kazandıracağı namus ve şeref bilincini de düşüncelerinde vurgulamayı ihmal etmemiştir:

"Okullular mutlu olur;

Bir gün refah- huzur bulur...

Namusunuz ve şanınız;

Sizin üstün nişanınız..".[255]

---

[253]Asım Haliloğlu, "Oku, Okut", *Akın Gazetesi*, Sayı 446, Gümülcine 1967, s.1
[254]Asım Haliloğlu, "Eğitim Seferberliği Yapmalıyız", *Akın Gazetesi*, Sayı 319, Gümülcine 1964, s.3.
[255] Alırıza Saraçoğlu (a*), age*., s.42.

Aynı zamanda Alirıza Saraçoğlu, "*Ey Türk Geri Kalma"* şiirinde Türk azınlığına seslenerek çok çalışmalarını ister. Eğitim alanında, ancak İlim ve fenden yararlanılarak çağdaş bir seviyeye ulaşılabileceği fikrindedir:

"*Ey Türk! Gündüz ve gece çok çalışman gerekir*

Çağcıl ilim ve fen'den yeterince yararlan

Sen, ilmi- fenni nerde bulsan alman gerekir

Batı'nın tekniğinden yeterince yararlan.."[256]

Öğretmek ve öğrenmenin önemini vurgulayan ve öğretmenlik mesleğinin kutsallığına değinen şâir ve yazar Mustafa Tahsinoğlu, bu düşüncelerini şu sözleriyle dile getirmiştir:

"Yeni nesilleri yaratan bir mesleğin üyeleri...Yeni nesilleri ilk yoğurup şekillendirenler...Tanrı mesleği mensupları...Örnek insan öğretmenler...Bunlar ve bunun gibi daha bir çok övücü ve yüceltici sözler söylenir bizim için.Gerci her meslek için böylesi özdeyişler, sözler vardır. Ancak, öğretmenlik mesleği için daha yoğun, daha kutsaldır bu söylenenler."[257]

Şair Ercan Caneri de "*Ben Bir Öğretmenim"* adlı şiirinde kendini öğrencilerine adayan, kendi umutlarını, hayallerini öğrencilerinde yaşatmayı arzulayan bir öğretmenin duygu ve düşüncelerine yer vermiştir.

"Anlayıştan yana yetiştirdiğim

Bulutsuz masmavi dünya içinde

Çocuklar arkadaşım benim kardeşim

Her yer tepeden tırnağa bahar içinde

[256] Alirıza Saraçoğlu (d),*age*.,s.153.
[257]Mustafa Tahsinoğlu, "Yeni Bir Öğretim Yılına Girerken", *Şafak Dergisi*, Sayı 50, Gümülcine 1995, s.1,2.

Filizlenen arzularım öğrencilerim."[258]

Mustafa Tahsinoğlu "*Yeni Bir Öğretim Yılına Girerken*" adlı aynı yazısında, azınlık eğitiminde var olan sorunlara karşı duyulan ilgisizlikten de yakınmıştır:

"*Daha önemsiz olaylardaki duyarlılığımızı,eğitim sorunlarımızda da gösterebilseydik...Gösteremedik...Ama yine de zararın neresinden dönülse kardır,diyoruz. Öğretmeni,öğrencisi,velisi, toplumu ile okullarımıza,eğitimimize sahip çıkalım. Konu endişeye yer verecek denli değil,demeyin.Konu,endişe duyulacak zamanı çoktan geçmiş. Bizim azınlık olarak huyumuzdur,iş kangrene karmadan farkına varmayız... Bilinmeli ki,en nazik,bizi en yıkıcı yerimiz eğitimimizdir..."*[259]

Hüseyin Salihoğlu, eğitim alanında yönetim tarafından yapılan baskılara "*Çile"* şiirinde değinerek duyduğu rahatsızlığı dile getirir:

"Öğretime dikildi

Çoğunluğun gözleri,

Sıcaklardan terledi ,

Batı Trakya Türkleri.

Şâir bu karmaşıklık içerisinde masum çocukların yaşamak zorunda kaldığı belirsizlikten de yakınır:

Aksatıyor okulda,

Öğretimi havalar

Mini mini yavruda,

Bilinmiyor ne suç var"[260]

Azınlıkta eğitimin getirildiği durumu değerlendirmiştir şair Mustafa Çolak. Şair, "*İkona"* şiirinde azınlık insanının kafasının nasıl bilinçli bir şekilde, din

[258]Ercan Caneri, *Şafak Dergisi*, Sayı 52, Gümülcine 1995, s.15.
[259]Mustafa Tahsinoğlu, "Yeni Bir Öğretim Yılına Girerken", *age*., s.1-2.
[260] Hüseyin Salihoğlu,(a) *age.,* s.32.

olgusu kullanılarak karıştırılıp doldurulduğu ile ilgili kaygılı düşüncelerini aktarmıştır:

"Okullarımızı hafiyelerle doldurup

Beynimize virüs işlediler

Camidekileri de kullanarak

Kimliğimize pislediler

Şimdi yarısı uyuşturucu bataklığında

yarısı"kutsal' hayallere yolcu gençliğin

yürürken esrarkeş sokakalarda

ezan sesi duyuluyor geceleyin".[261]

Eğitim ve öğretimin insan hayatındaki önemini vurgulayan diğer bir şâir ve yazar Rahmi Ali'dir:

"Nedir, eğitim, öğretim; insanı yaşama hazırlamak. Yaşamsa durmadan öğrenmek, bir şeyler üretmek, insanlarla olan ilişkilerde uyum sağlamak, doğayla iç içe ve dengeli bir şekilde yaşamak...demek olduğuna göre, artık okulların o sadece "durağan bilgiler" (statik bilgi) verme kurumu olmadıklarının anlaşılması gerekir... Okullardaki eğitim ve öğretimin amacı, bazı şeyler öğrenirken öğrenmeyi de öğrenmek olmalıdır. Olmalıdır, değil; bir yerde zorundadır.Yoksa çağın dışında kalır insan..."[262]

Şâir Gülten Mustafa Aliosman da "*Öğretmenim"* şiirinde öğretmenin öğrencilerine kattığı yaşamsal değerleri ve onları hayata hazırlayışından bahsetmekte, öğretmenleri geleceğe yeni ufuklar açan, geleceği şekillendiren özel kişiler olarak betimlemektedir:

---

[261] Mustafa Çolak (a),*age.*, s.32.
[262] Rahmi Ali, "Hayat Bilgisi Dersi İçinde Azınlık Eğitiminin Durumunu Düşünmek", *Şafak Dergisi*, Sayı 148, Gümülcine 2004, s.1.

"Gönlünü, gözünü verdin bize,

Ana baba oldun hepimize.

Gün geçtikçe sevgimiz saygımız büyüdü.

Büyüdükçe herşey güzel göründü.

Görüş açımız genişledi,

Gözlerimiz aydın ufuklara yöneldi.

İlimden bilimden tat aldık

Mantığınıza hayran kaldık

Nakşettin bilgilerini beynimize,

Herkes şaştı becerimize.

Düzenli Yaşamı öğrettin,

Temizliğin imandan geldiğini bellettin.[263]

İmam Kasım, "*Öğretmenim"* şiirinde eğitim alanında duyduğu umutsuzluklarını, kaygılı düşüncelerini, öğretmenine karşı beslediği derin sevgi ile birlikte anlatma yoluna gitmiştir:

"Bize okumayı öğreten

Ve sonra benliğimizi

Sevgiyi içimizde uyandıran

Sensin öğretmenim

Bize Zor da olsa sabrı

Uzak da olsa umudu

[263] Gülten Aliosman, *Sessizliğin Sesleri*, Paratiritis Yayınları, Gümülcine 2005, s.88.

Öğreten sensin öğretmenim..."[264]

Eğitimde başarının kazanılmasında aile ile okul arasındaki işbirliğinin önemi büyüktür. Ailenin öğretmene karşı düşünce ve tutumları çocukları da doğrudan etkilemektedir. Şâir ve yazar Tevfik Hüseyinoğlu aile ve öğretmen arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğine dair düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

"*Okulda öğretmen ne kadar çalışırsa çalışsın, kırk ananın doğurduğu arsında tek başına mucizeler yaratan bir insan değildir ve mutlak suretle ailenin yardımına muhtaçtır.Çünkü okul çağındaki çocuk(ortaokul ve lise de dahil olmak üzere) okul ile ailenin ortaklaşa imar ettikleri bir eserdir. Çocuğun en elverişli gelişme ve yetişme imkanlarının sağlanabilmesi, okul ile aile arasında gerçekleştirilecek anlayış ve işbirliğinin derecesine bağlıdır*."[265]

Bununla birlikte Tevfik Hüseyinoğlu aynı yazısında, çağdaş eğitim sisteminin beraberinde getirdiği tehlikelere de dikkat çekmiştir:

"Çağdaş eğitim sistemleri, gençliğin paralı bir meslek sahibi olmasını, dürüst bir insan olmasına tercih ediyor. Dünyamızda bu anlayış hüküm sürdükçe, insan idealinin muhtaç olduğu kalp tekniği madde tekniğinin hınçlığı ile gölgelenecek, kişisel hırsların zehirli ürünleri olan menfaatler ön planda tutulacaktır."[266]

Şâir, aynı zamanda bilinçli ve ahlaklı bir uygarlığın oluşabilmesi için maddiyattan ziyade maneviyata yönelinmesi gerektiği ile ilgili düşüncelerini de bizlere aktarmıştır:

"*Uygarlık sadece maddi ve teknik çabaların değil, insanlığı yüceltme duygularıyla dolu düşüncelerin eseridir. İnsanın bunları unutup yalnız maddeye yönelmesinin ve dış dünyaya çevrilmesinin hatalı bir gidiş olduğu, gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır.Uygar insan sözü, madde ve olaylar hakkında geniş bilgi*

[264] Feyyaz Sağlam (b), *age*., s.128.
[265] Tevfik Hüseyinoğlu, "Eğitimde Okul Aile Ve Çocuk", *Şafak Dergisi*, Sayı 43, Gümülcine 1995, s.14.
[266]Tevfik Hüseyinoğlu, *age*.,s.15.

olanlardan ziyade, kendini bilen, hareket ve davranışlarını kontrol edebilen, ahlaki olgunluk insanlar için söylenebilir."[267]

Şâir ve yazar Tahsinoğlu, eğitimin güçlendirilmesi için okuma alışkanlığının gençlere kazandırılması gerekliliği üzerinde durur. Okuma ihtiyacının nefes alma, beslenme kadar önem arz eden bir ihtiyaç olduğu düşüncesindedir:

"Evlerimize, beslenmemiz için nasıl gerekli gıda maddeleri getiriyorsak,bol bol kitap, gazete, dergi de getireceğiz, zamanımızın bir kısmını okumaya ayıracağız. Denilecektir ki, okuma alışkanlığı olmadan nasıl okuruz?. Zorla olmaz ki bu! Niçin olmasın? Yavaş Yavaş olur. Okumamız gerektiğine inanıyorsak,okumuş toplumların bizden çok ileride olduğunu görüyorsak olur. Nasıl ki, hastalandığımız için, o tatsız tuzsuz ilaçları kullanıyorsak, aynı şekilde zorla da olsa okumaya vereceğiz kendimizi."[268]

Ercan Caneri de "*Kitaplarım*" şiirinin bir bölümünde kitap okumanın insan ruhu üzerindeki etkilerinden bahsetmiş, kitapları içinde nasihatlerin saklandığı, duygu ve düşüncelerin paylaşıldığı engin bir ırmak olarak nitelendirmiştir:

" Kitap okumak tatlı bir tutkudur

Alimin, hatibin insana nutkudur

Yorulan ruhu dinlendiren ırmak suyudur

Öğüt dinlersen elinden düşmez kitaplar."[269]

Yunanistan'da Batı Trakya Türk Azınlığının eğitimde karşılaştığı sorunlardan birisi de Yunancanın öğrenilme ve öğretilmesinde yaşanılan zorluktur. Şâir ve yazar İbram Onsunoğlu Türk azınlık çocuklarının dil öğrenimindeki sorunlarının ana kaynağının Yunan öğretmenlerdeki pedagojik eksiklikler olduğuna işaret etmiştir:

---

[267] Tevfik Hüseyinoğlu, *age.*, s. 15.
[268] Mustafa Tahsinoğlu, "Meseleleri Günün Koşullarına Göre Değerlendirmek", *Şafak Dergisi*, Sayı 9, Gümülcine 1990, s.1.
[269] Ercan Caneri, *Şafak Dergisi*, Sayı 31, Gümülcine 1993, s.5.

"*Yunanlı ilkokul öğretmeni, ana dili Yunanca olan çocukları eğitmek üzere yetiştiriliyor. Hiçbir özel eğitimden seminerden geçmeden, elinde hiçbir araç gereç ve yardımcı kitap olmadan Azınlık okullarında anadili Türkçe olan çocuklara Yunanca öğretmeye çağrılıyor. Karşılaştığı güçlükler altında eziliyor ve başarılı olamıyor*."[270]

Türk azınlık okullarında karşı karşıya kalınan diğer bir sorun resim, müzik ve beden eğitimi gibi derslerin Yunanca olarak verilmesidir. Şâir ve yazar Rahmi Ali, bu durumun çocuklar üzerinde yaratabileceği sıkıntıları dile getirmiştir:

"*Bilindiği gibi, müzik, beden eğitimi ve resim dersleri çocuğun ruh ve beden gelişimi ile doğrudan ilgisi olan derslerdir. Çocuk, okula gelmezden önce ninnilerle büyümüş, sonraki yıllarda tekerlemeler ve şarkılı oyunlarla kişilik oluşturmuştur. Ninniler, şarkılar, oyunlar toplumun gelenek ve göreneklerini öne alan unsurlardır. Beden eğitimi dersi, özellikle ilkokul çocukları için bir oyundur. Müzik ve oyun bir bütün halinde folkloru oluşturur. Folklor ise bir toplumun kimliğidir, özüdür,onu ulus yapan önemli öğelerden biridir... Çocuğa kendi anadilinde öğretilen bir "Annem" şarkısının verdiği anlamı, tadı, kişilik oluşturmadaki rolünü bir "Manula" şarkısı verebilir mi? Mümkün mü bu?..."*[271]

Şâir Hüseyin Salihoğlu da, resim müzik derslerinin zamanla yok olup gitmesi ile duyduğu tedirgin düşüncelerini"*Geçmiş Yıllar Nerede*" şiirinin bir bölümünde gözler önüne sermiştir:

"*Resim, Güzel Yazı, Müzik, Beden Eğitimi*

Acaba bunlar mühim dersler değil mi

Fazlalıkları makasla kesip biçtiler,

Hepsinin yarısını yakıp kül ettiler."[272]

---

[270] İbrahim Onsunoğlu, "Özgün Bir Dilbilgisi Kitabı*",Şafak Dergisi,*Sayı 47 Gümülcine 1995, s. 12.
[271] Rahmi Ali, "Her Ulus Şarkısını Kendi Diliyle Söyler", *Şafak Dergisi*, Sayı 130, Gümülcine 2002, s.4.
[272] Hüseyin Salihoğlu (b*), age.*,s.13.

Türk azınlığın karşı karşıya kaldığı eğitim sorunlarına değinen bir başka şâir ve yazarsa Mustafa Tahsinoğlu'dur. Tahsinoğlu'na göre Yunan devletinin haksız uygulamalarının yanı sıra,Türk azınlığın boyun eğen tavırları da eğitim alanındaki mücadeleye bir bakıma gölge düşürmektedir:

"*Diyeceğim o ki, eğitim ve öğretimimiz, yönetimin uygulamaları, azınlık olarak bizlerin davranışları ve tam tavır koyamamamız nedeniyle,bir keşmekeş içinde. Burada, bir birlik içinde bir görünüm sergilemek için,durumu olduğu gibi benimsemek, böylece deeğitim ve öğretimimizi yaralayacak davranışlar içine girmekdoğru olmasa gerek. Çünkü, oynanan herhangi bir alan değil eğitim ve öğretimimiz. Bu konuda atılacak yanlış ve kararsız adımlar, nesilller boyu onarılamaz.*"[273]

Türk azınlığın eğitim alanında yaşadığı sıkıntıların başında gelen okul sorununa değinen Reşit Salim, İskeçe ve Gümülcine'de sadece birer tane bulunan azınlık orta okul ve lise statüsündeki okulların yetersizliğine dikkati çekmiştir:

"Belli başlı köylerde ortaokula ihtiyacımız var.Öğrencilerimiz çok uzak köylerden buraya okula geliyorlar. Bu da onlar için çok zor. Bunu göze alamayanlar Yunan okullarına gidiyor doğal olarak. İlk önce bu konuya eğilmeliyiz."[274]

Batı Trakyalı Türk Azınlığın diğer önemli bir sorunu da Türk azınlık okullarındaki öğretmenlerin görevlerinden alınıp, yetersiz düzeydeki kişilerin bu öğretmenlerin yerlerine getirilmesidir. Şâir Hüseyin Alibabaoğlu yaşanılan bu soruna değinmiştir:

"Son yıllardaki eğitimimiz her zamankinden kötü durumda, zaten birçok işimiz elimizden alındı. Şu an okullardaki öğretmenlerimizin çoğunun eğitimi maalesef yeterli olmadığı için çocuklarımıza yararlı olamıyorlar."[275]

---

[273]Mustafa Tahsinoğlu, "Okullar Kapanırken Dağınık Düşünceler", *Şafak Dergisi*, Sayı 130,Gümülcine 2002, s.6.
[274] Reşit Salim, "Öğretmenlerimiz",*Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı 130, Gümülcine 2009, s.25.
[275] Hüseyin Alibabaoğlu, *"*Öğretmenlerimiz*",Öğretmenin Sesi Dergisi*, Sayı 125 Gümülcine 2008, s.27.

Şâir Mustafa çolak da azledilen öğretmen gerçeğini "*Sürgün Öğretmen*" şiirinde irdelemiş mesleği elinden alınan, mağdur durumda bırakılan bir öğretmenin yaşamış olduğu belirsizliği ve üzüntüyü aktarmıştır:

"Bir yoldaşım vardı

Sürgün Öğretmen

Gülmedi şans ona

Gülemedi kederden

Saçlarına aklar düştü

Gözlerine yaşlar

Arkadaş oluverdi ona

Sokaklardaki sarhoşlar."[276]

Azınlık eğitiminde yaşanılan sıkıntılara değinen bir başka Şâir İbrahim Baltalı da, eğitim sorunlarının yetkili mercilerce üstün körü değerlendirildiği düşüncesindedir:

"Eğitimimiz hakkında, zaman gelmiş bazı iyileştirmeler yapılmış fakat işin özüne yönelik iyi niyetli yaklaşımlardan devamlı kaçınılmıştır.Toplumumuzun eğitim seviyesi zaman içerisinde devamlı bir şekilde sekteye uğratılmıştır. Daha düne kadar, 50 yıllık kitapları okuyan çocuklarımız, nihayet geçen yıl Türkiye ile Yunanistan anlaşmaları sonucunda yeni kitaplarına kavuştular. Bu yıl da bazı okullarımızın bina ve ısıtma sorunlarının çözümlenmek istendiğini görmekteyiz. Bunlar güzel hareketler. Peki ya diğer sorunlar; öğretmenlerin eğitim durumları, atanmayan öğretmenler, Türkçe ders saatlerinin azaltılması v.d?"[277]

---

[276] Mustafa Çolak (b*), age*., s.49.
[277]İbrahim Baltalı, "Okullar Açılırken", *Rodop Rüzgarı,* Sayı 35, Gümülcine Ağustos 2000, s.6.

Şâir İbrahim Baltalı "*Sen İnsanımdın"* şiirinin bir bölümünde de, azınlık eğitimini uzun yıllar sekteye uğratan bu durumu değerlendirmiş ,umutsuzluk içindeki bir toplumun yaşadığı zorlukları yansıtmayı bilmiştir:

"Sen insanımdın

Senin

Dağlar kadar yüce

Nehirler gibi devamlı

Emellerin vardı

Sen insanımdın

Senin

Yüreğin taştan

Gözlerin yaştandı

Bazen telörgülerden Ahmet'im

Bazen de kitapsız Ayşem'din"[278]

3.3.4. Göç

Toplumlar yaşanılan tarih süreci içerisinde hemen hemen her dönemde göç olgusu ile karşı karşıya kalmışlardır. Göç olgusunun farklı dönemlerde farklı neden ve sonuçları olması muteberdir.

[278] İbrahim Baltalı, *Şafak Dergisi,*Sayı 66, Gümülcine Şubat 1997, s.4.

Batı Trakya Türkleri bakımından göç hadisesi, bölgede yaşayan Türklerin Yunan Devletinin gerek ekonomik, gerekse psikolojik baskıları sonucu doğdukları toprakları terk etmek zorunda kalmaları şeklinde ortaya çıkmıştır. Göç olgusunun beraberinde getirdiği ayrılık, üzüntü ve yaşanılan türlü zorluklar Batı Trakya Türklerini derinden etkilemiş ve şâirlerin şiirlerine de konu olmuştur.

Şâir Asım Haliloğlu "*Göç"*adlı şiirinde, göç edenlerin geride bıraktıkları eş, dost ve akrablarının acı, keder ve üzüntülerini dile getirmiştir. Göçün ardından terkedilen evlerin bacalarının artık baykuşların evi olduğunu belirten şair, çöken uğursuzluğu betimlemiştir:

"Elveda" diyerek gider soydaşım

Anayurt yolcusu, ona ne denir?

Gözü yaşlı kalır köyde kardaşım

Kader böyleymiş elden ne gelir?

Anneler yollarda evlad kucakta

Hıçkırık sesleri köşe bucakta

Baykuş yuva yapmış sönen ocakta

Kader böyleymiş elden ne gelir?"

Şâir göçü bir bakıma da kader yazgısı ile ilişkilendirir. Ancak göçün yol açtığı ayrılık ve acının yerini bir gün birlik ve beraberliğe bırakacağına olan umudunu da dile getirmiştir:

"Sabreyle ağlama hasret sözüne

Uzaklar yakındır Türkün gözüne

Gün olur kavuşur herkes özüne

Kader böyleymiş elden ne gelir?"[279]

"*Yaslı Bulut Ve Ben"* adlı şiirde göç ile yas olgusunu işleyen şâir Asım Haliloğlu, göçün ardından yağan yağmuru göç edenlerin arkada bıraktıkları sevdiklerinin gözyaşlarına, şimşekleri yürek yangınlarına benzetmiştir:

"*Çal dağından çıkan bulut*

Yaslı yaslı ne bakarsın

Hiçbirinden yok mu umut

Hangisine yas tutarsın?

Yağmurunla ağla bulut

Şimşeğinle çağla bulut

Sen gönlümü dağla bulut

Hangisine yas tutarsın?"[280]

Şâir Reşit Salim ise şiirinde, Osmanlı'nın yıkılması ile Balkan şehirlerinde yaşanan göç olaylarını anlatır. Göçü, Ünlü şâir Yahya Kemal ve Gümülcine'li Nedim- i Samî'nin ayrılık acısı ve vatan özlemi ile örneklendirir:

"Balkan şehirleri, Balkan rüyası

Gümülcine'li Nedim- i Sami

Üsküp'lü Yahya Kemal

Diye gelmişler: göç var, göç

Asırlardır bitmeyen göç

Nicedir ateşi sönmeyen göç.

Balkan şehirleri,

[279]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.50.
[280]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.46.

Tütün fenerlerinin isli ışığında serin sabah rüzgarları eser

Şâir, Üsküp, Gümülcine ve Deliorman'ı Osmanlı'nın izlerini taşıyan, hatıralarını yansıtan Türklüğün üç ana merkezi olarak görür*:*

İskeçe, Koşikavak, Silitre sırtlarında

Balkan şehirleri,

Üsküp, Gümülcine, Deliorman

Balkan Türklüğünün yontulmaz üç kaya gibi sağlam,

Bu ata yadigarı Osmanlı mimarisinin sergilendiği kentler

Ezan seslerinin ulu çınarlarında yankılandığı

Bitmeyen sönmeyen Osmanlı sergüzeştinin anlatıldığı

Mescit avluları..."[281]

Şair İbram Onsunoğlu "*Köyüm"* adlı şiirinde, göç eden kağnı arabalarının çıkardıkları seslerin yankılarını duyulan iç sıkıntısına benzeterek, boşaltılan evlerin bu gidişe verdikleri acı tepkiyi anlatır:

"Uçtu köyüm

Köyüm o gün

Son kağnı arabası köy yolunda yavaş yavaş

İlerlerken

Giden kağnı arabalarının çıkardıkları ses ile evler iyice hüzünlenmiş,tepki olarak duvarlarını yıkarak, kerpiçlerini fırlatarak parçalanmaya başlamışlardır bile:

Her gıcırt edişinde evlerden

Bir taş

[281] Reşit Salim, *Şafak Dergisi*, Sayı 16, Gümülcine 1991, s.1.

Bir kerpiç düşürdü;

Ağlarcasına...

Çatılar devrildi,duvarlar yıkıldı;

İnlercesine...

Ve alçakçasına,

Köyüm o gün

Öldürüldü

Giden insanlar ile köyler ıssızlığa terk edilmiş, yaşanacak mutluluklar, kurulacak hayaller de yıkılıp gitmiştir:

Köyüm o gün

Son kağnı arabası ardından

Bitti,

Gitti,

Uçtu köyüm

Köylerim,nelerim daha nelerim,ne ümitlerim.

Sessizlik geldi,çöktü,örttü,

Köyümü, köylerimi,ümitlerimi..."[282]

Şair Rahmi Ali "*Bayram Akşamı"* şiirinde göçü, bir çocuk gözüyle anlatmıştır. Uzak diyarlarda bayramın gelmesine ayrılığın vermiş olduğu burukluk ile sevinemeyen büyükler mutsuzluk, sıkıntı ve kaygı içinde büyük bir sessizliğe bürünmüştür:

"Bayram akşamı mıdır bu neşesizlik

[282]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.157.

Muhabbet sonrası tatsız esnemeler

Şaşar kalırım, yoksa ben mi anlamam

Hasan amcanın canı tarlası nereye gider

Neden oturup da eğlenmez büyükler

Konuşmazler mesela kot pantolonumu

Ve akşam karanlığı,kahve önleri

Eşya dolu arabalar gider de gider"

Çekilen acılar ve bilinmeyene gidiş, geride boş bırakılan evler ile yaşanılanlar bir düş misali uynılıp geride bırakılmak istenmektedir artık:

"*Korkusuz yaşamak, yarından emin olmak*

Mesela ben şimdi korkusuzum

Düş müdür, evler boş, bilmediğim Diyarbakır

Konuşmayın ne olur, anne beni dizine yatır."[283]

[283]Rahmi Ali (b), *age.*, s.18.

4. BÖLÜM

BATI TRAKYA TÜRK ŞİİRİNİN DİL VE BİÇİM ÖZELLİKLERİ

4.1.DİL ÖZELLİKLERİ

Batı Trakya Türk şiirine baktığımızda ağırlıklı olarak Türkiye Türkçesinin etkisinde kalındığını görmekteyiz. Şiirler açık bir dille ve sadelik içinde yazılmıştır. Bu sadeliği Rahmi Alin'in "*Gümülcine"* isimli şiirindeki şu dörtlüklerde açıkça görebiliriz:

"O evler ki köhne yosun tutmuş kiremitleri

Çökmüş bir imparatorluğu hatırlatır

Cami avlusundaki asırlık çınarlar ve unutulmaz gölgesi

Yaşlılar başbaşa vermiş eski günleri anlatır."[284]

Batı Trakayalı şâirlerin şiirlerinde Türkçenin yanısıra yöreye ait bazı ağız özelliklerinin de kullanıldığı dikkatlerden kaçmaz. Buna güzel bir örneği Hüseyin Mahmutoğlu'nun "*Tütüncü Hasan'ın Türküsü"*adlı şiirinden verebiliriz:

"Bir dönüş yapılır köye doğru

Konu komşucak

Her gün

Biraz daha solan yüzlerle kişi

Komşusunu ha tanıdı ha tanıyacak"[285]

[284] Feyyaz Sağlam (b),*age*.,s.99.

Şiirlerde az bir kesim tarafından da olsa Osmanlıcanın da kullanıldığını belirtmek yerinde olacaktır. Osmanlıcayı kullananlar arasında en dikkat çeken "Hâkî" mahlasını kullanarak şiirler yazan Salih Halil'dir. "*Gazel"* başlıklı aruz denemesi şu şekildedir:

"*Geçenler var mı bilmem bağ- ı dehrin lalezârından*

Ki yârin zülfü yer yer târumar olmuş gülzârından."[286]

Osmanlıca etkisini örnek olarak Reşit Salim'in "*Masaldan Da Öte*" adlı şiirinde de gösterebiliriz. Şiirde yer alan üç mısra şu şekildedir:

"*Şehriyâr- ı Sultan...Devlet- i al- î Osman*

Bugün uzak bir masal, ceddine oldu timsal

Şah- ı Süleyman'ı Rumeli'ye taşıyan o sal."[287]

Hüseyin Mazlumun'un "*Mahzun Üftade"* adlı şiiri de Osmanlıca etkisiyle yazılmış güzel bir örnektir. Dörtlük şu şekildedir:

"Meyhâre oldum, piyâlem pür meyhanede,

Aşk- ı peykânın ile sinem pâre pâre!

Sen ki mahbubesin, ben mahzun üftade

Gel gayrı bu aşk- ı bimârına ol çare!"[288]

Batı Trakyalı Türk Şairlerin Yunan kültürünün etkisi altında kaldıkları pek söylenemez. Türkler kendi kültür yapılarını korumuşlar ve Yunan kültüründen uzak durmaya çalışmışlardır. Şiirleri Yunancaya çevrilmiş ya da Yunancadan çeviri yapan şairler olsa da bu durum kültür yapısını şekillendirmemiştir. Ancak bazı Yunan devlet büyükleri ile anlatılan olayda geçen kahramanların isimlerine şiirlerde yer

---

[285] Feyyaz Sağlam (b) , *age.*, s.81-82.

[286] *age*.,s.104.
[287]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.9.
[288] Feyyaz Sağlam (b), *age.*,s.143.

verilmiştir. Bu durum, Rahmi Ali'nin "*Olay ve Çocuk*" adlı şiirinin şu dizelerinde görülmektedir:

"*Türk değilsiniz diyormuş bize*

Mahkemede Rubatis denen kişi."[289]

4. 2. BİÇİM ÖZELLİKLERİ

Batı Trakya Türk şiirini biçim açısından incelediğimizde hece, aruz ve serbest veznin kullanıldığını görmekteyiz. İlk dönemlerde şiirde ölçü kafiye ve nazıma daha çok önem verilir. İlerleyen yıllarda kurallı nazım şekilleri tamamen terk edilmese de yerini daha çok serbest nazıma bırakmıştır.

4.2.1.Hece Vezni

Batı Trakyalı Türk şairler tarafından hece vezni ile yazılmış birçok şiire rastlamaktayız. Bu vezni en çok kullanan şâirler Mazlum Hüseyin, Alirıza Saraçoğlu, Asım Haliloğlu ve Hüseyin Alibabaoğlu'dur.

Hüseyin Mazlum, hece ölçüsünü kullanan şâirler arasında ilk sırada yer alır. Şâirin "Kırık Ayak İzlerim" isimli kitabında yer alan "*Bir Gün"* adlı şiirinin dörtlüklerinde bunu görmekteyiz:

"Gülüm, açar ve solmaz

Kim dedi çilem dolmaz

Bana gözyaşı döken olmaz

Kefenimi <<sarınır>> giderim."[290]

---

[289]Feyyaz Sağlam (b), *age*.,s.97.
[290] Mazlum Hüseyin (d), *Kırık Ayak İzlerim*, Mazlum Yayınları, Bursa 2007, s.78.

Alirıza Saraçoğlu'nun hece veznini kullanımını daha çok çocuklara yönelik şiirlerinin yer aldığı "Yarınlar Sizin Olacak" adlı kitabında görmekteyiz. "*Okullar"* isimli şiirinden alınan dörtlükte hece veznini kullanımı şu şekildedir:

"Yüksek milli kültürünüz

İle cehli öldürünüz

Siz ecdadı kanınızda;

Yaşatınız canınızda."[291]

Hüseyin Alibabaoğlu'nun hece veznini çokça kullandığı şiirlerinden bir tanesi olan *"Yaz Geliyor"*un ilk dörtlüğünü bu vezine örnek olarak gösterebiliriz:

Geliyor artık yaz,

Oluyor bahçelerde kiraz.

Yiyin çocuklar,

Damarlarınızda kan olsun biraz.[292]

Çok fazla şiir yazmamasına karşılık hece veznini güzel bir biçimde kullanan diğer bir şâir de Asım Haliloğlu'dur. "*Kar"* isimli şiirindeki dörtlük şöyledir:

"Dışarıda hava soğuk

Kuş sesleri boğuk boğuk

Tüter baca oluk oluk

Ak pak olmuş çamlı dağlar."[293]

[291]Alirıza Saraçoğlu (a) *age.*, s.42.
[292] Hüseyin Alibabaoğlu (a) *age.*, s.22.
[293]Feyyaz Sağlam (a), *age*., s.20.

4.2.2. Aruz Vezni

Batı Trakyalı Türk şâirlerin şiirleri incelendiğinde Aruz vezninin kısıtlı bir kesim tarafından kullanıldığını görmekteyiz. Aruz vezninin Batı Trakya'daki en önemli temsilcisi Salih Halil'dir. Şâirin aruz vezni ile yazdığı "*Gazel*" adlı şiiri bu türe örnek olarak gösterilebilir:

Geçenler var mı bilmem bağ-ı dehrin lâlezarından.

Ki yârin zülfü yer yer târumar olmuş güzarından.

Fakat ol mihr-i mâhın solmamıştır çehresî asla,

Güler, oynar, çiçek toplar açılmış gül diyarından.

Çiçekler gerçi açmıştır bahârın nam ü şânından,

Fakat yârin uzaktır al yanağın hem ayârından.

Sükût almış serâpâ, bülbülün âvâzı çıkmaz hiç,

Bütün âlem saf olmuş yârimin sevdalı zârından.

Eyâ Hâki! Bulutlar yükselirken arşa inler âh,

Senin bir kez terennûmün bedeldir ân hezârından.[294]

Aruz veznini az da olsa kullanan diğer bir şâir de Hüseyin Mazlum'dur. Şâirin şiirinden bir beyit şu şekildedir:

"Câna, ey dil-i hezârının ezharı!

Seni bir dem görmezsem nâlân olurum."[295]

Şairin aynı zamanda "*Mahzun Üftade*" şiiri de aruz vezni ile yazılmış güzel bir örnektir:

---

[294] *age*., s.104.
[295] Feyyaz Sağlam (b), *age*.,s.9.

"Meyhare oldum, piyalem pür meyhanede,

Aşk- ı peykanın ile sinem pâre pâre!

Sen ki mahbubesin, ben mahzun üftade

Gel gayrı bu aşk- ı bimârına ol çare!"[296]

4.2.3. Serbest Vezin

Bu vezin türü Batı Trakya Türk şiirinde en çok kullanılan vezin çeşitidir. Hemen her şâirin şiirinde kendini gösterir. Buna örnek olarak Mustafa Tahsinoğlu'nun "*Çocuktaki İçtenlik*" adlı şiirininin bir kısmını verebiliriz:

"Çocukluk yıllarımdan gözlerinizi anımsarım,

Denizler kadar derin güneş kadar sıcak.

İnsanlar bir sofranın başında sevecen

Tüm günler bayram

Benim kafamda."[297]

Serbest vezni başarılı bir şekilde kullanan diğer bir şâir de Ferruh Mehmet Pazvantoğlu'dur. *Şairin "Sevda"*şiirini bu türe örnek olarak gösterebiliriz:

Anacığım

Üzersin ruhumu.

Ağlarsan eğer.

Ağlama,

Sevda,

---

[296] Feyyaz Sağlam (b), *age.*,s.143.
[297] Mustafa Tahsinoğlu, "Çocuktaki İçtenlik", *Şafak Dergisi* Sayı 28, Gümülcine 1992, s.2.

Ölmeye değer...[298]

Serbest vezin ile şiir yazan diğer bir isim de Nalan Saraçoğlu'dur. Şâirin "*Bekleyiş"* adlı şiirinin ilk dörtlüğünü bu türle örneklendirebiliriz:

"Yüzünde yağmur damlaları

Güneş kayboldu

Kuşlar sustu

Söylemiyorlar sevda şarkıları."[299]

[298]*age*.,s.134.
[299] Feyyaz Sağlam (b*), age.*,s.210.

5. BÖLÜM

ŞİİRLERİ İNCELENEN BATI TRAKYALI TÜRK ŞÂİRLER HAKKINDA BİLGİLER

5.1.Alirıza Saraçoğlu

Batı Trakya Türk Azınlığı'nın milli şâiri olan Alirıza Saraçoğlu, 1938 yılında Gümülcine'de dünyaya gelmiştir. Şehrin eski sakinlerinden Saraç Hacı Hasan Efendi'nin oğludur. İlk öğrenimini Türk Merkez ve Şehreküstü ilkokullarında yaptıktan sonra Celal Bayar Ortaokul ve Lisesi'ne başlamış, ancak bir yıl okuduktan sonra okulu bırakarak, baba mesleği olan saraçlığa başlamış ve emekli oluncaya kadar bu mesleği sürdürmüştür.

Şiire merakı küçük yaşlardan itibaren başlayan şâirin birçok şiiri bulunmaktadır. Şiirlerinin büyük çoğunluğu "Akın" gazetesi başta olmak üzere "Birlik", "Gerçek", "Hakka Davet" gazetelerinde yayınlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde ve Türk dünyası genelinde en çok tanınan Batı Trakyalı şâirdir. 10 Mart 1994 yılında vefat etmiştir. Gümülcine'de yayınlanan başlıca kitapları "Ey Yağız Toprak", "Yarınlar Sizin Olacak", "Bir Allahım", "Rodop Yıldızı" ve "Işık Atatürk" tür.[300]

5.2. Asım Haliloğlu

İskeçe'nin Kireçiler köyünde 1923 yılında doğan Asım Haliloğlu, ilk öğrenimini köyünde tamamladıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde Haydarpaşa Lisesi'ne devam etmiştir. İsatanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra

[300] *age.*, s.87.

memleketine dönen Asım Haliloğlu, İskeçe ve Gümülcine'de öğretmenlik vazifelerinde bulunmuştur. 27 Ekim 1980 yılında vefat etmiştir.

Şâir, Batı Trakya Türklerinin dramını her açıdan, içten duygularla eserlerine aktarmayı bilmiştir. Hasan Hatipoğlu ile birlikte "Akın" gazetesini çıkarmış ve uzun yıllar bu gazetenin başyazarlığı görevini üstlenmiştir. Çocuklara yönelik çok sayıda manzum, masal ve hikayeleri bulunan şâirin "Türkler için Yunanca" adlı gramer kitabı da bulunmaktadır.[301]

5.3. Hüseyin Alibabaoğlu

İskeçe'nin Gökçeler köyünde dünyaya gelen şâir, ilk öğrenimini tamamladıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde Aydın'da Otaklar İlköğretmen Okulu'ndan mezun olmuştur. Batı Trakya'ya geri dönüp öğretmenlik yapmaya başlasa daYunan makamlarınca öğretmenlikten azledilen şâir ve yazar, hâlâ köyünde yaşamaktadır.

Hüseyin Alibabaoğlu, Batı Trakya Türklerinin çocuk edebiyatı temsilcileri arasında yer almaktadır. "Durdur ile Kurkur" adlı masal kitabı ve "Tohum" isimli şiir kitabı Gümülcine'de, "Batı Trakya'nın Sesi", "Zaman" gibi dergilerde ve eski Yugoslavya'da da şiirleri yayınlanmıştır.Türkiye'de düzenlenen bir hikâye yarışmasında "Yaşamak Ne Güzel" adlı hikâyesi ile birincilik ödülünü almıştır.[302]

5.4. Rahmi Ali

Gümülcine'nin Çepelli köyünde 1941 yılında dünyaya gelmiştir. İlk öğreniminden sonra Türkiye'de Malatya Akçadağ İlköğretmen Okulu'ndan mezun olarak Batı Trakya'ya dönmüş ve öğretmenlik görevine başlamıştır.

---

[301] *age.*, s.81.
[302] *age.*, s.91.

Batı Trakya'da Türk edebiyatının en aktif isimleri arasında yer alan yazar ve şâirin çalışmaları Batı Trakya dışında Türkiye, Almanya, Yugoslavya, Azerbaycan'da yayınlanmıştır. "Ay ve Güneş" adlı çocuklara yönelik hikâye kitabı Türkiye'de ve Gümülcine'de yayınlanmıştır. "Muhacir Osman" adlı hikâyesi ile Türkiye'de "Töre Dergisi"nin yarışmasında birincilik ödülünü almıştır. Halen Batı Trakya'da edebî çalışmalarına devam etmektedir.[303]

5.5. Mustafa Tahsinoğlu

İskeçe'nin Kireççiler köyünde 1942 yılında dünyaya gelmiştir.İlk okuldan sonra Türkiye'de Konya İvriz İlköğretmen Okulu'ndan mezun olarak Batı Trakya'ya geri dönmüş, öğretmenlik görevine başlamıştır.

Çok uzun süredir şiir, hikâye, günlük, deneme türleri ile ilgilenen Mustafa Tahsin, Batı Trakya'da Türk edebiyatında modern şiirin en güçlü temsilcileri arasında yer alır. Şiirleri Batı Trakya dışında Türkiye, Almanya, K.K.T.C, Makedonya ve eski Yugoslavya'da da yayınlanmıştır. "Şiir: Batı Trakya Türk Azınlığında" başlıklı deneme çalışması bu anlamda verilen ilk örnektir.[304]

5.6. Hüseyin Mazlum

Gümülcine'nin Kozlukebir köyünde 1947 yılında doğmuştur. İlkokul mezunu olan şâir, 13 yaşından beri şiir yazmaktadır. Kendi çabalarıyla önemli başarılara imza atmayı başarabilmiştir. Aşk şiirleriyle tanınan şâir millî, dinî ve toplumsal şiirleriyle de dikkati çeker. Şiirleri Batı Trakya dışında Türkiye, Azerbaycan ve eski Yugoslavya'da da yayınlanmıştır .İsveç'te "Kültür Sanat Evi"nin düzenlediği yarışmada "Jüri Özel Ödülü"ne layık görülmüştür. Şâir, şiir çalışmalarını hâlâ sürdürmektedir. "Aşıkların Şahı Benim", "Bir Esmere Gönül Verdim", "Adres",

[303] *age*., s.99.
[304] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.104.

"Biraz Su", "Bu Güzelin Uğruna Kardeş Kardeşi Vurmalı", "Az Önce Geldim" isimli şiir kitapları bulunmaktadır.[305]

5.7. Reşit Salim

Gümülcine Yenicemahalle'de 1952 yılında doğmuştur. Celel Bayar Ortaokul ve Lisesi'nden sonra, İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nden mezun olmuştur. Batı Trakya'ya döndükten sonra Türk azınlığın çeşitli kuruluşlarında görev almıştır. Günümüzde de edebî çalışmalarını sürdürmektedir.

Az sayıdaki şiirleri Batı Trakya dışında Türkiye ve eski Yugoslavya'da yayınlanmış, Türkiye'deki "Güneysu Dergis"inin düzenlediği şiir yarışmasında "Sükût Kentleri" isimli şiiri jüri özel ödülüne layık görülmüştür. Batı Trakya Türk folkloruyla ilgili Osman Hüseyin Arda ile birlikte hazırladığı "Öyküsüyle Notasıyla Batı Trakya Türküleri" adlı eser, Gümülcine'de basılmış değerli bir kaynaktır.[306]

5.8. Dr.İbram Onsunoğlu

Gümülcine'de 1948 yılında doğan şair ve yazar, Celal Bayar Ortaokul ve Lises'ini bitirdikten sonra Selanik Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. Psikayatri alanında eğitim alarak doktorluk görevine başlamıştır.Günümüzde de edebiyat alanında çalışmalarına devam etmektedir.

İbram Onsunoğlu daha lise yıllarında şiir, hikâye ve çeviri çalışmalarına başlamıştır. Yannis Riços, Kavafis, Palamas gibi şâirlerin şiirlerini Türkçeye, Orhan Veli'nin de bazı şiirlerini Yunancaya çevirmiştir. Ayrıca Yunan anayasalarını da Türkçeye çevirmiştir.[307]

---

[305]Feyyaz Sağlam (b), *age.*,s.142.
[306]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.169.
[307]*age.*, s.131.

5.9. Salih Halil

Gümülcine'nin Gebecili köyünde 1941 yılında doğmuştur. İlköğrenimden sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde Edirne Öğretmen Okulu'nu bitirmiştir. Eğitiminden sonra Batı Trakya'ya dönen Salih Halil uzun yıllar "İleri" gazetesini çıkarmıştır.

Eserlerinde "Hâkî" mahlasını kullanan şâirin çalışmaları Batı Trakya dışında Türkiye Cumhuriyeti'nde Hürriyet, Milliyet, Türkiye gibi gazeterde de yayınlanmıştır. [308]

5.10. Mehmet Çolak

Gümülcine'nin Demirbeyli köyünde 1946 yılında doğan şâir ve yazar, ilkokulu bitirdikten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde Balıkesir Savaştepe İlköğretmen Okulu'na devam etmiş ancak mezun olmadan Batı Trakya'ya dönmüştür. Geçimini rençbercilikle sağlayan şâir, 1995 yılında vefat etmiştir.

Mehmet Çolak'ın şiir, hikâye ve çeviri türündeki çalışmaları "Öğretmen Dergisi" ve "İleri" gazetesinde yayınlanmış ancak derlenip bir kitap haline getirilememiştir. Şâirin şiirleri ayrıca Almanya ve K.K T.C'de de yayınlanmıştır.[309]

5.11. İmam Kasım

İskeçe'nin Uğurlu köyünde 1943 yılında doğmuştur.İ lkokuldan sonra Şahin Medresesi'nden mezun olup, İskeçe'nin "Balkan Kolu" olarak bilinen Türk köylerinde öğretmenlik yapmıştır.

---

[308]Feyyaz Sağlam (b*), age.*, s.89.
[309]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.129.

Şâir, Batı Trakya Türk şiirinde halk şiiri ve modern şiir türünde eserler yazmış ve balkan kolundaki köylerde yaşayan Türklerin problemlerini yansıtmıştır. Şâir günümüzde de çalışmalarına devam etmektedir.[310]

5.12. Ferruh Mehmet Pazvantoğlu

1949 yılında Gümülcine'de doğmuştur. İlk öğreniminden sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde İstanbul Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisi'nden mezun olmuştur. Batı Trakya'ya dönen şâirin şiirleri "Şafak" dergisinde yayınlanmıştır. Kısa ve öz şiirleri ile Batı Trakya'da modern şiirin temsilcileri arasında yer almaktadır.[311]

5.13. Cihan Abbasoğlu

İskeçe'nin Kireççiler köyünde 1961 yılında doğmuştur. İlkokulu bitirdikten sonra ortaokul ve liseyi Türkiye Cumhuriyeti'nde tamamlayıp köyüne geri dönmüştür. Hâlâ köyünde yaşamakta ve serbest meslekle uğraşmaktadır. Batı Trakya Türk Şiirinde döneminin genç kuşak şâirleri arasında başarılı çalışmaları ile dikkati çekmiştir. Şiirleri dışında hikâye ve senaryo çalışmaları ile de ilgilenmiştir. Şiirleri Türkiyeve Bulgaristan'da da yayınlanmıştır.[312]

[310]*age*., s.116.
[311]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.163.
[312]Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.192.

5.14. Ercan Caneri

Gümülcine'de 1968 yılında doğmuş, ilk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra, Selanik Özel Pedagoji Akademisi'nden mezun olmuştur. Batı Trakya Türk şiirinde Mazlum Hüseyin çizgisinde devam eden bir şâir olmuştur. Şiirleri Türkiye, Bulgaristan ve Yugoslavya'da da yayınlanmıştır.[313]

5.15. Nalan Saraçoğlu

Gümülcine'de 1969 yılında doğan şâir, Batı Trakyalı merhum şâir Alirıza Saraçoğlu'nun kızıdır. Günümüzde Gümülcine'de yaşamakta ve çalışmalarına devam etmektedir. Şâir, Batı Trakya'da "Şafak" dergisine şiirler yazmış, ayrıca bazı şiirleri Batı Trakya dışında Bulgaristan ve eski Yugoslavya'da da yayınlanmıştır.[314]

5.16. Şükran Raif

Gümülcine'de 1961 yılında doğmuştur. İlk ve orta okulu burada bitirdikten sonra lise ve üniversite öğrenimini Türkiye'de tamamlamıştır. Trakya Üniversitesi İşletme Muhasebe Yüksek Okulu'ndan mezun olmuştur. Halen Gümülcine'de yaşamakta ve çalışmalarına devam etmektedir.

Şiir dışında deneme türünde çalışmaları da olan Şükran Raif, tiyatro ile de yakından ilgilenmektedir. Şiirleri Batı Trakya'dan başka Türkiye ve Bulgaristan'da da yayınlanmıştır.[315]

---

[313] *age.*,s.143.
[314] Feyyaz Sağlam (b), *age.*, s.208.
[315] *age.*, s.141.

5.17. Abdürrahim Dede

1954 yılında iskeçe'de doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini İskeçe Türk azınlık okullarında tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yaşamını Türkiye Cumhuriyeti'nde sürdürmekte ve çalışmalarına devam etmektedir.

Şâir ve yazarın çalışmaları, başta "Akın" gazetesi olmak üzere "Trakya"gazetesi ve pek çok azınlık gazetesinde yayınlanmıştır. Abdürrahim Dede'nin "Rumelinde Bırakılanlar", "Azınlıklar Ezilmemeli", "Batı Trakya Manileri', "Batı Trakya Türk Folkloru","Balkanlar'da Türk İstiklal Hareketleri" isimli kitapları bulunmaktadır.[316]

5.18. Mustafa Çolak

1988 yılında Gümülcine'de doğmuştur. Gazeteci, şâir ve yazardır. 2002 yılında radyo programcılığına başlamıştır.

Şiirleri Türkiye Cumhuriyeti'nde "Alaz" ve "Tay" dergilerinde, K.K.T.C'de "Kıbrıs" gazetesinde, Bulgaristan'da "Mozaik" dergisinde ve Azerbaycan'da "Bayatı" dergisinde yayınlanmıştır. Batı Trakya Türk Azınlığı içinde "toplumcu" şiirin en genç temsilcilerindendir. Şâirin "Mülteci İsteklerim Var" ve "Bahar, Yağmur ve Özlem" isimli şiir kitapları bulunmaktadır.[317]

5.19. Şefaat Ahmet

1985 yılında Gümülcine'de doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Gümülcine'de tamamlamıştır. Hukuk fakültesi mezunu olan şâir halen avukat olarak çalışmaktadır.

---

[316] *age.*,s.137.
[317] Mustafa Çolak (b), *age.*, s.80.

Genç şâirin edebiyata ve şiire merak duymasında, Gümülcine' de yayınlanan "Şafak" dergisinin ve "Şafak Okuma Tiyatrosu"nun etkili olduğu kendisi tarafından dile getirilmiştir."Gençliğin Sesi" adlı şiir kitabı Azerbaycan Türkçesine çevrilmiş ve Bakü'de yayınlanmıştır. Şairin "Çağlayan Ruhun derinlikleri" ve "Sadece Bir Yıldız" isimli şiir kitapları bulunmaktadır.[318]

5.20. Sibel Gülistan

1983 yılında Bursa'da doğmuştur. İlk ve orta okulu Bursa'da bitirmiştir. Daha sonra ailesi ile birlikte Batı Trakya'ya dönüş yapmıştır. Sırasıyla Ortaköy Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi ve Balıkesir Grafik Tasarım Bölümünü bitirmiştir. Yaşamına Gümülcine'de devam etmektedir. 2003 yılında Şafak Okuma Tiyatrosu'nda görev almış, şiir kitabı "Adressiz Mektuplar" 2013 yılında yayınlanmıştır.[319]

5.21. Füsun Suka

Füsun Suka, 1959 yılında Yunanistan'ın Gümülcine şehrinde dünyaya gelmiştir. Resim sanatına özel bir ilgi duyan Füsun Suka, Gümülcine sanat okulundan başarıyla mezun olmuştur.

Sanatçı çalışmalarını "Gümülcineliler Kültür Derneği"nde on yıl kadar sürdürerek resim tekniğini geliştirmiştir. Füsün Suka yurt içinde 60, yurt dışında da 4 karma sergiye katılmıştır. Resim sanatı dışında şiir ile de ilgilenmiş,"Haykırış" ve "İçimdeki Dalgaların Feryadı" isimli şiir kitapları yayınlanmıştır. Sanatçı günümüzde de resim ve şiir çalışmalarına devam etmektedir.[320]

---

[318]Şefaat Ahmet, *age.,* s.3.
[319] Sibel Gülistan, *age.,* s.5.
[320] Füsun Suka, *age.,* s.3.

5.22. İbrahim Baltalı

1959 yılında Gümülcine'nin Kurcalı köyünde doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Gümülcine'de tamamladıktan sonra Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini bitirmiştir. Batı Trakya'ya geri döndükten sonra gazeteciliğe başlamıştır. Çıkardığı "Rodop Rüzgarı" adlı dergisi yayınlanmaktadır. Şâir çalışmalarına günümüzde de devam etmektedir. Özellikle şiirlerinde saf, ve içten anlatımı ile dikkatleri çekmiştir. Şâirin şiirleri Batı Trakya dışında Bulgaristan da da yayınlanmıştır. [321]

5.23. Hüseyin Salihoğlu

Hüseyin Salihoğlu, Gümülcine'nin Koyundere köyünde doğmuştur. İlkokulu bitirdikten sonra Hayriye Medresesi'ne giderek buradan mezun olmuştur. Köyü Koyundere'ye dönerek öğretmenlik görevine başlamış, daha sonra Kozlardere İlkokulu'nda görevine devam etmiştir. 42 yıllık öğretmenlik hayatı, 60 yaşına girdiği gerekçesiyle Yunan devleti tarafından sonlandırılmıştır.Yazdığı şiirleri "Akın" ve "İleri" gazeteleri ile "Yuvamız", "Arkadaş Çocuk" ve "Şafak" dergilerinde yayınlanmıştır. Şâirin "İstikbal Sizleri Bekliyor" ve "Buz Dağları Eriyecek" isimli iki şiir kitabı bulunmaktadır.[322]

5.24. Nurten Altınok

1950 yılında Gümülcine'de doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini Celal Bayar Azınlık Ortaokulu ve Lisesi'nde tamamlamıştır. Daha sonra üniversite eğitimi için İstanbul'a giderek İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun

[321] *age.*, s.139.
[322] Rahmi Ali, *age.*, s.84.

olmuştur. Şâir günümüzde İstanbul'da yaşamakta, mimarlık hayatına ve şiir çalışmalarına devam etmektedir. Öğrencilik yıllarında şiirleri Gümülcine'de "Azınlık Postası Gazetesi"nde yayınlanmıştır. Nurten Altınok'un "Huzur Limanı", "Anason Kokulu Sevdalar", "Bu Kaçıncı Son Gece" isimli şiir kitapları bulunmakatadır.[323]

[323] Rahmi Ali, *a.g.e.*, s.479.

SONUÇ

Batı Trakya Türkleri Lozan Antlaşması ile azınlık konumununa düştükleri günden bu yana millî kimliklerini korumayı bilmişler, edebî alanlarda verilen eserlerde bu bilinç ile hareket etmeyi ön planda tutmuşlardır. Batı Trakya Türk şiirinin bu edebî alanda kendisine ayrıcalıklı bir yer edindiği, bu tür üzerine yapılan çalışmaların yoğunluğu ile açıkça görülmektedir. Batı Trakya Türk şiiri ile ilgili gelişmelerin 1980'li yıllardan itibaren canlandığı ve 90'lı yıllarda yoğun olarak sürdürüldüğü çalışmamızda açıklanarak anlatılmıştır. Bu yoğunluğun oluşumunda bilhassa "Öğretmen Şairler Grubu" olarak bilinen gençlerin eğitim için Türkiye'ye gelmeleri ve geri döndüklerinde sahip oldukları bilgi birikimini de beraberinde getirmelerinin etkisi büyüktür. Şâirlerin çıkarmış olduğu şiir kitaplarının yanında edebiyat ve sanat içerikli "Şafak Dergisi"nin de bu yıllarda kurulmuş olması azınlık edebiyatı açısında diğer önemli bir gelişmedir. Eserleri kitap haline getirilememiş bir çok şâirin şiirleri bu dergi sayesinde halka ulaşmış ve şâirlerin Türkiye , Azerbaycan, Yugoslavya gibi ülkelerde de tanınmasına öncülük etmiştir. "Şafak Dergisi"nin 2004 yılında kapanması Batı Trakya Türk şiirinin gelişmesi ve ilerlemesi açısından üzücü bir kayıp olmuştur. Edebiyat dergisi açısından görülen bu eksiklik günümüzde de devam etmekte, Batı Trakya'da sanat ve edebiyat ile ilgili özgün bir dergiye rastlanmamaktadır.

Çalışmamızda Batı Trakya Türklerinin karşılaşmış oldukları eğitim, siyasî ve dinî vb. Sorunlarına yer verilmesi şiirin var olduğu ortamın daha iyi anlaşılması amacına yönelik bir yaklaşımdır. Tespitimiz neticesinde görülmüştür ki azınlık halkının yaşamış olduğu bu sorunlar, şâirlerin gerek duygu ve gerekse düşünce dünyasında derin tesirler bırakmıştır.

Batı Trakya Türk Edebiyatını inceleyerek bu kaynakların şâirler ve dolayısı ile şiir ile olan bağlarını ortaya çıkarmayı amaçladık. Batı Trakya Türk şiirinin dönemlerini ele alarak şiirin gelişme aşamalarını zamansal olarak ortaya koymayı amaçladık. Şiiri dil ve biçim açısından da inceleyerek, genelde serbest nazımın kullanıldığını, şiirlerin sade ve anlaşılır bir dille yazıldığını belirginleştirdik.

Şâirlerin duygu ve düşünce dünyalarının ortaya çıkarılmasının amaçlandığı bu çalışmamızda şâirlerin şiirlerini ve düşüncelerini bireysel, sosyal ve toplumsal olarak temalara ayırmayı uygun bulduk. Bu sayede şâirlerin paylaştıkları duygu ve düşünceleri daha ayrıntılı olarak incelemeyi hedefledik.

Bireysel temalarda; tabiat mevsimsel güzellikleri ile sunulmuş, mevsimlerin yaşamı yenileyici değişimine de vurgu yapılmıştır. Tabiat olgusu daha çok azınlık insanının ana yaşam kaynağı olarak betimlenmiş, toprağa olan bağlılık şiirlerde sıklıkla yerini almıştır.

Aile figürü ile ailenin kutsallığı anlatılmış, anneye karşı duyulan derin sevgi ve bağlılık ile birlikte çocuk sevgisi üzerine yoğunlaşılmıştır. Çocuklar geleceğin umudu olarak betimlenmiştir. Bunun yanında çocuklar üzerine yazılan şiirlerin içeriğinin daha çok öğüt verici ve yol gösterici nitelikler taşıdığı dikkatlerden kaçmaz.

Şiirlerde aşk ise somut olarak dünyevî yönüyle ele alınmış, karşı iki cins arasındaki temiz ve derin sevginin anlatıldığı, cinsel temalardan uzak bir görünüm kazanmıştır.

Batı Trakya kadının yaşamı incelenirken maruz kaldığı toplumsal baskılar ön planda tutulmuş, bu zorlu yaşam karşısında göstermiş olduğu sabrı, içten ve samimi kişiliği de unutulmamıştır.

Din olgusu ile Allah'ın tekliği ve büyüklüğü dile getirilmiş, tüm canlıların Ona muhtaçlığına vurgu yapılmıştır.Yunus Emre, Mevlana gibi Türk şâirlerin Allah sevgisine gönderme yapılırken, Hz. Peygamberin yüceliğine de övgüler sunulmuştur.

Şâirlerce ölüm ve yaşlılık karşısında duyulan çaresizlik anlatılırken, şiirlerde ölümün bir son olmadığı yeni bir yaşama geçişin başlangıcı olduğu da belirtilerek, ölüm karşısında duyulan tedirginliğe bir bakıma da olsa ferahlama duygusu getirilmiştir.

Sosyal temalarda; vatan, dünyada eşi ve benzeri olmayan bir sevgiliye benzetilerek Batı Trakya'nın doğal ve kültürel güzellikleri ele alınmış, burada

yaşamanın vermiş olduğu mutluluk ifade edilmiştir. Ancak şâirler şiir ve düşüncelerinde Türk olmanın vermiş olduğu millî duyguları ön planda tutmuşlar, Batı Trakyalılığı ikinci plana itmeyi bilmişlerdir.

Şâirler duygu ve düşüncelerinde bireyselcilikten ziyade azınlık toplumunun çıkarlarını savunmuşlar, toplum olarak edebiyat ve sanat çerçevesinde ilerlemeyi hedeflemişlerdir. Son yıllarda Sanat alanında ilerleyişin izleri özellikle resim ve tiyatro alanında kendini göstermeye başlamış, bu alanlarda yapılan çalışmaların artması azınlık insanı için ayrı bir mutluluk ve umut kaynağı olmuştur.

Siyasal temalarda; Batı Trakya'da azınlık olarak yaşamanın zorlukları sıklıkla işlenmiş, göç ile birlikte çekilen sıkıntılar dile getirilmiştir. Yaşanılan haksızlıklara ve çekilen tüm sıkıntılara rağmen şâirler şiirlerinde dostluk ve barış içinde yaşamanın önemini de anlatmayı bilmişlerdir.

Eğitim olgusu da şâirlerin duygu ve düşüncelerinde kendine özel bir yer edinmiş, azınlık insanının ikinci plana itilişi, horlanışı gözler önüne serilmiştir. Uzun yıllardır Türk azınlığın yaşamış olduğu ve hala günümüzde de yaşamaya devam ettiği eğitim alanındaki sorunlar tespit edilmiş ve bu sorunların çözümü ile ilgili arayışlara şâirler düşünceleri ile ışık tutmaya çalışmışlardır.

Şiir, Batı Trakyalı şâirlerce duygu ve düşünce aktarımında etkin bir yol olarak görülmüş ve gerçekçilik üzerine kurulmuştur. Türk azınlığın yaşamış olduğu sevinç, üzüntü ve umutlar şiir aracılığı ile hayat bulmuş ve derin anlamlar kazanmıştır. Şâirlerce şiirlerde anlamsal bütünlüğe önem verilmiş, şiirlerin yazılmışlıktan ziyade yaşanmışlık özelliği taşıması gerekliliği üzerinde de durulmuştur.

Batı Trakya Türk şiirinin ve şâirlerinin duygu ve düşünce dünyasının incelendiği bu çalışmanın Batı Trakya Türklerinin yaşamlarına ayna tutmayı amaçladığı göz önünde bulundurularak, daha kapsamlı araştırmalar için ön kaynak teşkil edeceğine inanıyoruz. Zira, Batı Trakya Türk Şâirleri toplumlarını ilgilendiren konularda gerçekleri abartıdan uzak, birinci ağızdan sade bir dille ve içtenlikle vurgulamışlardır. Bu çalışmayı incelediğinizde şâirlerdeki duygu yoğunluğunu,

düşüncelerindeki samimiyeti ve umudu, kısacası Batı Trakya Türk Azınlığının şiirlerine ve düşüncelerine yansıyan gerçek yaşam hikayesini bulabilirsiniz.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Akman,Halil, *Paylaşılamayan Balkanlar,*IQ Yayınevi, İstanbul 2006.

Ali, Rahmi, *Batı Trakya'da Türk Edebiyatına Gönül Verenler*, Bengü Yayınları, Ankara 2015.

Ali, Rahmi , *Annem Okşarken Saçlarımı*, Balıklı Çocuk Yayınları, İstanbul 2008.

Alibabaoğlu, Hüseyin, *Tohum*, Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 1992.

Alibabaoğlu, Hüseyin, *Durdur ile Kurkur*, Öğretmen Dergisi Yayınları, Gümülcine 1982.

Ahmet, Şefaat, *Sadece Bir Yıldız*, Kibatek Yayınları, Gümülcine 2012.

Ahmet, Şefaat, *Çağlayan Ruhun Derinlikleri*, ParatiritisYaınları, Gümülcine 2003.

Altınok, Nurten, *Huzur Limanı*, Zarf 97 Yayınları, İstanbul 2001.

Baş, Hakan , *Unutulan Batı Trakya Türkleri*, Umay Yayınları, İzmir 2005.

Cihan, Süleyman Sefer, *Batı Trakya Türk Cumhuriyeti*, Yeni Batı Trakya Dergisi Yayınları, İstanbul 2013.

Çavuşoğlu, Halim, *Avrupa Birliğinde Etnik Tabakalaşmaya Kasıt Kanıt* (*Kavramlarıyla Hükümleriyle işlevleriyle) Yunan Vatandaş(sız)lık Kanunları*, Naturel Yayıncılık, Ankara 2007.

Çolak, Mustafa , *Bahar Yağmur ve Özlem*, Kibatek Yayınları, İzmir 2008.

Çolak, Mustafa , *Mülteci İsteklerim Var*, Trakyanın Sesi Yayınları, Gümülcine 2005.

Dede, Abdürrahim, *Batı Trakya Manileri,* İstanbul 1989.

Dede, Abdürrahim , *Rumeli'nde Bırakılanlar (Batı Trakya Türkleri),* Otağ Matbaası, İstanbul 1975.

Gülistan, Sibel , *Adressiz Mektuplar*, BAKEŞ Yayınları, Gümülcine 2013.

Hurşit, Şerafettin , *Lozan Antlaşmasından Günümüze: Batı Trakya Türkleri Eğitim Tarihi*, Paratiritis Yayınları, Gümülcine 2006.

Koçak,Yalçın , Ertan Özyiğit, *Batı Trakya Türk Cumhuriyeti*, Kayhan Matbaacılık, İstanbul 2014.

Mazlum, Hüseyin , *Az Önce Geldim,* Mazlum Yayınları, Gümülcine 1994.

Mazlum, Hüseyin , *Kırık Ayak İzlerim,* Mazlum Yayınları, Bursa 2007.

Mazlum, Hüseyin , *Bu Güzelin Uğruna Kardeş Kardeşi Vurmalı,* Mazlum Yayınları, Gümülcine 1993.

Mazlum, Hüseyin, *Şiirleriyle Bay ve Bayan Şairlerimiz*, Mazlum Yayınları, Gümülcine 1996.

Oran, Baskın, *Türk Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Ankara Mülkiye Birliği Yayınları, Ankara, 1986.

Oran, Baskın , *Küreselleşme ve Azınlıklar*, İmaj Yayınevi, Ankara 2001.

Oran, Baskın , *Batı Trakyadaki Türk Müslüman Azınlığı, Türk* Yunan *Uyuşmazlığı*, Metris Yayıncılık, İstanbul 1990.

Özbalcı, Mustafa , *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.

Pazarcı, Hüseyin , *Uluslararası Hukuk*, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara2003.

Sağlam, Feyyaz , *2.Uluslararası Batı Trakya Türkleri Araştırma Kongresi* , Batı Trakya Türkleri Araştırma Merkezi Yayınları , No. 14, Münih 2007.

Salihoğlu, Hüseyin , *İstikbal Sizleri Bekliyor*, Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 1996,

Salihoğlu, Hüseyin , *Buz Dağları Eriyecek*, Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 2000.

Salim, Reşit , Osman, Arda, *Öyküsüyle Notasıyla Batı Trakya Türküleri,* Osman Mustafaoğlu Matbaası, Gümülcine 1994.

Saraçoğlu, Alirıza , *Yarınlar Sizin Olacak*, Akın Yayınları, Gümülcine 1989.

Saraçoğlu, Alirıza , *Bir Allahım*, Akın Yayınları, Gümülcine 1990.

Saraçoğlu, Alirıza , *Rodop Yıldızı*, Akın Yayınları, Gümülcine 1992.

Saraçoğlu, Alirıza , *Ey Yağız Toprak*, Akın Yayınları, Gümülcine 1989.

Suka, Füsun, *Haykırış* , Paratiritis Yayınları , Gümülcine 2010.

Suka, Füsun , *İçimdeki Dalgaların Feryadı*, Kibatek Yayınları, Gümülcine 2013.

Öksüz, Hikmet , *Batı Trakya Türkleri (Makaleler),* Karam Araştırma ve Yayıncılık, Çorum 2006.

Şenel, Şennur , "19 Ve 20. Yüzyılların Denge Oyununda Balkanlar*", Balkanlar ElKitabı,* C. 1, Vadi Yayınları, Çorum 2006

ANSİKLOPEDİLER VE ANTOLOJİLER

Başlangıcından *Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, Proje Yöneticisi ve Genel Redaktör Nevzat Köseoğlu, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.

Sağlam, Feyyaz , *Batı Trakya/ Yunanistan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

Sağlam, Feyyaz , *Yunanistan'da (Batı Trakya'da) Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği İzmir Şubesi Yayınları,İzmir 1995.

İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1988, C. 5, s.25.

GAZETE VE DERGİLER

Ali, Rahmi, "Her Ulus Şarkısını Kendi Söyler",*Şafak Dergisi*, S. 130, Gümülcine 2002.

Ali, Rahmi, "Toplumun Kendini Düşünmesi", *Şafak Dergisi*, S. 24, Gümülcine 1992.

Ali, Rahmi, "Toplumsal Baskının Kötü Yanları", *Şafak Dergisi*, S. 26, Gümülcine 1992.

Ali, Rahmi , "Tiyatrolu Yıllar", *Şafak Dergisi,* S. 17, Gümülcine 1991.

Ali, Rahmi, "Hayat Bilgisi Dersi İçinde Azınlık Eğitiminin Durumunu Düşünmek", *Şafak Dergisi*, S. 148, Gumulcine 2004.

Ali, Rahmi,"Saraçoğlunun Şiirinde Toplumcu Yaklaşım", *Şafak Dergisi*, S. 133, Gümülcine 2003.

Ali, Rahmi, "İnsanımı Düşünüyorum", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 48,Gümülcine 1995.

Ali, Rahmi, " Pencerede Bir Kadın", şiir, *Şafak Dergisi,* S. 48, Gümülcine 1995.

Ali, Rahmi, "Sorumsuzluk ve İlgisizlik", *Şafak Dergisi*, S. 70, Gümülcine 1997.

Alibabaoğlu, Hüseyin , "Öğretmenlerimiz", *Öğretmenin Sesi Dergisi*, S. 125, Gümülcine 2008.

Alibabaoğlu, Hüseyin, "Halimiz", Şiir,*Yuvamız Dergisi*, S. 104,Gümülcine 1995.

Alp, İlker, "Batı Trakya Türkleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,* No: XI (33), 1995.

Baltalı, İbrahim ," Memleketim", Şiir,*Şafak Dergisi*, S. 14, Gümülcine 1992.

Baltalı, İbrahim , "Toprak", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 28, Gümülcine 1992.

Baltalı, İbrahim , "Baskılarla", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 41, Gümülcine1994.

Baltalı, İbrahim , "Sen İnsanımdın", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 66,Şubat 1997.

Baltalı, İbrahim , "Sanat", *Rodop Rüzgarı*, S. 9, Gümülcine 2000.

Baltalı, İbrahim , "Bir Düşünce ve Hatırlattıkları", Rodop Rüzgarı, S. 123, Gümülcine Mart 2003.

Baltalı, İbrahim , "Okullar Açılırken", *Rodop Rüzgarı*, S. 35, Gümülcine Ağustos 2000.

Baltalı, İbrahim , "Tiyatro", *Rodop Rüzgarı*, S. 21, Gümülcine 2009.

Caneri, Ercan,"Sen Ve Ben", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 20, Gümülcine Aralık 1991.

Caneri, Ercan, "Kitaplarım", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 31, Gümülcine 1993.

Caneri, Ercan, "Ben Bir Öğretmenim", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 52, Gümülcine 1995.

Cin, Turgay , "Batı Trakya Türklerinin Hukuki statüsü, Sorunları ve Avrupa Birliği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.11, S. 1, 2009.

Dükkancı , Mehmet , "Kitapsızlığımız", *Şafak Dergisi*, S. 31, Gümülcine 1993.

Dükkancı , Mehmet , "Sevgiler Dünyası", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 39, Gümülcine 1994.

Dükkancı , Mehmet, "Azınlıkçı - Toplumcu Edebiyat - Düşünce", *Şafak Dergisi*, S. 95, Gümülcine 1999.

Dükkancı ,Mehmet, "Sanat Sanat Dediğimiz", *Şafak Dergisi*, S. 17, Gümülcine 1991.

Dükkancı, Mehmet , "İç Dünyamı Örüyorum", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 23, Gümülcine Mart 1992.

Gülistan, Sibel, "Sibel Gülistan İle Söyleşi", *Öğretmenin Sesi Dergisi*, S. 185, Gümülcine 2013.

Haki, Halil , "Bizde Kadın" ,*Azınlık Postası Gazetesi*, S. 23, Gümülcine 1968.

Haki, Halil, "Tahsil Ve Kadın", *Akın Gazetesi*, S. 406, Gümülcine 1966.

Haki, Halil , "Bizde Sanat Hareketleri" *Akın Gazetesi*, S. 439, Gümülcine Eylül 1967.

Haki, Halil, "Azınlık Edebiyatına Dair", *İleri Gazetesi*, S. 725, Gümülcine 1993.

Haliloğlu, Asım ,"Eğitim Seferberliği Yapmalıyız", Akın Gazetesi, S. 319, Gümülcine 1964.

Haliloğlu, Asım, "Oku, Okut", *Akın Gazetesi*, S. 446, Gümülcine 1967.

Haliloğlu, Asım, "Sabır Ve Sukunet", *Akın Gazetesi*, S. 447, Gümülcine 1967.

Hüseyinoğlu, Tevfik , "Eğitimde Okul Aile Ve Çocuk", *Şafak Dergisi,* S. 43, Gümülcine 1995.

Kaçmaz, Muhammet ,"Balkan Coğrafyası, Türk Tarihinde Balkanlar", Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, C.I.

Kırlıdökme, Rıza ,"Batı Trakya'da Türkçe Eğitim ve Öğrenim" ,*Gündem Gazetesi*, S. 6, Gümülcine2004.

Mahmutoğlu, Hüseyin , "Kısır Döngü", *Azınlık Postası,* S. 88, Gümülcine 1970.

Mümin, Mücahit , "Yaz Geçerdi Ellerimden", *Şafak Dergisi*, S. 92, Gümülcine 1999.

Onsunoğlu İbram , "Özgün Bir Dilbilgisi Kitabı", *Şafak Dergisi*, S. 47, Gümülcine 1995.

Onsunoğlu, İbram, "Rodoplarda Bahar", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 68, Gümülcine 1997.

Onsunoğlu, İbram, "Bir Şiirin Öyküsü", *Şafak Dergisi*, S. 80, Gümülcine 1998.

Onsunoğlu, İbram, "Azınlıkçılık Üzerine", Şafak Dergisi, S. 97, Gümülcine 1999.

Onsunoğlu, İbram , "Azınlığın Düşünmesinden Kim Korkuyor", *Azınlıkça Dergisi,* S.2,Gümülcine 2004.

Pazvantoğlu, Ferruh Mehmet , "Suçluyuz", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 35, Gümülcine 1993.

Pazvantoğlu, Ferruh Mehmet, "İman Tazelemek", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 44, Gümülcine 1995.

Raif, Şükran , "18 Yaş Şiiri", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 18, Gümülcine Ekim 1991.

Raif, Şükran , "İstiyorum", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 33, Gümülcine 1993.

Raif, Şükran , "Göçmen Kuş", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 54, Gümülcine 1996.

Raif, Şükran , "Batı Trakya Türk Azınlığında Kadının Yeri", *Şafak Dergisi,* S. 64, Gümülcine 1996.

Raif, Şükran"Şükran Raif İle Söyleşi", *Şafak Dergisi*, S. 75, Gümülcine 1997.

Raif , Şükran"Şükran Raif'ten Alıntılar", *Rodop Rüzgarı*, S. 20, Gümülcine 2000.

Raif, Şükran,"Şükran Raif'le "Acılı Toprak Oyunu" ve Azınlıkta Tiyatro Geleneğini Yerleştirme Çabaları Üstüne bir söyleşi," *Şafak Dergisi,* S. 102, Gümülcine Mayıs 2000.

Raif, Şükran "Şükran Raif İle Söyleşi", *Öğretmenin Sesi Dergisi*, S. 186, Gümülcine 2013.

Salim, Reşit , "Göç",Şiir, *Şafak Dergisi,* S. 16, Gümülcine 1991.

Salim , Reşit, "Öykü Olur",Şiir, *Yuvamız Dergisi*, S. 69, Mayıs 1992.

Salim, Reşit, "Öğretmenlerimiz", *Öğretmenin Sesi Dergisi,* S. 130, Gümülcine 2009.

Saraçoğlu, Nalan, "Acılar",Şiir, *Şafak Dergisi,* S. 20, Gümülcine1993.

Saraçoğlu, Nalan , "Biz" , Şiir, *Şafak Dergisi*, Gümülcine, S. 47, Haziran 1995.

Saraçoğlu, Nalan , "Özgürlük", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 54, Gümülcine 1996.

Saraçoğlu, Nalan , "Dosta Selam",Şiir, *Şafak Dergisi,* S. 66, Gümülcine1997.

Serdar, Ahmet , "Tarihsel Süreç İçerisinde Batı Trakya Türklerinin Ekonomik ve Demografik Gelişimi", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, C. 3, S. 2, 2014.

Suka, Füsun, " Füsun Süka İle Söyleşi", *Öğretmenin Sesi Dergisi*, S. 107, Gümülcine 2007.

Tahsinoğlu, Mustafa, "Barış Kuşları", Şiir, *Azınlık Postası Gazetesi*, S. 181, Gümülcine 1974.

Tahsinoğlu, Mustafa,"Meseleleri Günün Koşullarına Göre Değerlendirmek", *Şafak Dergisi,* S. 9, Gümülcine 1990.

Tahsinoğlu, Mustafa "Kültürel Etkinliklerin Önemi", *Şafak Dergisi*, S. 13, Gümülcine Şubat 1991.

Tahsinoğlu, Mustafa, "Şiir: Batı Trakya Türk Azınlığında", *Şafak Dergisi*, S. 17, Gümülcine 1991.

Tahsinoğlu, Mustafa, "Çocuktaki İçtenlik", Şiir, *Şafak Dergisi*, S. 28, Gümülcine1992.

Tahsinoğlu, Mustafa, "Değerler Karmaşası", *Şafak Dergisi*, S. 34, Gümülcine 1993.

Tahsinoğlu, Mustafa , "Yeni Bir Öğretim Yılına Girerken", *Şafak Dergisi*, S. 50, Gümülcine 1995.

Tahsinoğlu, Mustafa , "Atanı Tanı Çocuğum," Şiir, *Şafak Dergisi,* S. 63, Gümülcine 1996.

Tahsinoğlu, Mustafa, "Bir Resim Sergisi Ve Düşündürdükleri", *Şafak Dergisi*, S. 67, Gümülcine 1997.

Tahsinoğlu Mustafa, "Mustafa Tahsinoğlu ile Söyleşi," *Şafak Dergisi*, S. 69, Gümülcine 1997.

Tahsinoğlu, Mustafa, "Okullar Kapanırken Dağınık Düşünceler", *Şafak Dergisi,* S. 130, Gümülcine 2002.

Toprak, Serap , "Türk Yunan İlişkileri Çerçeçevesinde Batı Trakya Sorunu", Bitlis Eren Üniversitesi (BEU*), Siyasal Bilgiler Enstitüsü (SBE) Dergisi*, C.3, S. 1, 2014.

TEZ VE İNTERNET KAYNAKLARI

Kurt, Yakup, Batı Trakya Çağdaş Türk Edebiyatı, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2005.

Osman, Ntilek, Batı Trakya Türklerinin Ana Dili Korunumu, Dil Kullanımı ve Kimlik Algıları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2016.

Öksüz, Hikmet, Lozan'da Batı Trakya Sorunu, http://www.ayk.gov.tr/ (03.10.2019).